

Łesia Biłęńka-Swystowycz
Jerzy Kowalewski
Mykoła Jarmoluk

Język POLSKI

Польська мова

dla
10
klasy

УДК 811.162.1(075.3)

Б61

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ від 31.05.2018 № 551)*

**Видано за рахунок державних коштів.
Продаж заборонено**

Bielińska-Swystowycz Ł., Kowalewski J., Jarmoluk M.
Б61 Język polski (6. rok nauczania, poziom standardu) : podręcznik dla klasy 10 szkół specjalistycznych z rozszerzoną nauką języków obcych i ogólnokształcących placówek oświatowych. – Czerniowce : Bukrek, 2018. – 224 s. : il.

ISBN 978-966-399-996-8

УДК 811.512.19(075.3)

Біленька-Свистович Л. В., Ковалевський Є., Ярмолюк М. О.
Б61 Польська мова (6-й рік навчання, рівень стандарту) : підручник для 10 класу спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов та закладів загальної середньої освіти. – Чернівці : Букрек, 2018. – 224 с. : іл.

ISBN 978-966-399-996-8

УДК 811.512.19(075.3)

ISBN 978-966-399-996-8

© Біленька-Свистович Л. В., Ковалевський Є.,
Ярмолюк М. О., 2018
© Видавничий дім «Букрек», 2018

Cześć!

Witamy Cię już po raz szósty – w klasie 10. Pamiętasz, jak z Kubą, Darkiem i ich kolegami poznawałaś/ poznawałeś Ukrainę (przede wszystkim w klasie 7) i Polskę (przede wszystkim w klasie 9)? W tym roku zapraszamy Cię w podróż po Europie, w poszukiwaniu tego, co wspólne dla Polaków i Ukraińców – bo przecież oba nasze narody należą do wspólnej europejskiej kultury. Mamy nadzieję, że będzie to podróż ciekawa, da Tobie wiele satysfakcji, odkryjesz wiele ciekawych miejsc, które wkrótce być może odwiedzisz osobiście...

Przez kolejne dwa lata będziemy język polski powtarzać – przede wszystkim różne sytuacje komunikacyjne, które poznaliście już w klasach 5–9.

Zapraszamy!

QR-код – що це?

– це QR-код (англ. *quick response* – швидкий відгук). Це своєрідний штрих-код, який приховує у собі закодовану інформацію.

Для того, щоб зісканувати та розпізнати QR-код, на мобільний пристрій треба завантажити спеціальний додаток.

З допомогою QR-кодів ви отримаєте доступ до текстової інформації, необхідних програм та інших інтернет-джерел.

◆ LEKCJA 1

RAZEM W EUROPIE. PRZEKRACZAMY GRANICE!

Podróż po Europie zaczynamy od tego, co najbliżej – a czego może nie znamy? Od pogranicza. Przypomnij sobie, co wiesz o pograniczu polsko-ukraińskim? Pooglądajcie raz jeszcze mapę. Jak przebiega obecnie granica między Polską a Ukrainą? Gdzie są przejścia graniczne: pieszne, drogowe, kolejowe? Jakie obwody, a w Polsce województwa ze sobą graniczą? Jak zapisuje się nazwy miejscowości polskich po ukraińsku, a ukraińskich po polsku? Zapiszcie te nazwy – np. swojej miejscowości po polsku, miejscowości partnerskich w Polsce po ukraińsku, miejscowości, gdzie są przejścia graniczne. Czy potraficie podać kilka informacji o Polsce i o Ukrainie po polsku? Czy możesz wymienić stolice państw, morza opływające nasz kontynent? Jakie są największe europejskie rzeki, góry czy miasta? Pamiętajcie lekcje o regionach w klasie IX? Wymień kilka atrakcji turystycznych po obu stronach granicy.

ĆWICZENIE 1

Jak się podpisujesz po polsku? Na zeszytach, testach itp. A jak po ukraińsku? Wyjaśnij różnice, jeżeli są.

ĆWICZENIE 2

Jak powiesz po polsku, gdy ...

1. Witasz się/ żegnasz się z osobami dorosłymi, kolegami, rodziną. _____
2. Podajesz datę. _____
3. Pytasz o godzinę/ podajesz godzinę. _____
4. Przedstawiasz się/ przedstawiasz kogoś. _____
5. Zwracasz się do:
 - nauczyciela _____ ;
 - dyrektora szkoły _____ ;
 - kolegów _____ ;
 - przewodnika na wycieczce _____ ;
 - różnych innych osób dorosłych: (kobiet i mężczyzn; kobiet, mężczyzn) _____ ;
6. Prosisz o powtórzenie pytania:
 - kolegów _____ ;
 - osoby dorosłe _____ ;
 - rodziców _____ ;
7. Przepraszasz, bo coś zrobiłaś/ zrobiłeś źle.
8. Przepraszasz, bo potrąciłaś/ potrąciłeś kogoś.
9. Proponujesz komuś poczęstować się kawałkiem czekolady:
 - kolegom _____ ;
 - osobom dorosłym _____ .
10. Akceptujesz propozycję/ odmawiasz. _____

ĆWICZENIE 3

Jak odpowiesz na słowa skierowane do Ciebie?

1. Jak masz na imię? _____ .
2. Jak się nazywasz? _____ .
3. Gdzie mieszkasz? _____ .

4. Do której szkoły chodzisz? Do której klasy? .
5. Dokąd jedziesz? .
6. Proszę paszport! .
7. Czy zgłaszasz coś do ocenia? .
8. Kiedy zamierzasz wracać? .
9. Czym będziesz wracać? .
10. Jaka była podróż? .
11. Jak spędzisz wakacje? .

ĆWICZENIE 4

Jak się opisuje przedmioty, obiekty, krajobrazy? Opisz ulubiony przedmiot, wybrany obiekt i swoje emocje po obejrzeniu ciekawego albo nieciekawego filmu.

ĆWICZENIE 5

Jak się wyraża swoje odczucia, emocje? Opisz swoje emocje, wywołane ostatnimi kulturowymi wydarzeniami w Twojej miejscowości.

ĆWICZENIE 6

Jak się wyraża swoje zdanie, np. podczas dyskusji? Wypowiedz się w dyskusji na temat wybrany na lekcji.

ĆWICZENIE 7

Jak się zapisuje polskie nazwy własne po ukraińsku i ukraińskie po polsku?

ĆWICZENIE 8

Posłuchaj piosenki „Żadnych granic” w wykonaniu zespołu „Ich Troje” .

Tak bardzo chciałbym kiedyś zostać astronautą,
Który tam z góry spogląda na Ziemię.
Bo wszyscy, którzy kiedyś byli tam w górze,
Oni wszyscy mówią, że jest pięknie.

Żadnych granic, żadnych flag,
Tam z góry świat wygląda po prostu pięknie.
Żadnych krajów, żadnych narodów,
Żadnych wojen tam z góry nie widać.

Żadnych granic, żadnych flag,
Nie ma głupich waśni, nie ma różnych ras.
Żadnych wojen, żadnych państw,
Żadnych wojen tam z góry nie widać.

Bezgraniczny świat bez flag,
Z góry granice są w ogóle niewidoczne.
Bezgraniczny, niezwykle,
Bez waśni, wybuchów złości i wojny.

ĆWICZENIE 9

Porozmawiajcie w grupie, odpowiadając na pytania.

1. Jaką koncepcję świata przedstawia w piosence Michał Wiśniewski?
2. Co myślisz o takim świecie?
3. Czy chciałabyś/ chciałbyś żyć w takim świecie?
4. Jak wyobrażasz sobie Ukrainę bez granic?
5. Czy autorzy tekstu mają rację, że likwidacja granic (i państw) zlikwiduje wojny?
6. Gdzie byłaś/ byłeś na świecie?
7. Jakie granice przekraczałaś/ przekraczałeś?
8. Jak się nazywają państwa w Europie i ich mieszkańcy?
9. Jak się zapisuje te nazwy? Małymi czy dużymi literami?
10. Jakie obecnie wojny toczą się w świecie i o co?

ĆWICZENIE 10

Zapoznajcie się z treścią ciekawostki.

CIEKAWOSTKA

Keine Grenzen – Żadnych granic – pierwszy singiel z płyty Keine Grenzen zespołu „Ich Troje”, który został wydany w styczniu 2003 roku przez wytwórnię Universal Music. Muzykę skomponował Andre Franke, słowa napisali Joachim Horn-Bernges, Michał Wiśniewski i Jacek Łągwa. 25 stycznia 2003 roku utwór wygrał polskie selekcje do 48. Konkursu Piosenki Eurowizji. Jest to pierwsza polska propozycja konkursowa wybrana drogą krajowych eliminacji. Piosenka została wykonana w języku polskim, niemieckim i rosyjskim. 24 maja 2003 roku singiel został wykonany podczas finału 48. Konkursu Piosenki Eurowizji, który odbył się w Rydze. Zajął ostatecznie 7. miejsce, drugie najlepsze w historii udziału Polski w imprezie.

(Wg Internetu)

ĆWICZENIE 11

Przygotuj informacje o konkursie Eurowizji. Kiedy finał odbywał się na Ukrainie? Kto wygrał konkurs?

ĆWICZENIE 12

Przeczytaj tekst, nowe słowa i wyrażenia zapisz do słowniczka. Podkreśl „trudne” fragmenty i postaraj się wyrazić myśli w nich zawarte swoimi słowami. Porozmawiajcie na ten temat w grupie.

W 1993 roku powstał Euroregion Karpaty (CE), skupiający karpackie części Polski, Ukrainy, Węgier, Słowacji, a później Rumunii.

CE wywiera stymulujący wpływ na twórców kultury: od zespołów folklorystycznych po poetów. Odpowiada też na klimat czasów: poszukiwania korzeni lokalnych, umococnianych w szerszej tradycji europejskiej. Wiele tekstów kultury, odwołując się bezpośrednio do czasów europejskiego modernizmu, starało się udowodnić europejskość kultur lokalnych: Hucułów, Bojków, Łemków...

W latach 90. XX w. kultura polska poszukuje TEGO, co by ją scalało, wyjeżdżając z politycznych i kulturalnych stolic i udając się na prowincję. Tam jeszcze jest TO. Jakże znamienne są słowa poety Wojciecha Wencła napisane w 2010 roku:

Andrzej Stasiuk próbuje udowodniać, że TO można znaleźć w jakiejś biologicznej sile Tutejszych. Poeta Janusz Szuber i pisarz Andrzej Stasiuk mają podobne poglądy na mitologizację „baśniowych krain, które na co dzień baśniowe nie były”.

Czytając wiersze Szubera czy prozę Stasiuka ulegamy złudzeniom: mądrości prostych ludzi, jakiegoś *arché* tkwiącego w Schulcowskich pustych godzinach i pustych ulicach dawnych miasteczek.

Huculi

Bojkowie

Łemkowie

ĆWICZENIE 13

Streść powyższy tekst. Skorzystaj ze słownictwa w ramce.

Tekst mówi o ...; Autor porusza problem ...; Autor wyraża opinię ...; Autor opowiada o ...; Autor nawiązuje do ...; Autor mówi, że ...; W tekście chodzi o ...; Autor mówi o ..., że

ĆWICZENIE 14

Wypisz z tekstu nazwiska twórców kultury. Przypomnij sobie, czego dowiedziałas/ dowiedziałeś się o **Brunonie Schulzu** z Drohobycza?

ZAPAMIĘTAJ!

Imiona *Apollo, Bruno, Iwo, Hugo* odmieniają się z dodatkowym elementem tematycznym **-on-**

	Liczba pojedyncza	Liczba mnoga
M.	Apollo, Bruno, Iwo, Hugo	Brunonowie
D.	Apollona, Brunona, Iwona, Hugona	Brunonów
C.	Apollonowi, Brunonowi, Iwonowi, Hugonowi	Brunonom
B.	Apollona, Brunona, Iwona, Hugona	Brunonów
N.	Apollonem, Brunonem, Iwonem, Hugonem	Brunonami
Mc.	Apollonie, Brunonie, Iwonie, Hugonie	Brunonach
W.	Apollonie, Brunonie, Iwonie, Hugonie!	Brunonowie!

ZWRÓĆ UWAGĘ!

Odmiana z pominięciem elementu **-on-**, np. *Bruna, Huga*, a także pozostawienie tych imion w postaci nieodmienionej (np. *szkoła imienia Hugo Kołłątaja*) jest **NIEPOPRAWNE**

ZAPAMIĘTAJ!

Apollo – imię boga – ma odmianę:
Apollina/ Apolla
Apollo – statek kosmiczny – ma odmianę:
Apolla

ĆWICZENIE 15

Przepisz, wstawiając zamiast kropek **Bruno Schulz** w odpowiednim przypadku.

... .. większość swojego życia spędził w Drohobyczu. Dla to miejsce było najważniejszym źródłem i tematem jego twórczości. Trudno było bronić się przed brutalnością świata, która wkroczyła do Drohobycza wraz z II wojną światową. Zginął kilkaset metrów od miejsca, w którym się urodził. Śmierć była wynikiem pojedynku dwóch gestapowców. Do dziś nie jest znane miejsce pochówku Dokument Adama Sikory to bardzo szczególny przewodnik po losach, gdzie są połączone wątki biograficzne i artystyczne i ujawnione również są tajemnice, rękopisy i rysunki artysty.

ĆWICZENIE 16

Przyjrzyj się mapce Euroregionu Karpaty. Jakie obwody ukraińskie wchodzi w skład Euroregionu? Jeżeli jesteś mieszkańcem jednego z wymienionych obwodów, podziel się informacjami na ten temat z kolegami z klasy. Czy widzisz u siebie to, co cechuje EK, np. wielokulturowość? Wskaż polskie miasta z Euroregionu Karpaty. Podaj informacje o tych miastach. A może już gościłaś/ gościłeś w tych miejscowościach? Kiedy? Jak tam dojechałaś/ dojechałeś? Przy przygotowaniu odpowiedzi skorzystaj z Internetu.

ĆWICZENIE 17

Przypomnij sobie, ile województw tworzy mapę administracyjną Polski? W którym województwie leżą powiaty, wchodzące do Euroregionu Karpaty? Ile obwodów składa się na mapę administracyjną Ukrainy? Jaki status ma Krym? W którym obwodzie mieszkasz? Pokaż to na mapie Ukrainy.

ĆWICZENIE 18

Do każdego akapitu tekstu z ćw. 12 ułóż po dwa pytania. Poproś koleżankę/ kolegę o udzielenie odpowiedzi na Twoje pytania.

Kto ...?/ Kogo ...?/ Komu ...?/ Z kim ...?/ O kim ...? Co ...?/ Czego ...?/ Czemu ...?/ Z czym ...?/ O czym ...? Gdzie ...? Kiedy ...? Ile ...? Czy ...? Jak ...? Dlaczego ...? Po co ...? Za co?

ĆWICZENIE 19

Znajdź w tekście z ćw. 12 skróty i skrótowce. Wypisz je do zeszytu. Uzasadnij pisownię. Jak to powiesz i napiszesz po ukraińsku.

ĆWICZENIE 20

Porozmawiajcie w grupie o Europie. Jak sądzisz, czy cechy polsko-ukraińskiego pogranicza są cechami całej Europy? Jakichś jej części? Jak wyobrażasz sobie przyszłość wielkiej europejskiej rodziny? Czy jest w niej miejsce dla Ukrainy?

ĆWICZENIE 21

Wysłuchaj poniższego tekstu o poecie pogranicza Januszu Szuberze. W miejscu luk wpisz brakujące wyrazy.

Janusz Szuber, współczesny poeta z Sanoka, skonstruował własną, niezwykle sugestywną, przestrzeń Karpat – przestrzeń wzajemnej koegzystencji i harmonii różnych narodowości i kultur:

w naszym miasteczku, które według statystyki na rok 1900 liczy obywateli:

- 2280,
- 1005,
- 3072,
- 94.

(Pochwała liczb)

Przestrzeń Karpat zdaje się przez to nabierać znamion raj, wielkiego ogrodu ... Podobnie w wierszu *O jak obłoki* znajdziemy elementy przemysłowej i doskonałej układanki, która układa się w Boski ład, idealną Ziemię Obiecana. Poeta to ilustruje wieloma plastycznymi obrazami, np.:

Na targu górniacy odmierzają
na piędzi swoje sztywne, nieprzemakalne sukno.

(Brama powietrza)

Apteka, której sufit malowany w gwiazdy,
A na ścianach w kartuszach łacińskie sentencje.
W sukniach z aplikacjami dorodne dziedziczki,
Jaśnie oświecone lampą Ditmar Wien*.

(Apteka)

Sklepik Wasyla Czurmy w Czystohorbie

Gdzie kupowali tutejszy przysmak:

Razowy chleb i żółtawą słoninę.

(Rok 1937)

Pstrokaty tłum na huculskim targu,
żydowskie stragany, sprzedają, kupują.

(„Jarmark” Fryderyka Pautscha)

Na dzbanku porcelanowym ogólny widok Truskawca

(Nocleg)

* **lampa Ditmar Wien** – гасова лампа

ĆWICZENIE 22

Jak rozumiesz tekst o twórczości lokalnego poety z Sanoka Janusza Szubera? Czy podnoszone w jego wierszach problemy i zagadnienia wychodzą poza ramy lokalności i stanowią ogólnoludzki problem? Porozmawiajcie o tym w grupie. Czy znasz jakiegoś poetę z Twojej okolicy? Opowiedz o nim grupie.

ĆWICZENIE 23

Wypisz z ćw. 21 do słowniczka słowa, których nie znasz. Wytlumacz je.

ĆWICZENIE 24

Jakie narodowości, kultury zostały przedstawione w powyższych fragmentach wierszy? Jak zapisujemy nazwy narodowości w języku polskim, a jak po ukraińsku? Uzupełnij poniższą tabelkę według wzoru:

Wyznanie	Narodowość	Obywatel kraju
<i>rzymskokatolickie</i>	<i>polska</i>	<i>Polak</i>

ĆWICZENIE 25

Udziel odpowiedzi na poniższe pytania. Skorzystaj z mapy, Internetu czy encyklopedii.

1. Czy można przyporządkować narodowość do wyznania?
2. Czy dziś – dokonując spisów ludności – ankieterzy pytają o narodowość lub wyznanie?
3. A kiedy ostatni spis ludności miał miejsce w Polsce?
4. Obywatelami jakich państw byli mieszkańcy Karpat przed rokiem 1772?
5. Do jakich państw należały narody zamieszkujące Karpaty w latach: 1772–1918, 1921–1939, 1945–1989/90?
6. Jak się zmieniła sytuacja po 1990?
7. Co działo się na tych terenach w latach 1918–1921, 1939–1945?

ĆWICZENIE 26

Porozmawiajcie w grupie o ludach pogranicza: Łemkach, Bojkach, Hucułach. Jak sądzisz, czy rozmawiają oni ze sobą w języku ukraińskim czy gwarą? Co wiesz o ukraińskich gwarach, o języku diaspory ukraińskiej?

ĆWICZENIE 27

Utwórz formę Mianownika liczby mnogiej ukraińskich grup etnicznych. Odmień w liczbie pojedynczej: *Łemkini, Bojkini, Hucułka*. Odmień w liczbie pojedynczej *Łemko, Bojko, Hucuł*.

ĆWICZENIE 28

Uzupełnij podane rzeczowniki według wzoru.

WZÓR: *Bojko- Bojkowie - Bojkini - Bojkinie*

Ukrainiec	-	-	-
Polak	-	-	-
Austriak	-	-	-
Niemiec	-	-	-
Łemko	-	-	-
Europejczyk	-	-	-
Słowak	-	-	-
Węgier	-	-	-
Hucuł	-	-	-
Włoch	-	-	-
Czech	-	-	-
Chorwat	-	-	-
Słoweniec	-	-	-
Góral	-	-	-

ĆWICZENIE 29

Przeczytaj tekst. Nowe słowa wypisz do słowniczka. Skorzystaj ze słownika!

Janusz Szuber urodził się 10 grudnia 1947 w Sanoku. Jest synem Zbigniewa Szubera, instruktora-pilota, i Ewy z Rogala-Lewickich. Pozostawał pod wpływem dziadka Stefana Lewickiego, filologa klasycznego, dyrektora liceum w Krynicy Zdroju, i wujostwa Krystyny z Lewickich i Stefana Jarosza, profesora Uniwersytetu Warszawskiego (UW), biogeografa i badacza Alaski, u których często bywał w Warszawie. Ojcu towarzyszył w wyprawach myśliwskich i wędkarskich, wspólnie z nim wędrował po Ziemi Sanockiej i Bieszczadach.

W 1962 rozpoczął naukę w Liceum Ogólnokształcącym Męskim (od 1973 I Liceum Ogólnokształcącym im. Komisji Edukacji Narodowej) w Sanoku. W tym okresie pisał już pierwsze wiersze i opowiadania. Po zdaniu matury podjął w 1967 studia polonistyczne na Uniwersytecie Warszawskim. W 1969 zachorował na ostrą formę zapalenia stawów, co spowodowało, że musiał przerwać studia i powrócić do Sanoka; postęp choroby w następnych latach doprowadził do stałego ograniczenia w poruszaniu się. Nadal pisał wiersze, których jednak nie publikował. Dopiero w 1994 zadebiutował na łamach „Tygodnika Sanockiego” zestawem wierszy pt. *Apokryfy i epitafia sanockie*. Dziś jest uznanym poetą, autorem ponad dwudziestu tomików wierszy.

ĆWICZENIE 30

Wypisz z ćw. 31 wyrazy (lub grupy wyrazów, np. nazwy instytucji) napisane dużą literą i objaśnij ich pisownię. Porównaj z językiem ukraińskim.

ĆWICZENIE 31

Wskaż na mapie miasto Sanok. Czy wchodzi do Euroregionu Karpaty? Opisz poniższe obrazy – co przedstawiają? Uzasadnij, że Sanok jest miastem wielokulturowym. Czy możesz podać podobne miasto (miasta) na Ukrainie?

Obrazy powstały na VI międzynarodowym plenerze malarsko-fotograficznym w Sanoku (22–28.06.2008 r.). Autorzy: Iwona Jankowska-Kozak (Krosno), Krzysztof Niedźwiecki (Sanok), Dmytro Babyuk (Kamieniec Podolski), Bogdan Olijnyk (Kamieniec Podolski), Magdalena Wyżykowska (Krosno).

ĆWICZENIE 32

Tekst strześć po polsku.

З Дрогобичем пов'язана доля багатьох відомих людей. Там народився Юрій Дрогобич (Котермак) – український вчений, доктор медицини та філософії, ректор Болонського університету, перший український автор друкованої книги – «Прогностична оцінка поточного 1483 року».

Іван Франко тривалий час проживав у Дрогобичі. Він у 1864–1875 роках тут навчався у початковій школі та гімназії.

Бруно Шульц – художник і письменник єврейського походження, народився і все своє життя провів у Дрогобичі. Тут він трагічно загинув.

Сіль, нафта, архітектура, видатні постаті, цікава історія – це не повний перелік того, чим відомий Дрогобич. Це чудове місто біля підніжжя Карпат, яке можна відвідати на вихідних. Зі Львова туди їхати приблизно півтори години. Також до Дрогобича можна дістатися електричкою чи рейсовим автобусом.

ĆWICZENIE 33

Opisz zdjęcie i poszukaj informacji, gdzie znajduje się ten pomnik (kogo przedstawia?). Porozmawiajcie o tym w grupie.

ZAPAMIĘTAJ!

NIE należy mówić: *pomnik komu?*
NALEŻY powiedzieć: *pomnik kogo?*

ĆWICZENIE 34

Opowiedz w grupie o pomnikach, które są w Twojej miejscowości, a które wywierają na Tobie wrażenie.

Tutaj znajdziesz pod-
powiedź do odmiany
liczebników
zbiorowych

Liczebniki zbiorowe tworzymy
od 2 (dwoje) do 99
(dziewięćdziesięcioro dziewięćcioro).
Łączą się one z:

nazwami
niedorośliych
ludzi bądź
zwierząt, które
w **M. lp.** mają
końcówkę **-ę**
Np.: *dziewczę,*
kurczę,
kaczę –
siedmioro
dziewcząt,
dwoje kurcząt,
czworo kacząt

nazwami grup,
w których
występują
osoby
o różnej
płci. Np.:
ośmioro
ludzi;
Ich Troje;
pięcioro
turystów

związkami
frazeolo-
gicznymi. Np.:
z dwojga złego;
dziesięcioro
przykazań;
Rzeczpospolita
Obojga
Narodów

rzeczownikami,
które występują
w parach. Np.:
dwoje uszu;
dwoje oczu

rzeczownikiem **dziecko**.
Np.: *troje dzieci;*
siedmioro dzieci

niektórymi rzeczownikami
bez liczby pojedynczej
(*plurale tantum*).
Np.: *dwoje drzwi;*
troje sani;
czworo grabi

ZWRÓĆ UWAGĘ!

Nazwy niedorośliych
ludzi i zwierząt zakończone
inną głoską w **M. lp.**
łączą się z liczebnikami
głównymi.

Np.: *dziewczyńska* –
sześć dziewczynek;
żreback – *trzy żrebacki;*
kaczątko – *cztery kaczątko*.

ZAPAMIĘTAJ!

Liczebników zbiorowych
nie możemy utworzyć
od: *zero, jeden, sto,*
tysiąc, milion, miliard

ODMIANA LICZEBNIKÓW ZBIOROWYCH

M.	dwoje dzieci	osiemdziesięcioro turystów	dwadzieścioro kurcząt	kilkoro nożyc
D.	dwojga dzieci	osiemdziesięciorga turystów	dwadzieściorga kurcząt	kilkorga nożyc
C.	dwojgu dzieciom/ dzieci	osiemdziesięciorgu turystom/turystów	dwadzieściorgu kurczętom/ kurcząt	kilkorgu nożycom/nożyc
B.	dwoje dzieci	osiemdziesięcioro turystów	dwadzieścioro kurcząt	kilkoro nożyc
N.	dwojgiem dzieci	osiemdziesięciorgiem turystów	dwadzieściorgiem kurcząt	kilkorgiem nożyc
Mc.	o dwojgu dzieciach/ dzieci	o osiemdziesięciorgu turystach/turystów	o dwadzieściorgu kurczętach/ kurcząt	o kilkorgu nożycach/ nożyc
W.	dwoje dzieci	osiemdziesięcioro turystów	dwadzieścioro kurcząt	kilkoro nożyc

Liczebniki zbiorowe w **D.**, **C.**, **N.** poszerzają swój temat o spółgłoskę **-g**

W przypadku, gdy musimy odmienić kilka cyfr, np. 22, oba człony przybierają postać liczebnika zbiorowego:

*dwadzieścioro dwoje,
osiemdziesięcioro czworo,
siedemdziesięcioro ośmioro*

ĆWICZENIE 35

Opisz klimat Galicji, który oddał Szuber. Jakimi słowami ten klimat scharakteryzujesz? Skorzystaj ze słownictwa z ramki.

wielokulturowość, wiele religii, tolerancja, współistnienie, przenikanie się kultur, dziedzictwo, wspólne i odmienne, ojczysty kraj, dawne tradycje

ĆWICZENIE 36

Przeżyj grupie historię swojej miejscowości. Jakie narodowości zamieszkiwały ją w latach dwudziestych XX w. Jak się zmienił skład narodowościowy po II wojnie światowej? Świątynie których wyznań tam były? Jakie były losy tych narodowości? Kto tam teraz mieszka?

ĆWICZENIE 37

Poprawną odpowiedź wskaż znakiem ☒

1. Liczebniki zbiorowe wskazują na:

- a) liczbę osób, zwierząt;
- b) kolejność osób, zwierząt;
- c) liczbę niecałkowitą;
- d) liczbę singularia tantum.

2. W którym zdaniu jest zawarty liczebnik zbiorowy?

- a) Nie ma jednej trzeciej soli.
- b) Ubrałem sześć par skarpet.
- c) W szkole nie ma pięciu uczniów.
- d) Spotkałem się z siedmiorgiem dzieci.

3. Liczebnik zbiorowy 5 to:

- a) piąty;
- b) pięć piątych;
- c) pięcioro;
- d) piąta.

4. Troje przyjaciół w formie Celownika to:

- a) trojgiem przyjaciół;
- b) trojgu przyjaciółom;
- c) trojgu przyjaciół;
- d) trojgiem przyjaciółom.

ĆWICZENIE 38

Zapisz według wzoru, używając odpowiedniej formy liczebnika, przymiotnika i rzeczownika.

WZÓR: (2 młody Łemko) – dwóch młodych Łemków

- (3 młoda Hucułka) –
- (5 wysoki Bojko) –
- (10 przystojny Bojkini i Hucuł) –
- (4 odcytany Łemko) –
- (1 mądra Łemkini i 3 przystojny Bojko) –
- (5 znany Polak) –
- (8 starsza Ukrainka) –
- (14 odważny Góral) –
- (2 miła Polka i 6 starszy Litwin) –
- (28 wykształcony Ukrainiec) –

ĆWICZENIE 39

Przeczytaj tekst. Na poniższej mapce wskaż wszystkie miejscowości w nim wymienione. Które z nich znajdują się po stronie ukraińskiej, a które – po polskiej. Przez jakie obwody i województwa przebiega ten szlak turystyczny? Może Twoja miejscowość znajduje się na tym szlaku lub w pobliżu?

Szlak Turystyczny Bełżec – Bełż

Transgraniczny **Szlak Turystyczny Bełżec – Bełż** prowadzi przez 33 miejscowości. Zaczyna i kończy się w Bełżcu. Głównymi atrakcjami w poszczególnych miejscowościach są:

Bełżec. Obóz zagłady – mauzoleum

1. **Bełżec** – mauzoleum na miejscu byłego obozu zagłady w czasie II wojny światowej, dawna drewniana cerkiew pw. św. Bazylego z 1756 roku, zespół kościoła rzymskokatolickiego z 1912 roku, stara zabudowa galicyjska, pomnik przyrody – jałowiec, zespół kolejowy.
2. **Lubycza Królewska** – zabytkowe cerkiew w Kornicach, Siedliskach, Machnowie i Żurawcach, bunkry linii Mołotowa.
3. **Hrebenne (przejście graniczne)** – drewniana cerkiew z XVII wieku, skamieniałości w Siedliskach.

Rawa Ruska. Ratusz

4. **Rawa Ruska (przejście graniczne)** – klasztor ojców reformatów z 1725 roku, cerkiew św. Jerzego z 1846 roku, kościół parafialny pw. Świętego Józefa z 1776 roku, kościół pw. św. Michała.

5. **Uhnów** – kościół pw. Wniebowzięcia NMP z 1695 roku, Cerkiew pw. Narodzenia Bogurodzicy z 1857 roku, synagoga i szkoła żydowska z początku XX wieku, klasztor Felicjanek z XIX wieku, stara zabudowa galicyjska, zabytkowy młyn.

Belz. Cerkiew greckokatolicka
pw. św. Paraskiewy

Dawna bożnica towarzystwa
dobroczynnego Iszre Lew

6. **Bełz** – drewniana cerkiew z XVII wieku, kościół i klasztor Dominikanów z XVII wieku, kościół i klasztor Dominikanek, obecnie cerkiew pw. św. Mikołaja, z 1635 roku, kaplica Snopkowskich z 1606 roku, kościół NMP i kaplica św. Walentego na „Zameczku”, ratusz, bożnica towarzystwa Iszre Lew, cmentarze katolicki i żydowski.

Panorama Waręża

7. **Waręż** – kościół popijarski pw. św. Marka z 1693 roku, cerkiew pw. Zaśnięcia Bogurodzicy z 1784 roku, galicyjska zabudowa drewniana.

Sokal. Kościół i klasztor ojców Bernardynów

Cerkiew prawosławna pw. św. Mikołaja

8. **Sokal** – klasztor Bernardynów z 1619 roku, cerkwie pw. św. Mikołaja i św. Michała, synagoga z przełomu XVII i XVIII wieku.
9. **Litowież** – drewniana cerkiew z przełomu XVIII i XIX wieku.
10. **Stara Lisznia** – zabytkowa cerkiew z XVIII wieku.
11. **Nowowołyńsk (Niskienicze)** – cerkiew pw. Zaśnięcia NMP ufundowana w 1653 roku przez Adama Kisiela, gdzie znajduje się jego nagrobek.

Monaster w Zimnie

12. **Zimno** – cerkiew pw. Świętej Trójcy założona przez księcia św. Włodzimierza w 1001 r., zamek – klasztor z X–XV wieku.

Włodzimierz Wołyński. Sobór (katedra)
Zaśnięcia NMP i pałac biskupi

Cerkiew św. Bazylego

13. **Włodzimierz Wołyński** – sobór pw. Zaśnięcia NMP z XII wieku, cerkiew pw. św. Bazylego z XIV wieku, kościół św. Joachima i Anny z 1752 roku, kościół pw. Serca Jezusowego z 1731 roku, obecnie sobór prawosławny pw. Bożego Narodzenia.

14. **Uściług** (*przejście graniczne*) – dom, w którym mieszkał kompozytor Igor Strawiński.

Rzeka Bug w Horodle

Horodło. Kościół św. Mikołaja Cudotwórcy w Horodle

15. **Zosin** – (*przejście graniczne*). **Horodło** – kościół pw. św. Jacka z 1758 roku, dawna cerkiew greckokatolicka pw. św. Mikołaja z 1928 roku, obecnie kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. Wapienne rzeźby lwów. Grodzisko średniowieczne.
16. **Strzyżów** – pałac Lubomirskich z 1786 roku, drewniana cerkiew z 1817 roku, cukrownia z 1899 roku.

Hrubieszów. Dworek Du Chateau, obecnie Muzeum im. ks. Stanisława Staszica

Cerkiew prawosławna posiadająca 13 kopuł

17. **Hrubieszów** – kościół i klasztor Dominikanów z lat 1736–1766, kościół pw. św. Mikołaja z 1766 roku, cerkiew prawosławna pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogurodzicy z 1875 roku, dworek Du Chateau, pałac Kissewetterów, domy i dworki drewniane.
18. **Gródek** – na terenie wsi zachowały się resztki grodziska z VIII–IX w., którego najintensywniejszy rozwój występował w XI wieku. Według Długosza miał to być legendarny Wołyń (jeden z najważniejszych grodów plemienia Bużan), który dał nazwę całej krainie na prawym brzegu górnego Bugu. W 1018 roku miała tu miejsce Bitwa pod Wołyniem po-

między wojskami Bolesława Chrobrego a wojskami Jarosława Mądrego. Prawdopodobnie został on zrównany z ziemią przez najazd mongolski w 1241 roku.

Czumów. Zabytkowy pałac

- 19. **Czumów** – pałac z II połowy XIX wieku, rezerwat „Królewski Kąt”.
- 20. **Ślipcze** – przełom Bugu, kurhany.

Ruiny zamku w Kryłowie

- 21. **Kryłów** – ruiny zamku Ostrorogów.
- 22. **Kolonia Kryłów** – uroczysko św. Mikołaja.
- 23. **Dołhobyczów** – [przejście graniczne] pałac Świeżawskich, kościół pw. Matki Boskiej Częstochowskiej z 1914 roku, cerkiew prawosławna pw. św. Szymona Słupnika z 1910 roku.
- 24. **Oszczów** – dwór Malewskiego z 1790 roku, figura św. Jana Nepomucena z 1776 roku.
- 25. **Chłopiatyn** – drewniana cerkiew pw. Zesłania Ducha Świętego z 1863 roku, obecnie pełniąca rolę kościoła rzymskokatolickiego.
- 26. **Budynin** – dawna cerkiew pw. Niepokalanego Poczęcia NMP z 1887 roku użytkowana obecnie jako kościół rzymskokatolicki, figura św. Floriana.
- 27. **Korczmin** – drewniana cerkiew greckokatolicka pw. Objawienia Pańskiego z 1658 roku, najstarsza na Lubelszczyźnie.
- 28. **Dyniska Stare** – sosna Grottgera.
- 29. **Jarczów** – drewniana cerkiew z 1755 roku pw. św. Mikołaja, dawna cerkiew greckokatolicka, obecnie kościół rzymskokatolicki.

30. Korhynie – drewniany dwór z 1900 roku, użytek ekologiczny.

31. Łaszczówka – rezerwat geologiczny „Piekiełko”.

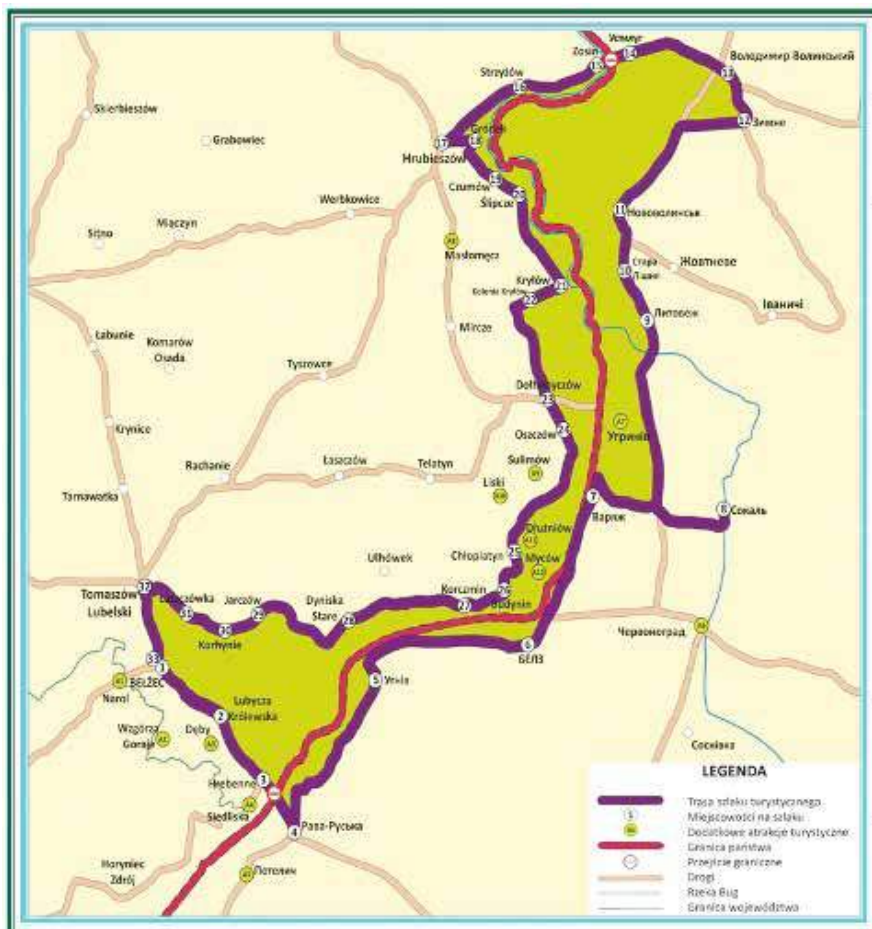

Tomaszów Lubelski. Herbaciarnia,
zwana też Czajnią

32. Tomaszów Lubelski – kościół drewniany pw. NMP z 1627 roku, cerkiew prawosławna pw. św. Mikołaja z 1889 roku, Herbaciarnia z 1895 roku.

33. Bełżec.

(wg http://www.belzec-belz.pl/przebieg_szlaku.html)

ĆWICZENIE 40

Wypisz do tabeli polskie i ukraińskie nazwy miejscowości. Sprawdź pisownię nazw ukraińskich. Czy dobrze zostały zapisane po polsku? Uzasadnij.

<i>Lubycza Królewska</i>	<i>Любича Королівська</i>	<i>Zimno</i>	<i>Зимне</i>

ĆWICZENIE 41

Które z wymienionych zabytków zaliczyłabyś/ zaliczyłbyś do zabytków polskiej kultury, które – do ukraińskiej, a które – do jeszcze innej?

ĆWICZENIE 42

Przypomnij sobie różne sytuacje komunikacyjne. Dopasuj osoby do miejsc. Skorzystaj ze słownictwa z ramki.

Miejsce	Osoba	Wypowiedź
<i>Muzeum Przejście graniczne Zabytkowa cerkiew Klasztor Kościół</i>	<i>Przewodnik</i>	<i>Proszę pani</i>

Celnik, strażnik graniczny, przewodnik, ksiądz, zakonnik.

ĆWICZENIE 43

Wysłuchajcie piosenki o Bełzie do słów Agnieszki Osieckiej i muzyki Aleksandra Olszaneckiego. Porozmawiajcie w grupie, jakie uczucia wywołały słowa piosenki? Czy w Twojej miejscowości ktoś napisał piosenkę albo wiersz o mieście czy miasteczku? Czy lubisz miejscowość, w której się urodziłaś/ urodziłeś? Uzasadnij.

ĆWICZENIE 44

Z ćw. 39 wybierz te miejscowości, które najbardziej Cię zainteresowały. Dlaczego te? Co Ciebie najbardziej w nich zauroczyło? Wybierz jedną z informacji i rozwiń ją. Gdzie poszukasz dodatkowych informacji?

Bełż: Bełż znany jest nie tylko z zabytków, ale i piosenek, jak np. *Miasteczko Bełż* śpiewanych przez Adama Astona i Magdę Umer. Przez 300 lat Bełż był stolicą województwa w I RP. W Bełżu funkcjonuje hotel zamknięty przez większą część roku. Służy on niemal wyłącznie pielgrzymom żydowskim, którzy odwiedzają ten znany na całym świecie ośrodek chasydzki. Z Bełża pochodzi cudowny obraz Matki Boskiej Częstochowskiej, który na ukraińskich ziemiach znalazł się dzięki świętym Cyrylowi i Metodemu. W Bełżu obraz zatrzymał się dzięki ślubom księżniczek z książętami halickimi i polskimi. W Bełżu ten cudowny obraz przetrwał do roku 1377. Potem przez księcia Władysława Opolczyka ikona została przeniesiona do Lwowa, po czym do Częstochowy.

Czumów: Z rzeki Bug wyłowiono XI wieczny miecz, najprawdopodobniej pochodzący z okresu kijowskiej wyprawy księcia Bolesława Chrobrego.

Gródek: Pod Gródkiem rozpoczyna się sławetna Linia Hutniczo-Siarkowa. Ta szerokotorowa linia kolejowa o długości 394 km umożliwiała bez przeładunku wymianę handlową z ZSRR bez żmudnych zmian podwozia wagonów. Oddano ją do użytku 30 listopada 1979 roku.

Hrubieszów: W Hrubieszowie w 1769 roku urodził się Abraham Stern – wynalazca kosiarki, żniwiarki i maszyny do liczenia. W tym mieście 20 sierpnia 1847 roku przyszedł na świat Bolesław Prus. Hrubieszów jest najdalej wysuniętym na wschód miastem Polski. W dwudziestoleciu międzywojennym jako notariusz tu pracował Bolesław Leśmian. Z Hrubieszowa pochodził znany rysownik Wiktor Zin. W obronie Hrubieszowa przed bolszewikami w 1920 roku brał udział Charles de Gaulle, późniejszy prezydent Francji.

Korczmin: W sierpniu we wsi tradycyjnie są organizowane Dni Dobrosąsiedztwa i uroczyscie obchodzone jest święto Zaśnięcia NMP połączone z procesją na stronę ukraińską.

Litowież: Nazwa Litowież pochodzi od litewskich książąt, którzy w XIV wieku zbudowali tu zamek z wieżami.

Lubycza Królewska: Według miejscowej tradycji w okolicy Lubyczy zabłądził w lasach i rozchorował się król Władysław Jagiełło. Miejscowi pasterze odnaleźli go i wyleczyli, stąd też otrzymali liczne przywileje.

Oszczów: W nieistniejącym już kościele w Oszczowie grał według tradycji na organach sam Fryderyk Chopin. Latem 1830 roku kompozytor wypoczywał u swojego przyjaciela Tytusa Wojciechowskiego w pobliskim Poturzynie.

Rawa Ruska: Pierwsza wzmianka historyczna pochodzi z roku 1455, kiedy to książę bełski i mazowiecki Władysław I założył miasto. W 1698 roku w Rawie odbyło się spotkanie króla Polski Augusta II z carem Rosji Piotrem I. Celem spotkania było utworzenie sojuszu przeciwko Szwecji. 6 lat później spotkał się tu król szwedzki Karol XII z pretendującym do tronu polskiego Stanisławem Leszczyńskim. Monarchowie uzgodnili plany na rzecz zwalczania Piotra I, które się nie powiodły. W czasie II wojny światowej w Rawie znajdował się obóz dla jeńców francuskich i belgijskich.

Sokal: Sławną postacią, dzięki m. in. wierszowi Franciszka Karpińskiego był dziad Sokalski. Szczególnie okolice klasztoru Bernardynów pełne były osób prosiących o jałmużnę. W 1519 roku wojska polskie poniosły pod Sokalem klęskę w bitwie z Tatarami. Przypomina o tym fraszka Jana Kochanowskiego *Na sokalskie mogiły*.

Stara Lisznia: Cerkiew w Liszni ma tylko 2 kopuły. Regułą w budownictwie cerkiewnym było to, że kopuła była jedna lub trzy, nad każdą z ważnych części świątyni, czyli babinicem, nawą i prezbiterium.

Strzyżów: Ze Strzyżowa wywodzi się Mieczysław Bekker – twórca pojazdu księżycowego dla programu „Apollo”. Okolice Strzyżowa są prawdziwym „zagłębieniem bocianim”. Naliczono tu ponad 100 gniazd.

Uhnów: W uhnowskim kościele ślub planował Artur Grottger. Słynny malarz wypoczywał latem 1866 roku w pobliskich Dyniskach, a na Msze Święte uczęszczał wraz z narzeczoną Wandą Mone do kościoła parafialnego w Uhnowie. W Uhnowie urodził się Myrosław Onyszkiewicz „Orest”, ukraiński działacz narodowy. W Uhnowie znajduje się najmniejsze ukraińskie muzeum.

Uściług: Na przełomie XIX i XX wieku, w miasteczku mieszkał i tworzył wybitny kompozytor Igor Strawiński. Uściług był w okresie I RP portem handlowym dla

zboża spławianego z Wołynia Bugiem i Wisłą do Gdańska. Jeszcze w okresie międzywojennym w miasteczku znajdowały się dawne spichlerze i domy zajezdne.

Włodzimierz Wołyński: Tysiącletni Włodzimierz powstał w drugiej połowie X wieku (pierwsza wzmianka historyczna w 988 r.), jako warowny gród na pograniczu nowo zdobytych przez Ruś ziemiach Grodów Czerwieńskich. We Włodzimierzu powstał słynny zabytek piśmiennictwa słowiańskiego *Kroniki haličko-włodzimierskie*. Prawa miejskie uzyskał w 1324 roku, które potwierdził król Zygmunt I Stary w roku 1509. Włodzimierz był stolicą województwa. Postanowił tak ostatni sejm I RP w 1793 roku. Stan ten utrzymał się tylko do III rozbioru Polski w 1795 roku. Nazwa „Lodomeria” to zlatynizowane określenie księstwa włodzimierskiego. Nazwa „Galicja i Lodomeria” używana była wobec północno-wschodniej prowincji cesarstwa austro-węgierskiego.

W kościele św. Joachima i Anny do 1920 roku podobno były przechowywane polskie insygnia koronacyjne.

Zimno: Nazwa „Zimno” pochodzi od zimowej rezydencji książąt ruskich. Włodzimierz Wielki umieścił w klasztorze w Zimnie cudowną ikonę z Bizancjum. Została ona przywieziona tu przez jego żonę, która była córką cesarza bizantyjskiego. Według tradycji klasztor w Zimnie ma połączenie lochami z Włodzimierzem Wołyńskim.

Zosin: Wschodnia część Zosina zwana jest Komorą. Jest to nawiązanie do dawnych komór celnych, działających pomiędzy Austrią i Rosją oraz Cesarstwem Rosyjskim a Królestwem Polskim. Pod Zosinem można zobaczyć fragment prawdziwego stepu. Na nadbużańskich stokach Grzędy Horodelskiej rosną ciepłolubne rośliny, typowe dla stepów ukraińskich.

ĆWICZENIE 45

Przygotuj podobne informacje o swojej miejscowości, uwzględniając następujące zagadnienia: gdzie jest położona?, co się w niej znajduje?, jakie ciekawostki są z nią związane? Skorzystaj ze słownictwa w ramce:

nad rzeką..., kilka szkół, zabytkowy pałac z ..., cerkiew z ... wieku, ceglana wieża ..., nad jeziorem, ciekawa architektura, dworzec kolejowy, wybudowany w ... roku, obok lasu, pośrodku stepu, nad morzem, słynne schody, ratusz z..., plac, rynek, pomnik (kogo?), zabytkowe obiekty, most przez..., stare domy, stare kamienice, wąska uliczka, legenda, że..., to tu... (co się wydarzyło?), w pobliżu mojej miejscowości... (co miało miejsce?/ co się odbyło?)

ĆWICZENIE 46

Zaznacz ☒, jak poprawnie należy powiedzieć:

1. Nam trzeba .../ Nam nie trzeba
2. Jechać/ iść na przyrodę.
3. Na mój pogląd ...
4. Nie powinniśmy.../ Powinniśmy...
5. Być na przyrodzie.
6. Jechać za miasto.
7. Moim zdaniem...
8. Być na łonie natury.
9. Liczę, że...
10. Jechać/ wybierać się na łono natury/ do lasu/ nad jezioro.
11. Uważam, że...
12. Moim zdaniem jest...
13. Wybierać się na majówkę/ do lasu/ nad rzekę.
14. Chodźcie nad rzekę!
15. Dawajcie, pójdziemy nad rzekę!
16. Jak sprawy?
17. Co tam u ciebie?
18. (do przewodnika) Powtórzcie, gdzie był ten stary zamek?
19. Proszę powtórzyć, gdzie był ten stary zamek?

ĆWICZENIE 47

Do tabeli wpisz alfabetycznie nazwiska z tekstów, zamieszczonych w tej lekcji. Jeżeli brakuje imion – znajdź je w Internecie, podręczniku, encyklopedii. Dopisz. Zapisz daty życia i zawody lub funkcje, które te osoby wykonywały. Przygotuj informacje o jednej z tych osób i przedstaw klasie.

Kto?	Co robił?
Bohater narodowy	Z zawodu był...; Pracował jako/ był (kim?); Został (kim?); Był mianowany (kim?) (przez kogo?); Został wygnany/ uwięziony/ uwolniony/ skazany na (co?); Wsławił się (czym?); Dokonał (czego?); Brał udział w...; Odnosił zwycięstwo nad... .

Działacz polityczny	Reprezentował (<i>co?</i>) poglądy/ partię...; Był wyrazicielem woli narodu; Zdobył niezwykłą popularność dzięki...; Zdecydowanie opowiedział się po stronie...; Stał po stronie... uciśnionych/ słabych/ biednych; Zdobył poparcie większości; Sprawował funkcję (<i>kogo?</i>) przez (<i>jak długo?</i>).
Artysta	Od dzieciństwa wykazywał uzdolnienia w kierunku...; Nic nie wskazywało na to, że w przyszłości...; Zasłynął (<i>czym?</i>); Wystawiał obrazy/ rzeźby w galerii...; Był dojrzałym malarzem...; Malował w stylu...; Jego obrazy przedstawiają.../ poruszają tematykę... .
Naukowiec	Upór w dążeniu do celu; Był oddany (<i>czemu?</i>); Poświęcił się (<i>czemu?</i>); Odkrył/ wynalazł/ skonstruował...; Od dzieciństwa wykazywał zainteresowania...; Prowadził badania/ doświadczenia nad...; Pracował nad teorią (<i>czego?</i>); Przyświecał mu cel...; Odkrycie naukowe; Wynalazek techniczny.
Sportowiec	Trenował u boku...; Pierwsze sukcesy odniósł na zawodach...; W wieku ... lat pobił rekord...; Wielokrotnie stawał na najwyższym podium; Plasuje się w czołówce (<i>skoczków</i>) świata; Zdobył...; Wygrał/ przegrał... .
Aktor	Zadebiutował rolą... na deskach teatru...; Zasłynął rolą...; Od tej pory towarzyszy mu nieprzerwane pasmo sukcesów; Występował na scenach...; Najbardziej znany w roli...; Kojarzony z rolą...; Grał w teatrze ...; Otrzymał rolę... w filmie... .
Piosenkarz	Odnosił sukces piosenką... na festiwalu...; Był wokalistą zespołu...; Rozpoczął karierę solową...; Został frontmanem... .
Muzyk	Już w dzieciństwie wykazał zainteresowania muzyczne; Najpierw grał na...; Zmienił instrument na...; Grał w zespole...; Skomponował... .

ĆWICZENIE 48

Przypomnij sobie wiedzę gramatyczną o czasowniku. Rozwiąż test.

1. Proszę wskazać, gdzie są wyłącznie formy 1. osoby liczby pojedynczej czasu teraźniejszego:

- a) czytam, piję, pisze;
- b) noszę, oglądam, robię;
- c) lubi, chcę, mogę;
- d) może, mam, jestem;
- e) gubię, jem, jadę.

2. Proszę wskazać, gdzie są wyłącznie formy 3. osoby liczby pojedynczej czasu teraźniejszego:

- a) robi, zna, idzie;
- b) telefonuję, idę, mówi;
- c) uczy się, leży, czeszę się;
- d) chce, może, ma;
- e) krzyczy, tańczy, pisze.

3. Proszę wskazać formy czasu teraźniejszego czasownika wiedzieć:

- a) wiem, wie, wiedzą;
- b) wiem, wie, widzą;
- c) widzę, widzisz, widzi;
- d) wiesz, wiemy, wiecie;
- e) widzą, widzisz, widzi.

4. Gdzie są podane wyłącznie formy 1 os. lp. czasu przeszłego:

- a) byłem, robiłam, miała;
- b) czytałam, pisałam, chodziłem;
- c) mogła, tańczyłam, sprzątałam;
- d) była, miała, czytała;
- e) miałam, chciałam, pisałam.

5. Gdzie są podane wyłącznie formy 3 os. l.mn. r.mos. czasu przeszłego:

- a) byli, siedzieli, mieli;
- b) czytali, pisali, mogli;
- c) telefonowali, mieli, mogli;
- d) telefonowali, mieli, mogli;
- e) były, siedzieli, mieli.

6. Proszę wybrać linijkę, w której są podane czasowniki dokonane:

- a) kupić, zadzwonić, oglądać;
- b) kupować, wypić, zjeść;
- c) przeczytać, obejrzeć, powiedzieć;
- d) kupować, pić, jeść;
- e) kupić, zadzwonić, obejrzeć.

7. Proszę wybrać linijkę, w której są podane czasowniki niedokonane:

- a) latać, jeździć, mówić;
- b) siedzieć, zacząć, biegać;
- c) powiedzieć, lecieć, opowiadać;
- d) siadać, jechać, zaczynać;
- e) oglądać, stać, zostać.

ĆWICZENIE 49

Rozwiązując test, przypomnij sobie materiał gramatyczny z poprzednich klas.

1. W której linii jest słowo, które nie pasuje do pozostałych:

- a) spodnie, sukienka, spódnica;
- b) stół, krzesło, szafa;
- c) piwo, wino, dywan.

2. Które słowo nie jest związane z tematem rodzina:

- a) rodzeństwo;
- b) małżeństwo;
- c) surówka.

3. W której linii wszystkie cechy są oceniane pozytywnie:

- a) pracowitość, błyskotliwość, uczciwość;
- b) pomysłowość, przebojowość, bezinteresowność;
- c) inteligencja, dobroć, oschłość.

4. W której linii wszystkie cechy są oceniane negatywnie:

- a) skąpstwo, rozrzutność, optymizm;
- b) nieufność, okrucieństwo, chłód;
- c) odwaga, rzutkość, energiczność.

5. „Ten, co gra na skrzypcach” to:

- a) skrzypce;
- b) smyczek;
- c) skrzypek.

6. W której linijce jest słowo, które nie pasuje do pozostałych:

- a) śnieg, narty, Boże Narodzenie;
- b) opłatek, kolęda, sukienka;
- c) mróz, św. Mikołaj, choinka.

ĆWICZENIE 50

Uzupełnij tekst brakującymi literami.

Wielu problem w dostarcza uczniom pisownia wyrazów z ó, u. Nasz zespół klasowy podzielił się na dwie grupy. Każda z nich przygotowała różne ćwiczenia. Pilnie pracują nawet największe leniuchy. Pisownię trudnych wyrazów będziemy równie ćwiczyć na zajęciach dodatkowych. Wspólnie przygotowujemy duży zestaw kartówek, łamigłówek i rebusów. Wkrótce cała klasa powtórzy główne reguły ortograficzne.

ĆWICZENIE 51

Pisemnie po polsku streść tekst o Sanoku. Zwróć uwagę na polską pisownię.

Історичний центр Східної Лемківщини – місто Сянок – одне з найкрасивіших на всьому польсько-українському прикордонні. Обвитий срібною стрічкою Сяну, цей давній град розкинувся біля підніжжя гір. Як і більшість міст на цих змішаних теренах, до середини ХХ ст. Сянок був триетнічним – там жили українці, поляки та євреї. У римо-католицькому монастирі францисканців зберігається ікона Сяноцької Богородиці. Українці вказують на дві церкви – дерев'яну греко-католицьку Вознесіння Господнього, нині костел у східній частині Сянока, та православну Св. Трійці.

Гордістю Сянока є готичний замок XIV ст., збудований на місці давнього руського городища. Нині в замку – вернісаж карпатської ікони, де презенто-

вано більш ніж 220 образів періоду XV–XX ст., зібраних по напівзруйнованих церквах у польських Карпатах.

Поруч за Сяном – Етнографічний парк, найбільший у Польщі музей просто неба (скансен). Три чверті експозиції присвячено українським етнографічним групам – лемкам і бойкам. Похід Сяноцьким скансеном – це нагода побачити різницю між побутом лемків і бойків. Тут представлено яскраві лемківські народні строї та бойківський народний одяг – дещо простіший, проте з багатою вишивкою.

(Wg <http://tyzhden.ua/Publication/4385>)

◆ LEKCJA 2

EUROPA JEST NASZYM WSPÓLNYM DOMEM

Europa jest jednym z siedmiu kontynentów na Ziemi. Rozpościera się od Oceanu Arktycznego na północy aż po Morze Śródziemne na południu i od Atlantyku na zachodzie po Ural na wschodzie. Europa liczy ponad 700 mln mieszkańców, zaś Unię Europejską zamieszkuje 500 mln osób. Europejczyków łączy nie tylko wspólny kontynent, ale i wspólna historia. Na nasz sposób myślenia, odczuwania i na to, jak się dziś zachowujemy, wpływ miała grecka filozofia, Cesarstwo Rzymskie, chrześcijaństwo, reformacja i oświecenie. Odzwierciedlają to języki, którymi dziś się posługujemy. Wiele słów w językach europejskich ma wspólne korzenie w starożytnej grece i łacinie.

Słowa „Europa” i „demokracja” pochodzą z greckiego. Przez wieki nowe style w muzyce, architekturze i literaturze inspirowały artystów w całej Europie. Wystarczy spojrzeć na kościoły gotyckie w Hiszpanii i w Polsce, czy posłuchać muzyki klasycznej włoskich i austriackich kompozytorów. Niestety historia Europy nie składa się tylko z wielkich sukcesów, z których możemy być dumni.

ĆWICZENIE 1

Porozmawiaj w grupie na temat innych kontynentów. Wylicz ich nazwy i wskaż na mapie świata. Jakie podobne i odmienne cechy posiadają?

ĆWICZENIE 2

Podaj nazwy państw europejskich. Wskaż na mapie państwa należące do Unii Europejskiej. Wymień stolicy państw europejskich – przygotuj prezentację o jednej z nich. Czy byłeś/ byłaś już w którejś stolicy? W której chciałabyś/ chciałbyś być? Dlaczego?

Granica, wspólny rynek, różnorodność, stolica, obywatel, wspierać, współpracować, dziedzictwo, państwo unijne, dostosowywać, inwestycje, jedność, członkostwo, otwartość, reprezentować, morze, góry, równina, wakacje, ferie.

ĆWICZENIE 3

Przeczytaj poniższy mit o Europie. Nowe słownictwo zapisz do słownika.

MIT O EUROPIE

Europa będąca córką Agenora, króla fenickiego miasta Sydonu, była najpiękniejszą kobietą swych czasów. Czas najbardziej lubiła spędzać nad brzegiem morza, bawiąc się, tańcząc i zbierając kwiaty.

Zachwycony urodą dziewczyny Zeus użył podstępów. Razu pewnego roztańczone dziewczęta zobaczyły na łące pięknego białego byka. Miał sierść lśniąca, rozłożyste rogi i bardzo rozumne spojrzenie. Przechadzając się wśród kwiatów stapał tak delikatnie, że nie zgniótł ani łodyżki, szczypiąc wonną trawę. Dziewczęta oblegały go dokoła, podawały mu zioła soczyste, a on jadł, szerokim językiem, liżąc ich białe dłonie.

W końcu opłotły go wieńcami i królowna Europa usiadła mu na karku. Wtedy jednym susem skoczył i porwał się do ucieczki. Wpadłszy do morza, popłynął. Był to sam Zeus, który zakochał się w ślicznej pannie. Posejdon wygładził przed nim powierzchnię morza, że była jak stół równiutka. Nereidy jechały na delfinach, klaszcząc w ręce z uciechy. W wielkiej muszli, którą ciągnęły rozhukane trytony, stała Afrodyta i obsypywała Europę kwiatami. Tak dopłynęli do Krety. Zeus przygotował swej lubiej mieszkanie w cudownej grocie, którą osłaniał klon cienisty.

(Wg Jan Parandowski: Dwie wiosny, rozdział pt. "Złote Mykeny")

Peter Paul Rubens (1577-1640) – kopia dzieła Tycjana "Porwanie Europy"

ĆWICZENIE 4

Porozmawiajcie w grupie na temat mitu starogreckiego. Skorzystajcie z poniższego planu:

- Kto jest bohaterem podstawowym mitu?
- W jakich okolicznościach dochodzi do porwania Europy?
- Dlaczego porwanie się udało?
- Jacy bohaterowie pomagali Zeusowi?
- Dokąd Zeus uprowadził córkę Agenora?

Tutaj znajdziesz pod-
powiedź do
powtórzenia wiedzy
o imiesłowach

PRZYPOMNIJ SOBIE

Imiesłowy to nieosobowe formy czasownika

PRZYMIOTNIKOWE

Czynne

zakończone na
-ący, -ące, -ąca.
Np.: *chorują-
cy, kochająca,
mieszkającego* i
są tworzone od
czasowników
niedokonanych.

Bierne

zakończone na
-ny, -na, -ne,
-ty, -ta, -te, -ony.
Np.: *ucieszo-
ny, upiększona
wyciągniętego*.
Tworzymy je od
czasowników **do-
konanych i nie-
dokonanych** oraz
od czasowników
przechodnich.

PRZYSŁÓWKOWE

Uprzednie

zakończone na
-wszy, -wszy.
Np.: *odzyskawszy,
spojrzawszy*.
Tworzymy je
od czasowników
dokonanych.

Współczesne

zakończone na
-ąc. Np.: *bojąc
się, pragnąc*.
Są tworzone od
czasowników
niedokonanych.

Odrobina składni

Imiesłów przysłówkowy wraz z jego określeniami nazywamy **imiesłowowym równoważnikiem zdania**. W wypowiedzeniu złożonym pełni on funkcję taką, jak zdanie podrzędne okolicznikowe. Np.: *Skończywszy pracę, poszła na basen. Kuba, grając w piłkę, doznał kontuzji kolana*. Wypowiedzenie, w którym zdanie podrzędne zostało zastąpione imiesłowowym równoważnikiem zdania, nazywamy **wypowiedzeniem złożonym z imiesłowowym równoważnikiem zdania**.

Uwaga! Imiesłowowy równoważnik zdania **zawsze oddzielamy przecinkiem** od zdania nadrzędnego. Jeśli imiesłowowy równoważnik jest wtrącony w zdanie nadrzędne, to wydzielamy go **dwoma przecinkami**.

ZAPAMIĘTAJ!

W zdaniu **nadrzędnym i podrzędnym** (imiesłowowym równoważniku) musi występować **ten sam podmiot**.
Np.: *Mój pies, czując niebezpieczeństwo, zaczął głośno szczekać*
(ten sam podmiot w zdaniu i równoważniku).

ĆWICZENIE 5

Przygotuj sobie wiadomości na temat imiesłówów przysłówkowych, a następnie uzupełnij podane zdania imiesłowami przysłówkowymi współczesnymi lub uprzednimi, utworzonymi od bezokoliczników zamieszczonych w ramce.

Cytować; przedstawić, podsumowywać, kończyć, zastanowić się, rozumować, powołać się, szukać.

- _____ odpowiedzi na trudne pytanie, bierzemy pod uwagę wiele stron tego zagadnienia .
- _____ nad problemem, możemy wyciągnąć wnioski.
- _____ w ten sposób dochodzę do wniosku, że sprawa przedstawia się następująco.
- _____ własny punkt widzenia, chciałbym napisać, co myślę na ten temat inni.
- _____ podsumują to zagadnienie słowa wielkiego poety.
- _____ powyżej na autorytet literacki, przytoczę z kolei opinie znanego polityka.
- _____ i _____ dotychczasowe rozważania, pragnę stwierdzić, że opinia przedstawiona w tekście jest uzasadniona i słuszna.

ĆWICZENIE 6

Ustalcie w grupie, dla jakiej formy wypowiedzi są charakterystyczne przytoczone wyżej imiesłowy?

ĆWICZENIE 7

Z ćw. 3 wypisz do tabeli imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe. Ustal formę bezokolicznika, od którego są utworzone, postać dokonaną lub niedokonaną, stronę czynną lub bierną

wyraz w tekście	imiesłów przymiotnikowy/ przysłówkowy	bezokolicznik	postać		strona	
			dok.	nie-dok.	czyn-na	bier-na
<i>bawiąc się</i>	<i>przysłówkowy</i>	<i>bawić się</i>		+	+	

ĆWICZENIE 8

Zapoznaj się z treścią ciekawostki, zaczerpniętej z „Encyklopedii mitologii antycznej”. Autor: Wojtech Zamarovský, tłumaczenie: J. Illg, L. Spyra, J. Wania, Warszawa 2006. Udowodnij, że mit o Europie od zawsze cieszył się wielką popularnością.

CIEKAWOSTKA

Figurka Europy – porcelana

Mit o Europie jest bardzo stary i przeszedł wiele przeobrażeń. W naszej świadomości żyje jednak z reguły w takiej formie, jaką mu nadał w II wieku p.n.e. hellenistyczny poeta Moschos, a po nim Owidiusz. Sceny z tego mitu, zwłaszcza *Porwanie Europy*, znamy też z zabytków sztuk plastycznych, pochodzących już z VI wieku p.n.e., na przykład z metop¹ małej, nieistniejącej dziś świątyni w Selinuncie (obecnie w Museo Nazionale w Palermo), z fryzu na skarbcu wyspy Sifnos w Delfach, z 525 roku p.n.e. (obecnie w tamtejszym muzeum) i z waz z dekoracją malarską (najstarsza, z lat 540–520 p.n.e., znajduje się w rzymskim Museo Nazionale di Villa Giulia). Owe sceny zachowały się

też na monetach z Fajstos i Gortyny na Krecie, pochodzących z V–IV wieku p.n.e. W macedońskich miastach Pella i Amfipolis odnaleziono sceny z mitu o Europie na mozaikach z III–II wieku p.n.e. Prawdopodobnie z 10 roku n.e. pochodzi malowidło ściennie Europa na byku, odkryte w Pompejach (obecnie w Museo Nazionale w Neapolu).

W czasach nowożytnych *Porwanie Europy* przedstawiły dziesiątki znakomitych artystów. W dobie renesansu obraz o tej tematyce namalował w 1599 roku Tyccjan (obecnie w Gardner's Museum w Bostonie) i trzykrotnie P. Veronese w latach 1557–1576 (obecnie w Musei Capitolini w Rzymie, w Pałacu Dożów w Wenecji i w National Gallery w Londynie); w baroku – C. Lorraine w 1667 roku (obecnie w pałacu Buckingham w Londynie), a w okresie rokoka – F. Boucher około 1740 roku (w Wallace Collection w Londynie); z późniejszych twórców – F.G. Watts (1897), F. Wallotton (1908), W. Sierow (1910) i wielu innych. Na pierwszym miejscu wśród obrazów o tej tematyce stawia się zazwyczaj *Porwanie Europy* Rembrandta z 1632 roku (obecnie w Dahlem, w Staatliche Museen w Berlinie). Miedzioryt *Porwanie Europy* G. de Laresse'a (1640–1711) z kolekcji Rehdigerana z Wrocławia i biała porcelanowa wiedeńska figurka Europa z manufaktury I. du Paquiera (1744–1749) znajdują się w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie.

Figurka Europy – porcelana

Z dzieł rzeźbiarskich wymienimy chociaż *Porwanie Europy* C. Milea (1895) i J. Lipchitza (1938), z muzycznych – operę D. Milhauda pod tym samym tytułem (1927). Od roku 1610 Europa w towarzystwie Zeusa znajduje się też na niebie. Galileusz nazwał jej imieniem nowo odkryty księżyc Jowisza.

¹ **Metopa** – w architekturze: prostokątna, zwykle kamienna płyta, często pokryta płaskorzeźbami.

ĆWICZENIE 9

Wypisz z ćw. 8 skróty oznaczające pewną epokę. Uzasadnij pisownię. Porównaj z językiem ukraińskim.

ĆWICZENIE 10

Wypisz z ćw. 8 imiona własne i nazwy geograficzne. Za pomocą słownika ustal pisownię wypisanych wyrazów w języku ukraińskim.

Zapoznaj się z poniższymi poleceniami na temat opisu obrazu

Nazwij dzieło sztuki, autora i określ technikę wykonania (obraz olejny, rzeźba, grafika, rysunek, fotografia, akwarela)

Zaznacz elementy kompozycji:
– na pierwszym planie;
– na drugim planie;
– na dalszym planie;
– w tle...;
– w głębi...;
– w rogach (w prawym górnym itd.)

Zwróć uwagę na kontrasty na obrazie (miejsca jasne, ciemne, układ światła, cień) barwy, które dominują

Wskaż nastrój, jaki wywołuje dzieło:
– pogodny (radosny, ciepły);
– ponury przygnębiający, chłodny);
– uroczysty (podniosły);
– zwykły (codzienny)

Podaj epokę i styl do którego pasuje to dzieło (barok, rokoko, klasycyzm, impresjonizm, symbolizm, abstrakcjonizm)

Wyraź swoją opinię o dziele sztuki – jakie wrażenie na tobie robi? Z czym Ci się kojarzy? Czy lubisz ten rodzaj sztuki? Czy odpowiadają Ci barwy i kontrasty na tym obrazie?

Wskaż temat obrazu – zwróć uwagę na ile tytuł wiąże się z tematem

Uwzględnij inne rodzaje opisów w zależności od tematu:
– opis pejzażu;
– opis przedmiotu;
– opis postaci

ĆWICZENIE 11

Przyjrzyj się poniższym obrazom i obrazowi z ćw. 3 ukazującym uprowadzenie Europy. Porównaj sposób ukazania tego tematu. Skorzystaj z zaproponowanego planu. Swoje spostrzeżenia zanotuj w tabeli. Przy formułowaniu wniosku odwołaj się także do mitu.

1. Sytuacja, która została ukazana na obrazie.
2. Sposób przedstawienia postaci.
3. Przestrzeń, w której dochodzi do porwania.
4. Wniosek.

Paolo Veronese, *Porwanie Europy*, ok. 1570

Rembrandt van Rijn, *Porwanie Europy*, 1632

Claude Lorrain, *Porwanie Europy*, 1655

	Tycjan/ Peter Paul Rubens	Veronese	Rembrandt	Lorrain
Sytuacja				
Postaci				
Przestrzeń				
Uwagi				
Wniosek				

ĆWICZENIE 12

Mit o porwaniu Europy pozostał inspiracją dla wielu artystów różnych stuleci. Czy ten motyw inspiruje współczesnych artystów? Poszukajcie w Internecie informacji na ten temat i omówcie zaproponowany wątek.

ĆWICZENIE 13

Zapoznaj się z tekstem. Nowe wyrazy i wyrażenia wypisz do słowniczka. Porozmawiajcie w grupie na temat sztuki współczesnej.

Sztuka współczesna

Sztuka współczesna to w prostej linii spadkobierczyni tych tendencji, które miały największy wpływ na charakter malarstwa, rzeźby oraz architektury przed wybuchem drugiej wojny światowej. Zresztą wielu z artystów, którzy byli aktywni przed wojną, i po niej kontynuowało swą działalność, np. Picasso, Dali. Charakterystyczną tendencją dla sztuki współczesnej jest natomiast pojawienie się nowych technik wyrazu, np. grafika komputerowa, techniki audiowizualne. Jednocześnie jest ona bardziej egalitarna, gdyż dzięki środkom masowego przekazu, stała się ona bardziej dostępna. Niestety, skutkiem tego sztuka współczesna nieraz schlebia bardzo niskim gustom, ocierając się o kicz.

Pablo Picasso,
Weeping Woman, 1937

Hiperrealizm

Sztuka współczesna

W dzisiejszych czasach upowszechnia się przede wszystkim budownictwo konstruktywistyczne, które wykorzystuje takie materiały jak: beton, plastik, szkło, różne stopy metali. Ponieważ we wielkich aglomeracjach teren, na którym można postawić jakiś budynek, jest przeważnie towarem deficytowym, to upowszechnia się typ zabudowy, który można nazwać wertykalnym, tzn. dążącym do stawiania jak najwyższych budynków zajmujących jednakże stosunkowo mały obszar. Znakomitym przykładem tego typu podejścia do zabudowy są "drapacze chmur". Można zauważać także dążenie do monumentalizmu oraz wysiłek zmierzający do wyszukiwania coraz to nowych, daleko odbiegających od typowych, form architektonicznych.

(Wg <http://www.rhij.nl/sztuka-wspolczesna.htm>)

ĆWICZENIE 14

Poszukaj w Internecie informacji na temat sztuki współczesnej. Opowiedz o tym w grupie. Czy zachwyca Cię sztuka współczesna, czy wolisz dzieła klasyczne? Porozmawiajcie w grupie o współczesnej sztuce ukraińskiej. Jakich artystów i ich utwory znacie?

ĆWICZENIE 15

Przeczytaj poniższe informacje. Nowe słownictwo wypisz do słowniczka.

MADERA, PORTUGALIA

Madera ze względu na łagodny klimat, bujną roślinność i stosunkowo wysokie temperatury, które utrzymują się przez okrągły rok, zwana jest wyspą wiecznej wiosny lub zielonym ogrodem Europy. W listopadzie i grudniu można liczyć na 19–21 stopni Celsjusza, a od stycznia do marca 18–19 stopni. Sporadyczne choć obfite opady deszczu wyspa zrekompensuje wspaniałymi góorskimi widokami, zabytkami i wyśmienitą kuchnią pełną owoców morza. Ze względu na ukształtowanie terenu i skaliste wybrzeże najlepszym sposobem na zwiedzanie Madery jest wynajęcie samochodu lub rejs statkiem.

TENERYFA, HISZPANIA

Archipelag Wysp Kanaryjskich to najpopularniejszy kierunek na zimowe wakacje w Europie. Teneryfę – nazywaną kontynentem w miniaturze – radzimy odwiedzić zimą, gdy zamiast plażowania stawia się raczej na spacerach. Temperatura wody w oceanie w grudniu i styczniu wynosi tu około 18 stopni, więc nie brakuje śmiałków, którzy decydują się na sporty wodne i kąpiele. Jest też wystarczająco ciepło, żeby korzystać z basenów hotelowych i odpoczywać na leżaku. Aktywni turyści chętnie wybierają się na trekking lub zdobywają najwyższą górę Hiszpanii, czyli wulkan El Pico de Teide.

SYCYLIA, WŁOCHY

Sycylia, największa wyspa Morza Śródziemnego, to wyspa słońca. Średnia liczba słonecznych dni w roku sięga trzystu, natomiast okolice Syrakuz i Katanii na południu Sycylii (Costa Orientate) to ten fragment wybrzeża Włoch, który utrzymuje najdłużej ciepłą temperaturę wody (nawet w grudniu). Możemy się spodziewać temperatur około 15–16 stopni Celsjusza. Co robić zimą na Sycylii? Jeść wyśmienite lody i pizzę, pić doskonałą kawę i wino oraz zwiedzać. Do zobaczenia jest m.in. wulkan Etna oraz wyrzeźbione przez rzekę Alcantarę fantazyjne wulkaniczne wąwozy.

SARDYNIA, WŁOCHY

Życie na Sardynii chroni przed depresją i gwarantuje szczęście – tak twierdzą naukowcy, badający sekret znakomitej kondycji stulatków zamieszkujących wyspę. Być może sprawia to klimat – Sardynia jest jednym z najcieplejszych miejsc we Włoszech z łagodną, choć deszczową zimą. A może to zasługa bliskości morza i piaszczystych plaż z tropików lub górskich szlaków skłaniających do wędrówek, między wąwozami i wodospadami? Są i tacy, którzy sekretu szczęścia miejscowych dopatrują się w diecie – pełnej ryb i owoców morza, wina, oliwek i migdałów. Jakakolwiek nie byłaby przyczyna – warto tu odpocząć nawet zimą.

MALTA

Zimą temperatura na Malcie waha się między 12 a 16 stopniami Celsjusza. Maleńką, ale pełną zabytków Małtę można bez problemu zwiedzać samochodem lub komunikacją miejską. Cały rok odbywają się też rejsy statkami na pobliskie wyspy Gozo i Comino, w tym wycieczki do słynnej jaskini Blue Grotto, w której woda w słoneczny dzień pięknie się mieni. Ta katolicka wyspa to także doskonałe miejsce na spędzenie świąt Bożego Narodzenia. Do zobaczenia jest tu aż 365 przepięknych kościołów, a wszystkie miasta i miasteczka są odświętnie przystrojone.

ANDALUZJA, HISZPANIA

W Hiszpanii biegunem ciepła jest jej południowo-wschodnie wybrzeże – od Malagi do Gibraltaru – nie bez powodu nazywane Costa del Sol, czyli wybrzeżem słońca. Jednak wieczna wiosna trwa w całej Andaluzji, gdzie temperatura zimą wynosi nawet 13–15°C. W okresie karnawału ta kraina słynąca z flamenco, corridy i fiesty jest zwykle jeszcze bardziej rozśpiewana niż latem, gdy upały dają się we znaki. Każde miasteczko organizuje uliczne zabawy i kolorowe pochody. W stolicy regionu Sewilli w lutym odbywa się m.in. święto tapas – kiedy do woli można próbować słynnych hiszpańskich przekąsek.

CYPR

W styczniu i lutym temperatura na wyspie osiąga 17 stopni Celsjusza. I choć można się spodziewać opadów deszczu, a chłodna woda nie zachęca do kąpieli, aura sprzyja zwiedzaniu. W stolicy – Nikozji – a także w kurortach nadmorskich jest co oglądać przez cały rok. Punktem obowiązkowym są ruiny miasta Pafos oraz enklawa dzikiej przyrody – park narodowy półwyspu Akamas. 50 kilometrów szlaków turystycznych można pokonać pieszo, konno, na rowerach górskich, quadach albo samochodem terenowym. Do zobaczenia, m.in. bezludne plaże pełne żółwi i urwiste klify.

(Wg 7 najcieplejszych miejsc w Europie, „Airgate. Kraków Airport Magazine” 2016/2017, nr 6.)

ĆWICZENIE 16

Z ćw. 15 do tabeli wpisz nazwy zaproponowanych miejsc i cechy charakterystyczne każdego z nich. W jakich pragniesz spędzić wakacje? Uzasadnij swój wybór.

Miejsce:	Madera						
Cechy klimatu:							

Cechy geograficzne:							
Propozycje turystyczne:							

ĆWICZENIE 17

Wskaż powyższe miejsca na mapie geograficznej i politycznej Europy. Porozmawiajcie w grupie, odpowiadając na pytania:

1. W jakich państwach znajdują się te miejsca?
2. Czy któreś z nich są sąsiadami?
3. Z jakimi państwami sąsiadują te państwa?
4. Czy któreś z nich są sąsiadami?
5. Czy między tymi miejscami można przemieszczać się koleją?
6. Czy są autostrady, porty lotnicze?
7. W jakich językach można tam się porozumieć?
8. Jakie waluty tam obowiązują?

ĆWICZENIE 18

Wybierz jedno z tych miejsc na zimowy wypoczynek. Uzasadnij swój wybór – dlaczego właśnie to miejsce zostało wybrane? Które miejsce zdecydowanie odrzucasz? Dlaczego? Przekaż informacje grupie.

ĆWICZENIE 19

Z każdego z siedmiu miejsc wybierz wszystkie najlepsze cechy. Stwórz miejsce idealne, które je połączy. Co jeszcze byś dodała/ dodał? Podziel się z kolegami z klasy.

ĆWICZENIE 20

Wybrane przez Ciebie miejsce oferuje biuro turystyczne. Zadaj trzy pytania pracownikowi biura drogą mailową lub telefonicznie.

Przy okazji przypomnij sobie zasady korespondencji oficjalnej oraz układ rozmowy telefonicznej.

ĆWICZENIE 21

Ułóż trasę turystyczną miastami nad Wisłą. Wybierz z ramki 6 miast i podziel się informacją o nich z kolegami. Uzasadnij swój wybór.

Wisła, Ustroń, Skoczów, Strumień, Czechowice-Dziedzice, Brzeszcze, Oświęcim, Skawina, Kraków, Niepołomice, Szczucin, Połaniec, Baranów Sandomierski, Tarnobrzeg, Sandomierz, Zawichost, Kazimierz Dolny, Puławy, Dęblin, Góra Kalwaria, Karczew, Otwock, Józefów, Warszawa, Łomianki, Gdańsk, Tczew, Grudziądz, Świecie, Chełmno, Bydgoszcz, Solec Kujawski, Toruń, Ciechocinek, Nieszawa, Włocławek, Dobrzyń nad Wisłą, Płock, Wyszogród, Zakroczym, Warszawa, Karczew, Góra Kalwaria, Kozienice, Annopol

ĆWICZENIE 22

Wypisz stolice Europy leżące nad rzekami. Przygotuj prezentację jednej z nich. Porozmawiajcie w grupie o wybranej stolicy.

WZÓR: *Warszawa leży nad Wisłą.*

ĆWICZENIE 23

Wypisz państwa i stolice leżące nad Dunajem (4 stolice i 9 państw). Pamiętaj o pisowni nazw geograficznych!

ĆWICZENIE 24

Podaj prognozę pogody (temperatura, opady, wiatr, ciśnienie, nasłonecznienie):

- a) na jutro w Twojej miejscowości,
- b) na Twoje urodziny w Twojej miejscowości,
- c) na Nowy Rok w wybranej przez Ciebie miejscowości.

ĆWICZENIE 25

Zaproponuj podpisy pod zdjęciami atrakcji na FB.

ĆWICZENIE 27

Wymień się jednym z podpisów. Dopisz komentarz (gratulacje, pytania, wyrazy „zazdrości”, żalu (że Ciebie tam nie ma) i podaj dalej...

ĆWICZENIE 28

Przeanalizuj komentarze pod swoim „wpisem”. Jakich form wypowiedzi było najwięcej (gratulacje, pytania, wyrazy „zazdrości”, żalu (że Was tam nie ma)? Czy trafiły się komentarze złośliwe, a może „hejt”?

ĆWICZENIE 29

Porozmawiaj w grupie na temat aktywności na portalach społecznościowych.

1. Czy masz swój profil?
2. Jak często zmieniasz zdjęcia profilowe (i po co)?
3. Jakie informacje tam umieszczasz?
4. Z jakimi komentarzami masz do czynienia?
5. Jak radzisz sobie z nieprzychylnymi komentarzami?
6. Czy wypada się chwalić, np. na portalach społecznościowych, swoimi wakacjami, urlopem, wyjazdami, życiem prywatnym (chłopakiem, dziewczyną, żoną, mężem, dziećmi, wnukami...)?
7. Gdzie zwrócić się po pomoc w przypadku „hejtu”?

Odrobina gramatyki.
Przyimki **DO** i **NA**
w języku polskim

ODROBINA GRAMATYKI

PRZYIMKI **DO** I **NA** W JĘZYKU POLSKIM

Przyimek **DO** + **Dopełniacz**

wyraża ruch w kierunku miejsca, zwłaszcza ruch zmierzający do wnętrza czegoś. Używa się przy nazwach państw, części świata, miejscowości, jednostek administracyjnych i topograficznych pojmowanych jako samodzielne całości. Np.: *Jadę **do** Polski, Francji, Niemiec. Idę do szkoły, biblioteki, sklepu.*

Przyimek **NA** + **Biernik**

oznacza miejsce, ku któremu kieruje się czynność. Używa się w:

- nazwach części składowych terytoriów oraz przy nazwach wysp i półwyspów, np.: ***na** Cypr, **na** Krym, **na** Mazury, **na** Wołyń;*
- nazwach dzielnic miast, np.: ***na** Ochotę, Powiśle, Solec;*
- z nazwami regionów z przyrostkiem
- *yzna*, np. *Suwalszczyzna, **na** Suwalszczyznę; Lubelszczyzna, **na** Lubelszczyznę.*

ZWRÓĆ UWAGĘ!

Wyjątek: *jadę **NA** Ukrainę, **NA** Białoruś, **NA** Węgry, **NA** Litwę, **NA** Łotwę, **NA** Malte, **NA** Cypr, **NA** Ibizę, **NA** Kretę **NA** Majorkę, **NA** Wyspy Kanaryjskie, **NA** Karaiby*

ZWRÓĆ UWAGĘ!

NA + **Biernik** oznacza przestrzeń bardziej ogólnikowo niż **DO** + **Biernik**. Np.: *Jedziemy **na** Lublin, a dalej **do** Zamościa. Kierujemy się **na** wieś, a potem wchodzimy **do** lasu.*

ĆWICZENIE 30

Porozmawiajcie o miastach ukraińskich położonych nad Dnieprem. Czy odwiedziłaś/ odwiedziłeś może jedno z tych miast? A może masz ochotę je zwiedzić? Dlaczego?

ĆWICZENIE 31

Ułóż swoją własną trasę wypoczynku w miastach położonych nad Dnieprem albo nad inną rzeką, która płynie w Twoim regionie.

ĆWICZENIE 32

Uzupełnij tabelkę według wzoru. Pamiętaj o pisowni małą i dużą literą.

Polska	<i>Polacy mieszkają w Polsce, mówią po polsku, ich stolicą jest Warszawa.</i>	<i>Jechać do Polski. Odpoczywać w Polsce.</i>
Ukraina		
Niemcy		
Węgry		
Litwa		
Słowacja		
Czechy		
Francja		
Włochy		
Białoruś		
Rumunia		
Belgia		
Chorwacja		
Kuba		
Łotwa		
Cypr		

ĆWICZENIE 33

Do podanych powiedzeń dobierz odpowiednie wyrażenia przymkowe. Porozmawiajcie w grupie, czy są podobne w języku ukraińskim.

Mieć muchy	na głowie.
Patrzeć	pod pseem.
Trafić jak	w nosie.
Pogoda	kulą w płot.

Lecieć jak

Trzymać język

Stawać

Kupić kota

za zębami.

w worku.

na skrzydłach.

spode łba.

Wysłuchaj
tekstu

ĆWICZENIE 34

Wysłuchaj tekstu. Wypisz do słowniczka nowe słowa. Porozmawiajcie, dlaczego warto podróżować po Ukrainie.

Polacy coraz częściej pragną spakować plecak, kupić bilet i udać się w daleką podróż. Poznawać nowe kraje, odmienną kulturę i inną tradycję. Postawa godna pochwały, jednak nie można zapominać, że Polska, także ma wiele do zaoferowania. Morze, jeziora, góry, lasy i puszcze. Niesamowite miejsca i cudowni ludzie.

Podróżując, pragniemy rozmawiać z ludźmi, poznawać ich historie i pragnienia. Niestety wojażując za granicą, obcy język często okazuje się problemem, gdyż nie każdy biegle włada angielskim czy innym językiem obcym. W Polsce nie mamy z tym problemu. W każdej chwili można zapytać o drogę, poprosić o pomoc. Wspólny język ułatwia komunikację i umożliwia poznanie nowych osób.

Polska to nie tylko Warszawa, Kraków, Zakopane, Mielno i Wrocław. Kraj kryje również niezliczoną ilość małych miasteczek, niezwykle wiosek i nietypowych miejscowości, miejsc pełnych tradycji, ludzi, charakterów i ekscytujących historii. By móc poznać ukryte piękno, warto udać się w podróż, po jego nieznanych zakątkach.

Mówiąc o niezwykle zakątkach, nie można zapominać o polskim morzu, górach i jeziorach. Zimą możemy wybrać się w góry, by spacerować górzystymi szlakami, zjeżdżać na nartach i cieszyć się białym puchem. Wiosną udać się na Mazury, gdzie będziemy pływać kajakiem i łowić ryby w jeziorze. Latem zaś warto pojechać nad morze, gdzie można odpocząć na plaży i spacerować po okolicznych lasach. Wszystko to w jednym kraju, w jednym miejscu i bez potrzeby wielogodzinnego podróżowania.

Wspaniała i wartościowa podróż to nie tylko wyjazd za granicę. Polska turystyka posiada bardzo dużo do zaoferowania. Od głównych centrów turystycznych, aż do nieznanych miejscowości. Od morza, aż do Tatr. Podróżując po Polsce, możemy w pełni poznać kraj, tradycję, historię i rodaków. Warto wakacje spędzić w kraju i dokładnie poznać uroki Polski.

(Wg <http://fotogea.com/dlaczego-warto-podrozowac-po-polsce/>)

ĆWICZENIE 35

Streść po polsku poniższy tekst. W Internecie znajdź więcej informacji o mieście. Zaprezentuj grupie.

Кам'янець-Подільський

Хто не був у Кам'янці-Подільському, той не бачив України. Це – унікальне місто зі своїм неповторним колоритом. Його називають містом семи культур і народів. Тут переплелися традиції українців, вірменів, поляків, литовців, турків, росіян і євреїв. Поєднання різних звичаїв і вірувань створило своєрідну, автентичну атмосферу, відображену в архітектурі Старого Міста.

Стародавні римляни заснували й зміцнили місто над Смотричем. Вони спорудили Замковий міст з дерев'яними арками та потужну фортецю. Замковий міст – найстарший в Україні. Різні народи, які оселялись над скелястими берегами, залишали свій слід в архітектурі.

Кам'янець-Подільський за кількістю пам'яток архітектури займає третє місце після Києва і Львова.

Сто років тому Кам'янець-Подільський певний час був столицею Української Народної Республіки.

UNIA EUROPEJSKA

Aby zapobiec wojnie, trzeba nauczyć się współpracy. Należy wspólnie kontrolować surowce potrzebne do działań wojennych: stal do produkcji broni i węgiel – źródło energii dla fabryk i transportu. Minister spraw zagranicznych Francji Robert Schuman przedstawił propozycję utworzenia organizacji europejskiej, twierdząc, że jest to niezbędne do utrzymania pokojowych stosunków. Dlatego sześć państw europejskich – Belgia, Francja, Holandia, Luksemburg, Niemcy i Włochy – zgodziły się połączyć swoje sektory węgla i stali. W wyniku tej decyzji w 1951 roku powstała Europejska Wspólnota Węgla i Stali. Propozycja ta, znana jako deklaracja Schumana, jest uważana za początek dzisiejszej Unii Europejskiej.

Sześć pierwszych państw było tak zadowolonych ze współpracy, że postanowiło pójść o krok dalej i założyć Europejską Wspólnotę Gospodarczą (EWG). Gospodarczą – czyli dotyczącą pieniędzy, biznesu, miejsc pracy i handlu. Głównym jej celem było utworzenie „wspólnego rynku”. Chodziło o usunięcie wszystkich przeszkód na poziomie krajowym, takich jak kontrole graniczne, opłaty celne i związane z nimi opóźnienia. Europa miała działać jak jedno wielkie państwo. W 1958 została utwo-

rzona Europejska Wspólnota Gospodarcza i to jej bezpośrednią następczynią jest Unia Europejska.

W kolejnych latach do EWG przystąpiło wiele nowych państw. W 1973 nowymi członkami stały się Dania, Irlandia, Wielka Brytania. Od 1981 Grecja przystąpiła do Wspólnoty, zaś w 1986 – Hiszpania i Portugalia. Natomiast od 1995 członkami są Austria, Finlandia, Szwecja.

Rozpoczęły one współpracę w wielu nowych dziedzinach, starając się np. chronić środowisko i budować lepsze połączenia drogowe i kolejowe w Europie. W 1985 r. Europejska Wspólnota Gospodarcza przyjęła jako swój symbol flagę europejską. Dlatego zmieniono nazwę z EWG na „Unię Europejską”. Tymczasem niezwykle rzeczy działy się także poza granicami Unii.

W 1989 r. kraje Europy Środkowej i Wschodniej uwolniły. Żelazna kurtyna – straszna bariera oddzielająca wschodnią część Europy od Zachodu – przestała istnieć. Kraje, które uzyskały wolność, zreformowały swoje systemy prawne i gospodarkę i przystąpiły do UE.

Obelisk poświęcony Robertowi Schumanowi
przed siedzibą Parlamentu Europejskiego w Brukseli

7 lutego 1992 został podpisany Traktat o Unii Europejskiej – tzw. traktat z Maastricht, na mocy którego 1 listopada 1993 powstała Unia Europejska. Największe rozszerzenie UE nastąpiło w 2004, gdyż do Unii przystąpiło aż 10 państw: Czechy, Cypr, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Słowacja, Słowenia, Węgry. Od 2007 do UE należą Bułgaria i Rumunia. Chorwacja od 2013 też jest członkiem Unii. Natomiast na skutek referendum z czerwca 2016 roku Wielka Brytania rozpoczęła proces wystąpienia z członkostwa w Unii Europejskiej.

Obecnie członkami UE jest 28 krajów.

ĆWICZENIE 1

Zapoznaj się z treścią tekstu o Unii Europejskiej. Nowe słownictwo zapisz do słowniczka.

ĆWICZENIE 2

Czy zgadzasz się z twierdzeniem, że kwestie gospodarcze przyczyniły się do utworzenia organizacji europejskiej, której celem było utrzymanie pokojowych stosunków? Rozwiń temat z koleżankami i kolegami z klasy.

ĆWICZENIE 3

Na podstawie tekstu o Unii Europejskiej ustal podstawowe etapy tworzenia tak ważnej organizacji na kontynencie europejskim.

ĆWICZENIE 4

Wskaż na mapie wszystkich członków UE. Jakie kraje sąsiadują z UE? Z jakimi krajami UE mają granice? Czy do któregoś z państw UE nie można dojechać z innego państwa UE? Wybierz 3 członków UE i podaj ich sąsiadów.

WZÓR: *Belgia sąsiaduje z ...*

ĆWICZENIE 5

Przyjrzyj się planszy, przedstawiającej strukturę Unii Europejskiej. Odpowiedz na pytania:

1. Jaka komórka pełni funkcję organu naczelnego Unii?
2. Flagi jakiego państwa brakuje w składzie Parlamentu Europejskiego VI kadencji? Dlaczego?
3. Jakie wcześniejsze organizacje stały się podstawą do powołania Unii Europejskiej?
4. Jakie instytucje unijne tworzą organy pierwszej kategorii?

SKŁAD PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO – VI KADENCJA 2004–2009

Kraje członkowskie i liczba deputowanych				
		18 Austria	24 Belgia	18 Bułgaria
				
24 Węgry	78 W. Brytania	24 Grecja	99 Niemcy	14 Dania
				
78 Włochy	13 Irlandia	54 Hiszpania	6 Cypr	6 Luksemburg
				
9 Łotwa	13 Litwa	5 Malta	27 Holandia	24 Portugalia
				
54 Polska	35 Rumunia	7 Słowenia	14 Słowacja	78 Francja
				
14 Finlandia	24 Czechy	6 Estonia	19 Szwecja	

UNIA EUROPEJSKA – INSTYTUCJE

RADA EUROPEJSKA

naczelny organ decyzyjny Unii,
nadrzędny organ ustawodawczy;
wytycza strategiczne cele rozwoju,
podejmuje najważniejsze decyzje
polityczne

ORGANY PIERWSZEJ KATEGORII:

RADA UNII EUROPEJSKIEJ

zwana też **RADA MINISTRÓW**

główny organ decyzyjny
i ustawodawczy, wypracowuje
i koordynuje politykę gospodarczą
państw członkowskich EU

KOMISJA EUROPEJSKA

**PRZEWODNICZĄCY I KOMISARZE
(25. CZŁONKÓW)**

czuwa nad przestrzeganiem prawa
Unii, zarządza budżetem, ma prawo
inicjatywy ustawodawczej,
utrzymuje stosunki dyplomatyczne
z państwami trzecimi

PARLAMENT EUROPEJSKI

wybierany na 5-letnią kadencję
w głosowaniu powszechnym posiada
uprawnienia ustawodawcze,
współdecyduje o budżecie
i o uchwalaniu prawa europejskiego,
kontroluje władzę wykonawczą

TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI

stoi na straży przestrzegania prawa,
orzeka o zgodności aktów prawnych
z traktatami, rozpatruje skargi
dotyczące prawa unijnego; wyroki są
wiążące i nie mogą być podważane
przez sądy krajowe

ĆWICZENIE 6

Tekst z fragmentu "Organy I kategorii" zamień na tekst ciągły wg wzoru.

WZÓR: Rada Unii Europejskiej zajmuje się wypracowywaniem i koordynacją polityki gospodarczej państw członkowskich UE.

ĆWICZENIE 7

Wskaż najwyższe stanowiska i wyszukaj informacji o osobach, które je obejmują.

W tym miejscu zapoznasz się z odmianą obcych imion i nazwisk

Odmienne

Wszystkie imiona żeńskie zakończone na **-a**,
np.: *Linda, Lindy, Lindzie; Chiara, Chiary, Chiarze; Martha, Marcie, Marthę; Ornella, Ornelli, Ornellę*

- Imiona męskie zakończone:
- na **-e**, np.: *George, George'a, z George'em, o George'u; Pierre, Pierre'a, z Pierre'em, o Pierze; Claude, Claude'a, z Claude'em, o Claudzie;*
 - na **-a** i **-o** odmieniają się jak *rzeczowniki pospolite*, np.: *Luca, z Luką, o Luce; Claudio, z Claudio, o Claudiu;*
 - na **-i**, **-y** odmieniają się jak *przymiotniki*, np.: *Luigi, Luigiego, o Luigim; Giovanni, Giovanniego, Giovanniemu; Jiři, Jiříego, o Jiřim; Henry, Henry'ego, o Henrym; Zachary, Zachary'ego, o Zacharym;*
 - na **spółgłoskę**, np.: *John, Johna, z Johnem, o Johnie; Jacques (Jacques'a), z Jakiem, o Jacques'u.*

Nieodmienne

Pozostałe imiona żeńskie nie odmieniają się, np.: *Alice, Catherine, Deborah, Hannah, Jacqueline, Margaret, Michelle, Sally, Sarah, Scarlett, Shirley.*

Pozostałe imiona męskie nie odmieniają się, np.: *Andrew [Endrju], Hugh [Hju], Matthew [Metju], Radu [Radu].*

Imię **François** nie jest odmieniane!

ZWRÓĆ UWAGĘ!

Nazwiska obcego pochodzenia zapisujemy, zachowując ich oryginalną ortografię. Wyjątkami są niektóre nazwiska angielskie, francuskie, które możemy zapisywać w formie spolszczonej.

Np.: *Szekspir (Shakespeare), Balzak (Balzac), Monteskiusz (Montesquieu).*

Nazwiska żeńskie zakończone na **-a** odmieniają się podobnie do rzeczownika *książka*, np.: *Fonda, Fondy, Fondzie, Fondę.*

Pozostałe nazwiska żeńskie obcego pochodzenia są nieodmienne!

Nazwiska męskie zakończone:

- na **-i** odmieniają się jak *przymiotniki*, np.: *Botticelli, Botticellego; Pavarotti, Pavarottiego;*
- na **-e** odmieniają się jak *przymiotniki*, np.: *Dante, Dantego, Dantemu;*
- na **-o** odmieniają się jak *rzeczownik student*, np.: *Canaletto, Canalettowi, o Canalecie.*

Nazwiska męskie obcego pochodzenia:

- zakończone **dźwiękiem niewystępującym** w polszczyźnie, np.: *Dubois [Dibła], Bécu [Beki], Richelieu [Riszeli];*
- zakończone na **-u, -kru, -du, -sku**, np.: *Antonescu [Antones-ku], Decroux [Dekru];*
- zakończone na akcentowane **-o**, np.: *Cocteau [Kokto], Rousseau [Ruso].*

ĆWICZENIE 8

Wypisz do zeszytu wszystkie nazwiska z tekstu. Ustal, które z nich są polskie, a które – pochodzenia obcego. Odmień przez przypadki jedno imię męskie i jedno żeńskie (o ile tego można dokonać).

ĆWICZENIE 9

Odmień przez przypadki imię i nazwisko ministra spraw zagranicznych Francji, który jest ojcem-założycielem Unii Europejskiej.

ĆWICZENIE 10

Przepisz, imiona i nazwiska z nawiasów wstaw w odpowiedniej formie. O nieznanach osobach poszukaj informacji.

Listy były adresowane do (de Gaulle).

Na lekcji oglądaliśmy film o (Édouard Manet).

Krytycy nie pozostawili na twórczości (Irving Shaw) suchej nitki.

Uważnie wysłuchano dwóch propozycji od (Roy Brady).

Niektórzy mylą twórczość (Victor Hugo).

Szukaliśmy informacji o (Henry Ford).

Wśród książek nie znalazłem żadnej autorstwa (de Sade).

Jej nazwisko kojarzyło się z nazwiskiem (Caroline Marphi).

Głosu (Luciano Pavarotti) nie sposób zapomnieć.

O życiu (Macy Livingstone) nie ma jeszcze filmu.

ĆWICZENIE 11

Przyjrzyj się flagom państw członkowskich UE. Korzystając ze słownictwa z ramki, opisz 3 wybrane flagi.

Flaga ... przedstawia...; widzimy na niej...; są to kolory ... i ... ułożone w pionowe / poziome pasy; węższy pas koloru ... i szerszy koloru ...

ĆWICZENIE 12

Zapoznaj się z treścią ciekawostki.

CIEKAWOSTKA

Symbole Unii Europejskiej

Flaga Unii przedstawia dwanaście złotych gwiazd tworzących krąg na ciemnoniebieskim tle. Liczba gwiazd jest stała, nie powiększa się wraz z przyjęciem nowych członków i nawiązuje do symboliki Maryjnej.

Jako hymn europejski wybrano kompozycję Ludwiga van Beethovena do tekstu „Ody do radości” Fryderyka Schillera.

Symbolem unijnej waluty – euro – jest grecka litera epsilon przecięta dwiema równoległymi liniami.

ĆWICZENIE 13

Poszukaj w Internecie informacji, dotyczących unijnej waluty euro. Porozmawiajcie na ten temat w grupie, odpowiadając na pytania:

1. Co to znaczy strefa euro?
2. Czy droga przystąpienia do strefy euro jest prosta, a może to proces złożony? Dlaczego?
3. Jakie kraje są w tej strefie?
4. Co to znaczy „należeć do strefy euro”
5. Czy Polska przystąpiła do strefy euro?

ĆWICZENIE 14

Dopasuj wypowiedzi do miejsc zamieszczonych w ramce:

1. Chciałbym wymienić euro na złotówki.
2. Co pani zgłasza do oclenia?
3. Czy mogę wypłacić w euro?
4. Czy mogę zapłacić w euro?
5. Jaki jest dziś kurs euro?
6. Opłaty przyjmujemy tylko w euro.
7. Proszę paszport.
8. Zakup współfinansowany przez Unię Europejską...

Kantor wymiany walut, plakat, sklep spożywczy, granica polsko-ukraińska, granica polsko-słowacka, port lotniczy Okęcie (Warszawa), tablica informacyjna, bank, ulotka informacyjna.

ĆWICZENIE 15

Do wypowiedzi z ćw. 14 dopasuj pytania lub odpowiedzi. Możesz ułożyć dalszy ciąg dialogu?

1. Proszę. Ile pani wymienia?
2. Nic. Mam tylko rzeczy osobiste.
3. Tak, ale po kursie 4 złote za euro.
4. Nie, przykro mi, u nas nie można płaćć w euro.
5. Kurs 1 euro – 4 zł 20 gr.
6. Czy mogę zapłacić w złotówkach?
7. Proszę.
8. Co dofinansowuje Unia Europejska?

ĆWICZENIE 16

Przeczytaj poniższy tekst. Nowe słownictwo zapisz do słowniczka.

Eurointegracyjne aspiracje Ukrainy

Relacje między Ukrainą a Unią Europejską zaczęły się w 1991 r. po uzyskaniu niepodległości przez państwo ukraińskie. Ukraina została zaproszona do otwartego dialogu z UE. Wynikiem pierwszego spotkania „Ukraina-UE” na najwyższym szczeblu było otwarcie w październiku 1993 roku w Kijowie przedstawicielstwa Komisji Europejskiej, a w lipcu 1994 roku w Brukseli otwarto przedstawicielstwo Ukrainy przy Wspólnocie Europejskiej.

Odpowiedzią Unii Europejskiej na aspiracje eurointegracyjne Ukrainy stał się projekt Partnerstwa Wschodniego. Idea tego projektu powstała w 2007 r. jako wspólna inicjatywa Polski i Szwecji.

W marcu 2014 r., po zwycięstwie Rewolucji Godności w Kijowie, doszło do podpisania pierwszej politycznej części umowy stowarzyszeniowej między Ukrainą a Unią Europejską. W czerwcu 2014 roku została podpisana druga część umowy – porozumienie o wolnym handlu. Ta część porozumienia dotyczy utworzenia strefy wolnego handlu, współpracy w dziedzinie gospodarki, wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych. Umowa otworzyła unijny rynek dla przedsiębiorców ukraińskich poprzez stopniowe znoszenie ceł i kwot oraz poprzez harmonizację prawa i norm w różnych sektorach.

Zawarcie umowy stowarzyszeniowej jest pierwszym krokiem ku pełnoprawnemu członkostwu Ukrainy we wspólnocie europejskiej. Ukraina przyjmie szereg obowiązujących w Unii regulacji w obszarze, przede wszystkim, energetyki, ochrony własności intelektualnej, zobowiązuje się dostosować produkcję do obowiązujących w UE standardów sanitarnych. Korzyści Ukrainy w związku z przyjęciem porozumienia są skierowane na zyski długoterminowe, czyli dostosowanie prawa do unijnego i zapewnienie większej przejrzystości w jego stosowaniu.

ĆWICZENIE 17

Jak sądzisz, jakie szanse się otwierają przed Ukrainą po przystąpieniu do Unii Europejskiej? Kiedy to może nastąpić? Porozmawiajcie o tym w grupie.

ĆWICZENIE 18

Ustal, jakie ważne wydarzenia miały miejsce na Ukrainie i w Polsce po roku 1991? Podziel się spostrzeżeniami z kolegami z klasy.

ĆWICZENIE 19

Jak oceniasz relacje Ukrainy z UE? W jakich instytucjach UE Ukraina będzie miała swoich przedstawicieli, gdy wejdzie do UE? Porozmawiajcie na ten temat w grupie.

ĆWICZENIE 20

Dowiedz się, co Ukraina musi zmienić w swoim prawie, organizacji państwa, żeby wejść do UE? Jak oceniasz konieczność takich zmian?

W tym miejscu zapoznasz się z zasadami tworzenia rzeczowników odczasownikowych

Rzeczownik odczasownikowy

- ▶ tworzy się od formy bezokolicznika za pomocą przyrostka **-nie** lub **-cie**, np.: *pływać – pływanie; myć – mycie*. Zazwyczaj taki rzeczownik oznacza czynność lub stan;
- ▶ *odmienia się przez przypadki*, jak większość rzeczowników.

ZWRÓĆ UWAGĘ!

Niekiedy rzeczownik odczasownikowy ma swoją krótszą, „lepszą” stylistycznie formę, np.:
koordynuje – koordynować – koordynowanie,
ale lepiej: **koordynacja**.

Czasami niektóre muszą być użyte w krótkiej formie, np.: **praca**, a nie: *pracowanie*.

Poniższe rzeczowniki odczasownikowe posiadają tylko **formę krótką**: *brak, bunt, byt, czyn, kaszel, lęk, napad, odlot, odpowiedź, pamięć, płacz, postój, pośpiech, przyjaźń, przymus, rozwój, ruch, skok, strajk, wjazd, zakup, zamiar, żal*.

ĆWICZENIE 21

Wypisz czasowniki z tekstu o Unii Europejskiej. Utwórz od nich bezokoliczniki. Bezokoliczniki i formy z tekstu przetłumacz na język ukraiński. Na jakie problemy natrafiłeś/ natrafiłaś?

Forma z tekstu	Bezokolicznik	Форма з тексту	Інфінітив
<i>przedstawił</i> <i>twierdząc</i>	<i>przedstawić</i> <i>twierdzić</i>	<i>представив</i> <i>стверджуючи</i>	<i>представляти</i> <i>стверджувати</i>

ĆWICZENIE 22

Zamień czasownik w nawiasach na rzeczownik.

Unia Europejska powstała w wyniku (połączyć) sześciu państw, po (uchwalić) odpowiedniej decyzji. Głównym jej celem było (utworzyć) „wspólnego rynku”. Państwa członkowskie rozpoczęły współpracę w dziedzinie (ochronić) środowiska i (budować) lepszych (połączyć) drogowych i kolejowych. 7 lutego 1992 odbyło się (podpisać) Traktatu o Unii Europejskiej. Rok 2004 to największe (rozszerzyć) Unii. W tym roku do Unii odbyło się (przystąpić) dziesięciu państw. Na-

czelnym organem decyzyjnym UE jest Rada Europejska, ona zajmuje się (określać) strategicznych celów rozwoju oraz (podejmować) najważniejszych decyzji politycznych. Po (uzyskać) przez państwo ukraińskie niepodległości, zaczęły się relacje między Ukrainą a Unią Europejską. Ukraina otrzymała (zaprosić) do otwartego dialogu z UE. Pierwszy krok Ukrainy do UE to (zawierać) Umowy stowarzyszeniowej.

ĆWICZENIE 23

Zamień czasowniki z fragmentu Organy I kategorii na rzeczowniki odczasownikowe wg wzoru.

WZÓR: *wypracowuje - wypracowywać - wypracowywanie*

ĆWICZENIE 24

Kim chciałabyś/chciałbyś być w strukturach UE (np. europoseł (deputowanym), sędzią Trybunału Sprawiedliwości?) Jaką funkcję pełnić? Dlaczego?

ĆWICZENIE 25

Przygotuj i wypowiedz krótkie uzasadnienie, dlaczego jesteś najlepszym kandydatem na wybrane przez Ciebie stanowisko. Użyj rzeczowników odczasownikowych!

Uważam, że jestem najlepszym kandydatem na stanowisko... (*jakie?*). Jako... (*kto?*) będę dbała/dbał o interesy... (*kogo?*). Cechuje mnie... Już w szkole dałam/dałem się poznać jako... (*jako kto?*). Jestem... (*jaka/ jaki?*). Moje plany to... (*co?*).

ĆWICZENIE 26

Napisz, wstawiając nazwy państw należących do UE. Wymień wszystkie państwa po kolei. Podaj sąsiadujące ze sobą państwa.

1. Jadę do/ na ..., byłem w/ na ..., wracam z ...
2. W ... mieszkają przede wszystkim ... i mówią po ...
3. Z ... sąsiaduje/ sąsiadują ..., z ...

ĆWICZENIE 27

Czy byłeś/ byłeś w którymś z państw UE? Co pamiętasz? Czy masz jakąś pamiątkę z tego kraju? Opisz ją.

ĆWICZENIE 28

Porozmawiajcie w grupie, odpowiadając na poniższe pytania.

1. Z jakimi państwami UE Ukraina ma połączenia lotnicze, kolejowe, samochodowe?
2. Gdzie są przejścia graniczne.
3. Jakie są zasady ruchu – czy są potrzebne wizy, paszporty?
4. Czy może wyjechać na wycieczkę uczeń bez rodziców lub opiekunów?
5. Do których krajów UE Ukraińcy jeżdżą najchętniej: na wakacje, do pracy, na nauczanie bądź na studia wyższe?
6. Czy planujesz jakiś wyjazd? Dokąd i kiedy?

ĆWICZENIE 29

Przeczytaj poniższy tekst, nowe słownictwo zapisz do słowniczka.

Czym obecnie zajmuje się Unia Europejska?

Unia dokłada starań, aby ułatwić życie wszystkim swoim mieszkańcom. Oto kilka przykładów:

Wolność dla wszystkich. Mieszkańcy Unii mają swobodę wyboru kraju, w którym zechcą zamieszkać, pracować lub studiować. Podróżując po UE, na większości granic nie potrzebujesz już paszportu.

Wolność dla młodych ludzi. Unia wspiera studentów i młodych ludzi, którzy chcą spędzić czas za granicą – w ramach studiów czy stażu.

Pieniądze. W minionych latach każde europejskie państwo miało własne pieniądze, czyli walutę. Obecnie wiele krajów w UE używa wspólnej waluty – euro.

Pomoc dla uboższych regionów. Niektóre obszary w Europie potrzebują pieniędzy, aby wybudować nowe drogi i linie kolejowe. W innych regionach wielu ludzi poszukuje pracy. UE stara się rozwiązywać te problemy. Finansuje budowę dróg i linii kolejowych i pomaga firmom w tworzeniu nowych miejsc pracy.

Pomoc dla sąsiadów. UE pomaga innym krajom w modernizacji szkół i szpitali oraz w poprawie ochrony socjalnej.

UE obecnie zajmuje się wieloma problemami:

- jak sprawić, aby powietrze było czystsze i jak walczyć ze zmianą klimatu;
- jak obniżyć koszt połączeń telefonicznych i SMS-ów;
- jak zagwarantować, aby jedzenie było bezpieczne;
- jak oszczędzać energię;
- i wiele, wiele innych...

UE działa nawet w przestrzeni kosmicznej – jej satelity umożliwiają lepszy wybór tras przez transport samochodowy i zwiększają bezpieczeństwo lotów.

(Wg https://europa.eu/teachers-corner/sites/teacherscorner/files/files/europe_nutshell_pl.pdf)

ĆWICZENIE 30

Uzupełnij streszczenie tekstu wstawiając rzeczowniki odczasownikowe. Pamiętaj o formach „krótkich”!

Tekst mówi o (wpływać) ... UE na życie jej obywateli. Celem UE jest (ułatwić) ... życia obywatelom państw członkowskich Unii. Ideą UE jest swobodny (wybierać) ... kraju zamieszkania w celu (zamieszkać) ..., (studiować) ..., (pracować) UE jest szczególnie otwarta na ludzi młodych – zachęca ich do (spędzić) ... jakiegoś czasu za granicą. Ideą UE jest też (integrować) ... państw, m.in. (wprowadzać) ... wspólnej waluty – euro. Ważne jest też (wyrównywać) ... poziomu życia we Wspólnocie poprzez (pomagać) ... uboższym krajom UE. UE zajmuje się też codziennymi problemami Europejczyków, np. (dbać) ... o czyste środowisko, (obniżać) ... kosztów życia codziennego, (promować) ... zdrowia, w tym zdrowego (odżywiać)

ĆWICZENIE 31

Wybierz lepsze stylistycznie: formy „długie” lub „krótkie” rzeczowników odczasownikowych.

1. W UE obowiązuje segregowanie/ segregacja śmieci.
2. Zabroniona jest praca/ zabronione jest pracowanie na czarno.
3. Atakowanie/ atak na jednego z członków UE to agresja na całą Unię.
4. Unię cechuje wspólne handlowanie/ wspólny handel.
5. Młodzi mieszkańcy Unii często trenują jogging – to takie bieganie/ taki bieg.
6. Europejczycy uwielbiają latanie/ lot samolotami.
7. Czasami potrzebna jest jednak krytyka/potrzebne jest krytykowanie działania instytucji UE – za dużą biurokracją, niepotrzebne zakazy/ zakazywanie, nakazy/ nakazywanie.
8. UE ma problemy z bilansem handlowym – za duże importowanie/ za duży import, za małe eksportowanie/ za mały eksport.

ĆWICZENIE 32

Uzupełnij typowe zwroty rzeczownikami odczasownikowymi – utwórz je od czasowników z ramki. Kto wypowie te zwroty?

E tam, ... !

... w terminie prac rocznych spowoduje ... semestru.

Egzamin z języka polskiego jako obcego obejmuje ..., ..., ..., ... i osobno gramatykę.

Bardzo prosimy o ... śmieci na naszym osiedlu!

Kochanie, twoje ... jest do niczego!

Najgorsze to codzienne

Nie rozumiesz? Tak się kończy ... na lekcji!

Ej, a co to za ...? Schowaj ten zeszyt!

♪ „... i ..., ... i ..., ruch, magnetyczny ruch – ściana przy ścianie” (Maanam)

Dzieci powinny mieć w domu obowiązki, np. ... łóżek, ... o czystość toalety, ... śmieci...

Czytać, dbać, falować, gadać, gotować, mówić, nie oddać, nie uważać, nie zaliczyć, pisać, segregować, słuchać, spadać, sprzątać, ściągać, ścielić, wynosić

ZAPAMIĘTAJ!

Pamiętaj, razem piszemy:

*niepisanie,
nieczytanie,
niedotrzymanie*

ĆWICZENIE 33

Skreśl te rzeczowniki, które nie są „odczasownikowe” – nie oznaczają procesu lub czynności – lub te, które nie występują w języku polskim w takim znaczeniu.

Kochanie, mieszkanie, badanie, zadanie, zebranie, życie, granie, jedzenie, marzenie, pranie, zdanie, ćwiczenie, myślenie, obejmowanie, widzenie, słuchanie, pisanie, gadanie, milczenie.

ĆWICZENIE 34

Przeczytaj poniższe informacje z Internetu.

Konkursy

DepicT! 2018 – masz tylko 90 sekund!

Ruszyła kolejna edycja konkursu filmowego DepicT! Do wygrania atrakcyjne nagrody pieniężne i wyjazd do Bristolu na Encounters Short Film & Animation Festival.

Europa na wyciągnięcie ręki

Masz 18 lat? Unia Europejska ma dla Ciebie coś specjalnego! Ruszył nabór zgłoszeń do projektu #DiscoverEU. Możesz zawalczyć o jedną z 15 tys. kart travel pass i nawet przez miesiąc bezpłatnie podróżować koleją po Europie. Brzmi jak plan na wymarzone wakacje? Aplikuj!

Europejska Nagroda Młodzieży 2018

Do 15 lipca twórcy innowacyjnych projektów cyfrowych o charakterze społecznym mogą zgłaszać swoje kandydatury do Europejskiej Nagrody Młodzieży. W tym roku jury wybierze zwycięzców w dziewięciu kategoriach.

Młodzi zmieniają świat

Masz pomysł na biznes, który wpisuje się w co najmniej jeden z Celów Agendy dla Zrównoważonego Rozwoju 2030 albo już prowadzisz taki biznes? Weź udział w Youth Citizen Entrepreneurship Competition!

#CedefopPhotoAward 2018

Europejskie Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego ogłosiło kolejną odsłonę konkursu fotograficznego dla uczniów szkół kształcenia i szkolenia zawodowego. Do wygrania wycieczki do Wiednia i Salonik!

Konkurs fotograficzny „Europa w moim regionie”

Komisja Europejska zaprasza młodych ludzi do udziału w konkursie, którego celem jest ukazanie działań realizowanych w regionach w ramach projektów finansowanych przez UE oraz zbadanie znaczenia tych projektów dla społeczności lokalnych.

Europejski konkurs fotograficzny „My Social City”

Interesujesz się fotografią? Jesteś dobrym obserwatorem? Zrób zdjęcie przedstawiające projekty lub relacje społeczne w Twoim mieście i zgłoś je do konkursu. Na autorów najlepszych fotografii czekają wycieczki do Brukseli oraz sprzęt fotograficzny.

Młodzi zmieniają świat – konkurs na esej

UNESCO oraz Fundacja Pokoju Goi zapraszają młodych ludzi do udziału w międzynarodowym konkursie na najlepszy esej promujący zrównoważony rozwój i pokój na świecie. Temat przewodni konkursu brzmi „The Change I want to make”.

Młodzieżowa stolica Europy 2021

Europejskie Forum Młodzieży szuka kandydatów na Młodzieżową Stolicę Europy 2021. Może nią zostać miasto, które przedstawi ambitny program wzmacniania i wspierania młodzieży.

Nabór dobrych pomysłów

Masz innowacyjny pomysł na biznes? Weź udział w programie Dobry Pomysł i uzyskaj profesjonalne wsparcie w weryfikacji rynkowej przydatności twojego projektu, a także doradztwo w zakresie założenia spółki czy pozyskania finansowania.

(Wg <http://www.eurodesk.pl/aktualnosci/kategoria/konkursy>)

Akcja 1. Młodzież dla Europy **wymiany, inicjatywy, demokracja**

Udział w projektach realizowanych w ramach tej akcji ma zachęcić młodych ludzi do budowania poczucia świadomego i aktywnego obywatelstwa, rozwijania pasji, współudziału w różnego rodzaju aktywnościach i rozwoju kreatywności poprzez udział w wymianach młodych ludzi z różnych krajów, inicjatywach grup młodzieżowych czy też różnego rodzaju projektach skupionych wokół problemu demokracji.

Akcja 2. Wolontariat Europejski **współpraca, zaangażowanie, przygody**

European Voluntary Service (EVS) – to Akcja umożliwiająca wolontariuszowi lub grupie wolontariuszy podjęcie pracy społecznej we wszystkich Krajach Programu i Sąsiedzkich Krajach Partnerskich. EVS powstał po to, by wolontariusze mogli zdobywać kompetencje i umiejętności wpływające na ich rozwój osobisty i zawodowy przez doświadczenia związane z edukacją pozaformalną.

Akcja 3. Młodzież w Świecie różnorodność, zrozumienie, przekraczanie granicy

Promuje i dofinansowuje współpracę między młodzieżą z Krajów Programu i z Sąsiedzkich Krajów Partnerskich (Europy Południowo-Wschodniej – Bałkany, Europy Wschodniej i Kaukazu oraz Krajów Basenu Morza Śródziemnego). W ramach Akcji można realizować wymiany młodzieżowe, co umożliwia młodym ludziom poznanie kultury i obyczajów innych krajów, a dzięki działaniom wspierającym (Szkolenie i Tworzenie Sieci) rozwijać współpracę i partnerstwo, wymianę praktyk i doświadczeń w pracy z młodymi ludźmi.

(Wg <http://www.mlodziez.org.pl/akcja-1.html>)

ĆWICZENIE 35

Wybierz z ćw. 34 jedną z akcji lub konkurs, w którym chciałabyś/ chciałbyś wziąć udział. Wybór uzasadnij. Co jest ciekawego w tych propozycjach dla Ciebie? Czym się interesujesz? Co chciałabyś/ chciałbyś dać rówieśnikom w Europie?

ĆWICZENIE 36

Korzystając ze słownictwa z ramki, napisz komentarz na FB – pozytywny i negatywny na temat propozycji z ćw. 34.

Fajna propozycja. Ciekawa idea. Polecam! Zachęcam! Ktoś zna szczegóły? Zamierzam wziąć udział – kto ze mną? Bez sensu to jest! Dla kogo to? Kolejny głupi pomysł. To nie dla mnie.

ĆWICZENIE 37

Które miasto na Ukrainie zgłosiłabyś/ zgłosiłbyś na Młodzieżową Stolicę Europy 2021? Dlaczego?

ĆWICZENIE 38

Z ćw. 34 wypisz rzeczowniki odczasownikowe i ustal, od których czasowników powstały?

ĆWICZENIE 39

Streść tekst po polsku.

Після переможного завершення Революції Гідності у березні 2014 року Верховна Рада України підтвердила курс держави на європейську інтеграцію. Набуття членства України в Європейському Союзі є метою євроінтеграції. Україна як європейська держава поділяє історію та цінності з країнами Європейського Союзу. Верховна Рада України і Кабінет Міністрів України здійснили необхідні кроки у сфері європейської інтеграції. У 2014 році було підписано і ратифіковано Угоду про асоціацію між Україною та ЄС. Відносини сторін почали розбудовуватися у якісно новому вимірі політичної асоціації та економічної інтеграції.

◆ LEKCJA 4

POLACY W EUROPIE I NA ŚWIECIE

Rok 2018: w Polsce mieszka blisko 39 mln ludzi – większość z nich to Polacy, ale są też mniejszości narodowe. Dodatkowo, około 21 mln Polaków i osób pochodzenia polskiego mieszka poza terytorium kraju. Przyczyny emigracji oraz osiedlania się na stałe za granicą są różne: mówimy o emigracji politycznej i ekonomicznej.

W XIX w. miała miejsce tak zwana Wielka Emigracja, Polacy – poeci, żołnierze, przywódcy – migrowali głównie z powodów politycznych: podczas zaborów uciekali z kraju przeważnie przed potencjalnymi represjami ze strony zaborców. To wtedy emigrantami stali się A. Mickiewicz, J. Słowacki, Z. Krasiński.

Duża fala wyjeżdżających z kraju to emigranci gospodarczy, migrujący w poszukiwaniu pracy i lepszych warunków życia. W XX w. – przed II wojną światową – wyjeżdżano do Stanów Zjednoczonych, Brazylii, też do Francji i Niemiec.

Po II wojnie światowej wielu żołnierzy polskich pozostało na Zachodzie. W okresie PRL-u wielu Polaków za wszelką cenę chciało dostać się na Zachód – słynne były próby przepłynięcia Bałtyku, porywano samoloty, niektórzy nie wracali z legalnych wycieczek... Po wprowadzeniu stanu wojennego (1981) znowu ruszyła na Zachód emigracja polityczna.

Obecnie największymi skupiskami Polonii w Stanach Zjednoczonych są Chicago, Nowy Jork, Detroit. W Niemczech diaspora polska, wywodząca się ze starej emigracji oraz fali lat 80. XX w. wybrała Berlin, Hamburg, Zagłębie Ruhry, Frankfurt, Monachium, Hanower. W Brazylii Polacy są skupieni w stanach Parana, Rio Grande do Sul, Santa Catarina, Sao Paulo, Rio de Janeiro, a także w Kurytybie.

Polonia w Paryżu pochodzi jeszcze z Wielkiej Emigracji, ale dziś przede wszystkim z emigracji solidarnościowej, częściowo powojennej emigracji politycznej. W Kanadzie najwięcej Polaków jest w Toronto, też dużymi ośrodkami polonijnymi są Winnipeg, Montreal, Edmonton, Calgary. Polonię kanadyjską tworzą polscy emigranci przed- i powojennego okresu oraz ich potomkowie – następne pokolenia.

Warto także zwrócić uwagę na fakt, że małe grupy polonijne (5–10 osób) istnieją również w takich miejscach jak Oceania, Birma, Katar, Nepal, Salwador, Trynidad, Surinam, Antyle Holenderskie, Barbados, Mali. A na Antarktydzie istnieje polska stacja badawcza – choć to oczywiście nie jest emigracja.

Wielu Polaków żyje także na Litwie, Białorusi i Ukrainie, też na Łotwie, w Rosji, Kazachstanie – pozostali oni „u siebie”, po zmianie granic stali się „Polonią”. Największe skupiska istnieją w rejonie Wilna na Litwie, koło Grodna na Białorusi.

Na Ukrainie najczęściej Polaków żyje w obwodzie żytomierskim i na Podolu, a także we Lwowie i Ziemi Lwowskiej. Z kolei w Kazachstanie i Rosji Polacy znaleźli się wskutek zesłań – przede wszystkim okresu II wojny światowej. W Czechach najczęściej Polaków jest na Zaolziu, w Rumunii na Bukowinie.

Zakłada się, że nie ma na świecie państwa, w którym nie mieszka chociaż jeden Polak.

Obecnie kondycja państwa zaczyna się stabilizować i mniejsza liczba ludzi zamierza opuszczać kraj – ostatnie badania wykazują, że jedynie 11% młodych Polaków bierze pod uwagę wyjazd „za chlebem”. Jednak masowych powrotów też nie ma... W UE trudno też ustalić, co jest emigracją – a co tylko chwilowym wyjazdem, gdy czasami „chwila” przedłuża się do kilku, kilkunastu lat...

(Wg Internetu)

ĆWICZENIE 1

Zapoznaj się z tekstem o Polonii. Nowe słownictwo zapisz do słowniczka.

ĆWICZENIE 2

Przypomnijcie w grupie, co wiecie o rozbiorach Polski.

1. Ile ich było?
2. Dokładne daty?
3. Między jakie państwa zostały podzielone ziemie polskie?
4. Kiedy ziemie dzisiejszej Ukrainy przeszły pod „obce panowanie”?
5. Które części – do którego mocarstwa? (np. Wołyń, Lwów, Galicja)?

ĆWICZENIE 3

Podyskutujcie o drogach kształtowania się diaspory polskiej powszechnie zwanej Polonią. Czy Polacy na Ukrainie stanowią część Polonii światowej?

ĆWICZENIE 4

Przeczytaj ciekawostkę, która pomoże Ci zrozumieć początki powstawania Polonii.

CIEKAWOSTKA

Wielka Emigracja, emigracja polityczno-patriotyczna po upadku powstania listopadowego (1830–1831), do której dołączyli w późniejszym okresie inni uchodźcy, głównie z zaboru rosyjskiego. Odegrała dużą rolę w historii Polski XIX w. Należała do największych ruchów migracyjnych w Europie tamtego czasu. Jej ośrodkiem był Paryż, we Francji liczyła ok. 6 tys. osób. Znaczące ośrodki emigracyjne znajdowały się również w Belgii i Anglii.

ĆWICZENIE 5

Streść tekst „Polacy w Europie” i na świecie z użyciem poniższego słownictwa.

Tekst mówi o... Autor przedstawia historię polskiej emigracji – od tzw. ... do Dzieli emigrację na ... i Wymienia miejsca na świecie, w których mieszkają Polacy, np. ... Sugeruje różnicę między pojęciem „Polonii” – czyli tych, którzy dobrowolnie wyjechali „za ...” w poszukiwaniu ... lub ... oraz „Polaków za granicą” – tych, którzy nie wyjeżdżali dobrowolnie, a za granicą znaleźli się wskutek Na koniec autor zadaje pytanie:

ĆWICZENIE 6

Dopasuj do siebie informacje z lewej i prawej kolumny.

Stała Konferencja Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie zrzesza organizacje kultury polskiej: muzea, archiwa i biblioteki. Założona w roku 1977 w Raperswilu przez 3 instytucje o charakterze muzealnym działające na emigracji, w 1981 roku miała już 10 członków.

Samolot powstawał od 1969 r. – początkowo w mieszkaniu w bloku, później w hangarze aeroklubowym. Elementy niemieszczące się na klatce schodowej spuszczone były na linach z okna na pierwszym piętrze. Był to pierwszy samolot amatorski zarejestrowany w PRL 10 sierpnia 1971 ze znakami SP-PHN. 13 września 2005 konstruktor przekazał samolot do Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie.

Kukułka – polski samolot amatorski konstrukcji Eugeniusza Pieniążka.

Powód założenia Instytutu Literackiego „Kultury” przez Jerzego Giedroycia polegał na stworzeniu kanonu, swobodnej i sensownej myśli, na utrwaleniu silnego nurtu polszczyzny, który pomagałby w budowie swobodnego polskiego domu, swobodnej przestrzeni duchowej polskiej, europejskiej, ludzkiej. Pismo jednocześnie dążyło do uformowania nowoczesnej kultury polskiej, a więc między innymi stworzenie Polaka nowoczesnego.

„Kultura” – polski emigracyjny miesięcznik wydawany w latach 1947–2000, początkowo w Rzymie, od 1948 w Paryżu przez Instytut Literacki, stanowiący centrum kulturalno-polityczne dla emigracji polskiej po II wojnie światowej.

Instytucje należące do Stałej konferencji (w Europie) to:

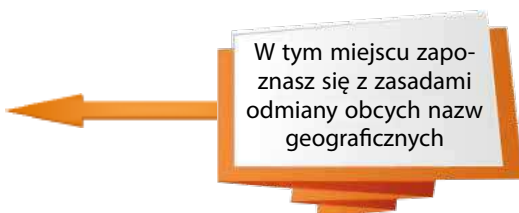
1. Biblioteka Polska POSK w Londynie;
2. Towarzystwo Historyczno-Literackie/ Biblioteka Polska w Paryżu;
3. Instytut Józefa Piłsudskiego w Londynie;
4. Muzeum im. Tadeusza Kościuszki (Szwajcaria);
5. Muzeum Polskie w Rapperswilu;
6. Zamek Montresor (Francja);
7. Ośrodek Dokumentacji i Studium Pontyfikatu Jana Pawła II (Rzym);
8. Papieski Instytut Studiów Kościelnych (Rzym);
9. Studium Polski Podziemnej (Londyn);
10. Fundacja Rzymska im. J.Z. Umiaostowskiej (Rzym);
11. Polski Instytut Badawczy i Muzeum w Budapeszcie;
12. Kościół i Hospicjum Św. Stanisława B.M. (Rzym);
13. Biblioteka i Archiwum Polskiej Misji Katolickiej we Francji (Paryż);
14. Archiwum Polskiej Misji Katolickiej w Anglii i Walii (Londyn).

Najpierw oczywiście był Hôtel Lambert, który odegrał tak ważną rolę w życiu Wielkiej Emigracji. W tym hotelu w roku 1853 powstała Biblioteka Polska. Przez długie lata mieściła się tutaj Biblioteka Polska w Paryżu – skarbnica kultury narodowej. Przez dwadzieścia dwa lata mieszkała niedaleko Biblioteki Polskiej Maria Skłodowska-Curie. Biblioteka Polska długo pełniła funkcję nieoficjalnej ambasady kultury polskiej. Biblioteka Polska – to wielka instytucja, w której obok zbiorów bibliotecznych znajdują się trzy muzea biograficzne, w których zgromadzone zostały prawdziwe skarby polskiej kultury.

ĆWICZENIE 7

Przygotuj więcej informacji o jednej z instytucji wspomnianych w ćw. 6. Skorzystaj z Internetu. Co najbardziej Cię zainteresowało? Dlaczego? Czy są podobne instytucje ukraińskie w Europie?

W polszczyźnie, jeśli jest to możliwe, należy odmieniać nazwy własne obcego pochodzenia!

Obce nazwy geograficznie **nieodmienne**:

Obce nazwy geograficznie **odmienne**. Odmieniają się, jeśli można znaleźć polski tzw. paradygmat odmiany (*Frankfurt* jak *jogurt*, *Dnipro* jak *okno*) lub są to już nazwy spolszczone, np. *Kijów*, *Kowno*.

nazwy, dla których nie można ustalić wzorca odmiany, np.: *Hanoi*, *Soczi*, *Fidži*, *Peru*, *Turku*, *Baku*

nazwy zakończone na **-a**, np.: *Winnica* (*Winnicy*, *Winnicę*, *Winnicą*), *Atlanta*, *Warna*, *Sofia*, *Piacenza* odmieniają się jak *Dębica*

nazwy słowiańskie zakończone na **-e**, np.: *Newcastle*, *Udine*, *Halle*

nazwy słowiańskie zakończone na **-e**, w liczbie pojedynczej, np.: *Skopje*, lub mnogiej, np.: *Pardubice* odmieniają się jak *Katowice*

nazwy zakończone na **-um**, np.: *Monachium*, *Bochum*, *Bizancjum*

inne nazwy słowiańskie lub spolszczone, np.: *Hradec* (*Hradca*, *Hradcowi*, *Hradec*, *Hradcu*), *Kijów*, *Tulczyn*, *Lipsk*, *Burgas*, *Belgrad*

Chartum odmienia się jak *album*!

nazwy akcentowane na ostatniej sylabie, np.: *Calais*, *Verdun*

nazwy zakończone na **-o**, np.: *Drezno* (*Drezna*, *Dreznu*, *Dre-zno*), *Kowno*, *Dnipro*, *Sarajewo*

zgodnie ze zwyczajem także inne nazwy miast, np.: *Bonn*, *Los Angeles*, *Nottingham*

wiele z tych nazw jest **nieodmiennych**, np.: *Chicago*, *Oslo*, *Lesotho*, *Orinoko*, *Palermo*

ĆWICZENIE 8

Wypisz z tekstu „Polacy w Europie i na świecie” obce nazwy geograficzne wg wzoru. Uzasadnij swój wybór. Podaj wzorce odmiany dla nazw odmiennych, np. Frankfurt jak jogurt.

WZÓR:

Nazwy geograficzne nieodmienne	Nazwy geograficzne odmienne
<i>Barbados</i>	<i>Frankfurt</i>

ĆWICZENIE 9

Przepisz, wstawiając nazwy geograficzne z ramki w odpowiednim przypadku.

1. W ..., stolicy Gruzji, mieszkańcy chętnie uczą się języka polskiego.
2. Akcja „Przedwiośnia” Stefana Żeromskiego toczy się w... .
3. Dużo polskich firm ma swoje przedstawicielstwa na Wschodzie, np. w ... i
4. W ... stolicy Mongolii, rzadko można spotkać Polaków.
5. W tym roku pojedziemy na wakacje do Wenezueli, do egzotycznego
6. W ... mieszkają największe gwiazdy kina.
7. Z ... do Europy można dostać się tylko samolotem lub statkiem.
8. Pojedziemy na karnawał do ... lub do
9. Jeśli będę w Ameryce Południowej, to na pewno zobaczę
10. O wypoczynku na ... możemy tylko pomarzyć.

Baku, Ułan Bator, Wenecja, Tokyo, Caracas, Tbilisi, Los Angeles, Rio de Janeiro, Peru, Chile, Fudzi, Erewań

ĆWICZENIE 10

Wypisz z ćw. 6 obce nazwy geograficzne i ustal, które są odmienne, a które – nie. Z odmiennymi ułóż swoje zdania.

ĆWICZENIE 11

Z podanymi w ramce nazwami geograficznymi ułóż zdania według wzoru.

WZÓR: *O dziejach Bizancjum napisano dużo historycznych książek.*

Hanoi, Oslo, Kolorado, Bonn, Monachium, Grenoble, Toledo, Bali, Capri, Essen, Chartum, Burgas, Skopje

ĆWICZENIE 12

Zapoznaj się z poniższym tekstem o Polakach na Ukrainie. Nowe słownictwo zapisz do słowniczka.

Polacy na Ukrainie

Polacy mieszkający na Ukrainie określają siebie jako mniejszość polska. Natomiast określenie Polonia stosuje się do osób, które przyjechały z Polski na terytorium jakiegoś państwa.

Siedziba Towarzystwa Kultury Polskiej
im. A. Mickiewicza w Czerniowcach

W latach 20–30. XX wieku w obwodzie żytomierskim istniał polski rejon autonomiczny pod nazwą Marchlewszczyzna. W latach 30. XX w. rozpoczęto przesiedlowania mniejszości. Część osób deportowano, między innymi do Kazachstanu. Wiele padło także ofiarą Wielkiego Głodu. Niszczony był także Kościół katolicki, uznawany za ostoję polskości.

Sytuacja mniejszości polskiej na Ukrainie poprawiła się znacznie pod koniec lat 80., a diametralnie zmieniła się w 1991 roku, gdy Ukraina uzyskała niepodległość. Od tego czasu powstało wiele stowarzyszeń i organizacji zrzeszających osoby polskiego pochodzenia.

Według ostatniego ukraińskiego spisu powszechnego, z 2001 roku, na Ukrainie mieszka niemal 150 tysięcy Polaków. 1/3 z nich w obwodzie żytomierskim. Osób o korzeniach polskich jest jednak o wiele więcej. Często można usłyszeć to w prywatnych rozmowach, gdy ktoś wspomina, że jego babcia albo dziadek byli Polakami.

(Wg Kresy.pl)

Odrobina pisowni

Przez małe **k** piszemy **kościół** **katolicki**, **kościół** prawosławny (**cerkiew**), kiedy mowa o **świątyni**, **budowli**.

Kościół **katolicki**, **Kościół** **prawosławny** piszemy przez duże **K**, gdy chodzi o grupę wyznawców.

ĆWICZENIE 13

Porozmawiaj w grupie o Polakach na Ukrainie, odpowiadając na pytania:

1. Czy w Twojej miejscowości żyją Polacy?
2. Czy są zrzeszeni w organizacji pozarządowej?
3. Po czym można poznać obecność mniejszości polskiej w Twojej miejscowości?
4. Czy znane Ci są jakieś działania, projekty miejscowych Polaków?
5. Czy jest kościół katolicki w Twojej miejscowości?
6. Jak sądzisz, skąd są Polacy na Ukrainie, w szczególności w Żytomierzu, Czerniowcach, Odessie, Berdiańsku?
7. Jakie znasz polskojęzyczne media na Ukrainie: prasa, programy radiowe, telewizyjne, strony internetowe.
8. Co wiesz o szkolnictwie polskim na Ukrainie – gdzie można uczyć się języka polskiego i poznawać polską kulturę?
9. Jakie znasz instytucje polskie na Ukrainie? Gdzie są ambasada, konsulatory, Instytut Polski?

ĆWICZENIE 14

Na podstawie tekstu z ćw. 12 ustal, co jest prawdą, a co nie jest. Odpowiedzi zaznacz literami P (prawdziwe) lub F (fałszywe).

1. Na Ukrainie nie ma mniejszości polskiej.
2. Najwięcej osób pochodzenia polskiego mieszka w obwodzie żytomierskim.

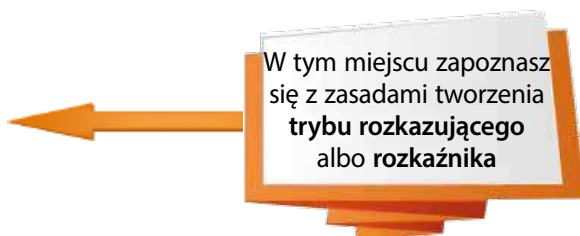
3. W latach 20–30. XX wieku funkcjonował polski rejon autonomiczny zwany Marchlewszczyzną.
4. Polacy z okolic Żytomierza i Podola nigdy nie byli deportowani do Kazachstanu i na Syberię.
5. Dopiero po uzyskaniu przez Ukrainę niepodległości, rozsiani po całym kraju Polacy uzyskali możliwość tworzenia organizacji mniejszościowych.
6. Na Ukrainie mieszka prawie 150 tysięcy Polaków.
7. Szacuje się, że Polaków na Ukrainie jest o wiele więcej niż 150 tysięcy.

ĆWICZENIE 15

Zaznaczcie w tabelce znakiem ☒, do kogo można tak powiedzieć:

	koleżanka, kolega	nieznajoma osoba dorosła	osoba duchowna	osoba piastująca urząd
proszę pani/ proszę pana		✓		✓
pani Anno, panie Janie				
pani Kowalska/ panie Kowalski				
pani konsul/ panie konsulu				
proszę księdza				
proszę siostry				
Anno, Anka, Piotrze, Piotrek				
pani dyrektor/ panie dyrektorze				
pani prezes/ panie prezesie.				
Przyjdiesz dziś na nasz chór? Występujemy o 18.00.				
Chcielibyśmy zaprosić panią/ pana na występ naszego chóru.				

Chcielibyśmy zaprosić księdza/ siostrę na występ naszego chóru.				
Nie wchodź – sprzątamy!				
Oj, proszę nie wcho- dzić – sprzątamy!				
Przepraszamy, czy mogliby państwo nie wchodzić – sprzątamy!				
Idziesz do sklepu? Kup mi długopis.				
Czy mogłaby mi pani/ pan kupić długopis? ☺				
W sensie?				
Szukam mieszkania w Krakowie. Ktoś? Coś?				

Rozkaźnik wyraża polecenie, rozkaz, życzenie, przyzwolenie, a także chęć wywołania u słuchacza określonej reakcji. Czasownik w trybie rozkazującym odmienia się przez osoby, ale nie ma form czasu i rodzaju.

Liczba pojedyncza					
1 os.	---	---	---	---	---
2 os.	<i>pisz</i>	<i>proś</i>	<i>czytaj</i>	<i>trzyj</i>	<i>ciągnij</i>
3 os.	<i>niech pisze</i>	<i>niech prosi</i>	<i>niech czyta</i>	<i>niech trze</i>	<i>niech ciągnie</i>

Liczba mnoga					
1 os.	<i>piszmy</i>	<i>prośmy</i>	<i>czytajmy</i>	<i>trzymy</i>	<i>ciągnijmy</i>
2 os.	<i>piszcie</i>	<i>proście</i>	<i>czytajcie</i>	<i>trzyjcie</i>	<i>ciągnijcie</i>
3 os.	<i>niech piszą</i>	<i>niech proszą</i>	<i>niech czytają</i>	<i>niech trą</i>	<i>niech ciągną</i>

Tryb rozkazujący Tworzy się od 3 os. lp. czasowników

-e, np.: *pisze* – *pisz* – **niech pisze** – *piszmy* – *piszcie* – **niech piszą**;
 -a, np.: *śpiewa* – *śpiewaj* – **niech śpiewa** – *śpiewajmy* – *śpiewajcie* – **niech śpiewają**; *po miękkich -p',-b',-m',-w'*, np.: *kopie* – *kop* – **niech kopie** – *kopmy* – *kopcie* – **niech kopią**;
 -ń, np.: *biegnie* – *biegnij* – **niech biegnie** – *biegnijmy* – *biegnijcie* – **niech biegną**;
 pochodny od czasownika *jąć* (*zjadać*, *wyjąć*, *zająć*, *przyjąć*), np.: *zdejmie* – *zdejmij* – **niech zdejmie** – *zdejmijmy* – *zdejmijcie* – **niech zdejmą**

Naucz się tworzenia trudniejszych form rozkaznika:

być – ***bądź***
rozumieć – ***rozumiej***
umieć – ***umiej***
ssać – ***ssij***, ***ssijcie***
rwać – ***rwij***, ***rwijcie***
karać – ***karz***, ***karzcie***
mleć – ***miel***
dąć – ***dmij***
zgiąć – ***zegnij***
wziąć – ***weź***

Uwagi stylistyczne:

W trybie rozkazującym nie używamy w zasadzie form 1. os. lp., z wyjątkiem zwrotów emocjonalnych, np.: ***Niech stracę, ale nie odstąpię!***

Formę 3. os. używamy w celu przekazania polecenia czy prośby za czymś pośrednictwem, np.: ***Aniu, niech twoja siostra postara się nie spóźniać.***

Używamy tej formy również w połączeniu z wyrazami **pan**, **państwo**, **kolega**, np.: ***Niech pan spocznie. Co kolega chce przez to powiedzieć? Niech nas państwo jeszcze odwiedzą.***

Formy trybu rozkazującego zawierają także:

- formułki życzeniowe, np.: *Niech żyje młoda para!*
Niech się Tobie darzy!
- zwroty wyrażające uczucia, np.: *Niech się dzieje wola nieba!* *Niech to лихо porwie!*

ZAPAMIĘTAJ!

Niegrzeczne jest używanie czasowników niedokonyanych w trybie rozkazującym, np.: *Otwieraj okno!*
Pisz ten list!

Należy używać czasowników dokonanych w trybie rozkazującym: *Otwórz okno. Napisz ten list.*

Formą grzeczną i łagodzącą będzie użycie wyrazu **proszę**, np.: *Proszę, niech pan otworzy okno! Proszę, niech pani napisze ten list. Proszę otworzyć okno. Proszę napisać ten list.*

Dobra rada! Gdy masz wątpliwości – sięgnij do SŁOWNIKA!

ĆWICZENIE 16

Uzupełnij tabele brakującymi formami czasu teraźniejszego i trybu rozkazującego.

	prosić	wal- czyć	iść	powta- rzać	czytać	jeść	myśleć	pra- cować	łączyć
1. os.lp	<i>proszę</i>	<i>walczę</i>	<i>idę</i>	<i>powta- rzam</i>	<i>czytam</i>	<i>jem</i>	<i>myślę</i>	<i>pra- cuję</i>	<i>łączę</i>
2. os.lp		<i>wal- czysz</i>		<i>powta- rzasz</i>			<i>myślisz</i>		
3. os.lm	<i>proszą</i>		<i>idą</i>		<i>czytają</i>	<i>jedzą</i>			<i>łączą</i>
2. os.lp	<i>pisz</i>			<i>powta- rzaj</i>				<i>pracuj</i>	
1. os.lm	<i>piszmy</i>	<i>walczy- my</i>				<i>jedzmy</i>			
2. os.lm	<i>piszcie</i>		<i>idźcie</i>		<i>czytaj- cie</i>		<i>myślcie</i>		<i>łączcie</i>

ĆWICZENIE 17

Od podanych w ramce czasowników według wzoru utwórz formę 2. os. lp. czasu przyszłego, a potem formę 2. os. lp. trybu rozkazującego.

WZÓR: zapakować - zapakujesz - zapakuj.

wyrwać, wyjść, narzucić, odwrócić, wykopać, zarezerwować, zawiadomić, uzupełnić, strzelić, obejrzeć, dojechać, wyjaśnić, rozwiązać, wzruszyć, odłączyć, wydrukować, zapisać, dokończyć, wykupić, zdobyć

ĆWICZENIE 18

Odmień czasowniki w trybie rozkazującym – *zaprosić, zamówić, zadzwonić, rwać, spojrzeć, przeczytać, wziąć*.

ĆWICZENIE 19

Połącz zdania z kolumny A z czasownikami z kolumny B.

A	B
Dlaczego nie piszesz?	Witaj się!
Dlaczego nie czytasz?	Pisz!
Dlaczego nie odpowiadasz?	Ćwicz!
Dlaczego nie pracujesz?	Czytaj!
Dlaczego nie mówisz?	Zaczynaj!
Dlaczego nie jesz?	Mów!
Dlaczego nie słuchasz?	Pracuj!
Dlaczego nie zaczynasz pracy?	Jedz!
Dlaczego nie ćwiczysz?	Słuchaj!
Dlaczego nie witasz się?	Odpowiadaj!

ĆWICZENIE 20

Zmień zdania za pomocą trybu rozkazującego według wzoru.

WZÓR: *Oni muszą to zrobić. - Niech oni to zrobią.*

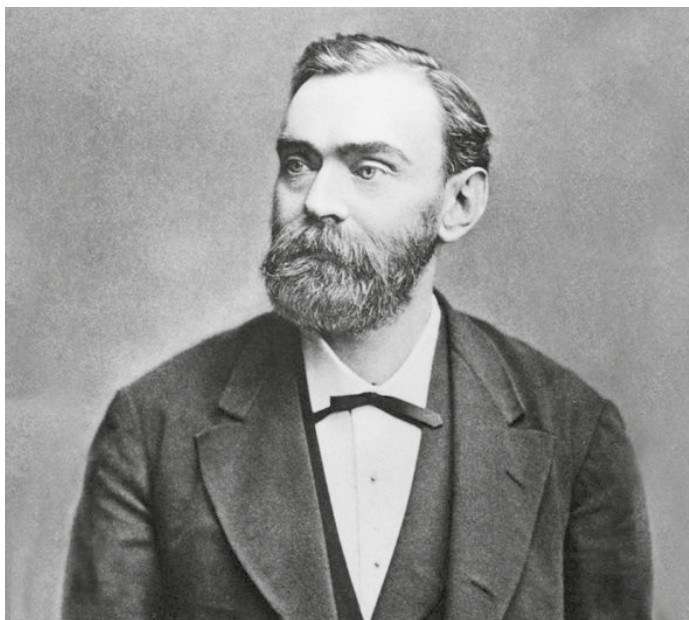
1. Kolega musi tam iść.
2. Państwo muszą się zdecydować.
3. Pan musi pani to powiedzieć.

4. Pani dyrektor musi to podpisać.
5. Chłopcy muszą przeprosić tę dziewczynę.
6. Pan musi kogoś o to zapytać.
7. Siostra musi zaprosić brata.
8. Państwo muszą tego posłuchać.
9. Dziewczyny muszą się tego nauczyć.
10. Pan musi za to zapłacić.
11. Pani musi to obejrzeć.
12. Państwo muszą zwiedzić to muzeum.

ĆWICZENIE 21

Zapoznaj się z poniższym tekstem. Nowe słownictwo wypisz do słowniczka.

Słowo „Nobel” pochodzi od chemika, wynalazcy i filantropa, Alfreda Nobla. Jego najważniejszym osiągnięciem było wynalezienie dynamitu, który on opatentował w 1867 roku. Nie przewidział jednak, że dynamit będzie wykorzystywany nie tylko w celach pokojowych, lecz podczas działań zbrojnych jako środek niszczący wroga. Aby zrekompensować światu szkodliwość tego wynalazku w swej ostatniej woli Alfred Nobel przeznaczył cały swój majątek, wynoszący wtedy 31,5 mln koron szwedzkich na nagrody dla naukowców, artystów oraz polityków działających na rzecz ludzkości i pokoju.

Pierwsza uroczystość wręczenia Nagrody Nobla miała miejsce w Królewskiej Akademii Muzycznej w Sztokholmie w 1901 roku. Nagrody są przyznawane zawsze 10 grudnia w rocznicę śmierci Alfreda Nobla. Każdy z laureatów otrzymuje złoty medal i dyplom honorowy. Nagroda Nobla ma też wymiar finansowy. Laureaci obecnie otrzymują 10 mln koron szwedzkich, aby mogli kontynuować swoje badania lub prace.

(Wg Internetu)

Lista Polskich laureatów Nagrody Nobla

1903 – Maria Skłodowska-Curie
z mężem – Fizyka

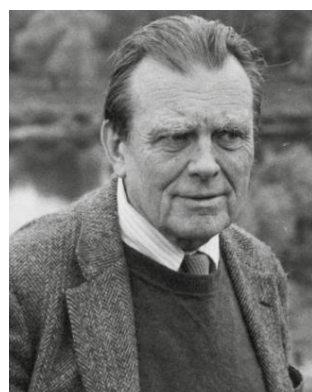
1905 – Henryk Sienkiewicz –
Literatura

1911 – Maria Skłodowska-Curie –
Chemia

1924 – Władysław Reymont –
Literatura

1980 - Czesław Miłosz –
Literatura

1993 – Lech Wałęsa –
Pokojowa Nagroda

1995 – Józef Rotblat –
Pokojowa Nagroda

1996 – Wiesława Szymborska –
Literatura

ĆWICZENIE 22

Porozmawiajcie w grupie o polskich laureatach Nagrody Nobla. Czy wśród odznaczonych najwyższym odznaczeniem w dziedzinie nauki i literatury są Ukraińcy lub osoby pochodzenia ukraińskiego?

ĆWICZENIE 23

Przygotuj prezentację o jednym z polskich pisarzy noblistów. Podziel się informacjami w grupie. Oceńcie prezentacje na ten temat.

ĆWICZENIE 24

Poszukaj informacji o tym, kto z ukraińskich pisarzy miał szansę na otrzymanie Nagrody Nobla, i podziel się w grupie.

Iwan Franko

Wasyl Stus

Pawło Tyczyna

Oleś Honczar

ĆWICZENIE 25

Przeczytaj i streść poniższy tekst. Nowe słownictwo zapisz do słowniczka.

Maria Salomea Skłodowska-Curie urodziła się 7 listopada 1867 w Warszawie, zmarła 4 lipca 1934 w Passy – fizyczka i chemiczka, dwukrotna laureatka Nagrody Nobla (1903, 1911).

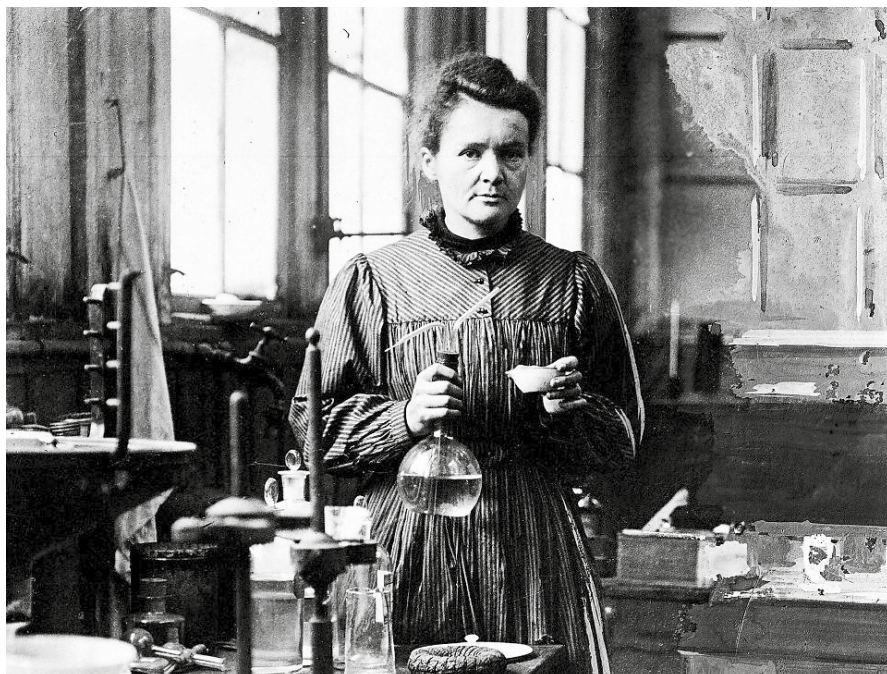
W XIX wieku kobiety nie mogły studiować na ziemiach polskich przez to w 1891 Maria Skłodowska wyjechała z Polski do Paryża, by podjąć studia na Sorbonie, gdzie rozwinęła swoją karierę naukową. Była prekursorką nowej gałęzi chemii – radiochemii. Do jej dokonań należą: rozwinięcie teorii promieniotwórczości, technik rozdzielania izotopów promieniotwórczych oraz odkrycie dwóch nowych pierwiastków – radu i polonu. Z jej inicjatywy prowadzono także badania nad leczeniem raka za pomocą promieniotwórczości.

Maria Skłodowska-Curie wraz z mężem Pierre'em Curie i z Henrim Becquerellem w 1903 została wyróżniona Nagrodą Nobla w dziedzinie fizyki. Po raz drugi została nagrodzona w 1911 – z chemii za odkrycie polonu i radu, wydzielenie czystego radu i badanie właściwości chemicznych pierwiastków promieniotwórczych. Należy do grona jedynie czterech osób, którzy otrzymały Nagrodę Nobla więcej niż raz. Wśród nich jest jedną z dwóch, które otrzymały nagrody w różnych dyscyplinach. W tej czwórce jest też jedyną kobietą oraz jedynym uczonym uhonorowanym w dwóch różnych naukach przyrodniczych.

Z końcem 1897 Maria Skłodowska-Curie poszukując tematu do rozprawy w celu uzyskania stopnia doktora podjęła pierwsze badania naukowe z promieniami Becquerela. Fizyk francuski Henri Becquerel na posiedzeniu Akademii Nauk w 1896 roku ogłosił, że minerał zawierający uran emituje nowe, nieznane promieniowanie bez uprzedniego naświetlania.

12 września 1897 roku przyszła na świat pierwsza córka Marii i Pierre'a – Irène, późniejsza laureatka Nagrody Nobla z chemii (była drugą kobietą wyróżnioną tą nagrodą w dziedzinie chemii).

Maria Skłodowska-Curie podejmując prace naukowe nad promieniowaniem, odkrytym przez Becquerela, zastosowała bardzo czuły elektrometr. Ten nowoczesny przyrząd skonstruowali bracia Pierre i Jacques Curie. Dzięki temu wynalazkowi wyciągnęła słuszny wniosek o promieniowaniu atomowym uranu. Kolejnym osiągnięciem Marii było udowodnienie, że poza uranem także tor emituje promieniowanie. Następnie uczona dowiodła, że emisja promieniowania niektórych minerałów zawierających uran, jest znacznie silniejsza niż wynikałoby to z zawartości uranu w ich składzie.

Polska uczona wysunęła więc słuszną hipotezę o istnieniu nieznanego pierwiastka chemicznego w składzie niektórych minerałów. Do badań Marii dołączył Pierre Curie. Małżonkowie Curie opracowali metodę wskaźników promieniotwórczych, dzięki czemu określili zdolność promieniowania nowego pierwiastka. Za pomocą przemian chemicznych wyodrębnili nowy, nieznaný dotąd pierwiastek chemiczny. 18 lipca 1898 przedstawili dzieło naukowe, w którym donosili o odkryciu „polonu” (symbol Po), pierwiastka nazwanego na cześć Polski. Na kolejny sukces małżonkowie Curie nie musieli zbyt długo czekać. 26 grudnia 1898 wspólnie z Gustawem Bémontem donieśli o odkryciu kolejnego pierwiastka chemicznego – radu (symbol Ra).

W 1903 Maria i Pierre Curie otrzymali wspólnie z Becquerelem Nagrodę Nobla z fizyki za badania nad zjawiskiem promieniotwórczości. 6 grudnia 1904 Maria urodziła trzecią córkę, Ewę – przyszłą biografkę matki, pianistkę i działaczkę pokojową.

7 listopada 1911 Szwedzka Akademia Nauk przyznała Marii drugą, tym razem samodzielną Nagrodę Nobla z chemii za odkrycie polonu i radu. Została pierwszą osobą wyróżnioną tą nagrodą dwukrotnie i pierwszą kobietą laureatką Nobla w dziedzinie chemii.

(Wg Internetu)

ĆWICZENIE 26

Ustalcie w grupie podstawowe cechy życiorysu wybitnej polskiej uczonej, która swoje życie spędziła w Paryżu. Skorzystajcie z Internetu, encyklopedii lub innych źródeł.

**Przypomnij zasady użycia kropki
po cyfrach arabskich oznaczających
liczebniki porządkowe.**

Nie stawiamy kropki:

- gdy liczba miesiąca została oznaczona cyfrą rzymską, np.: *24 VI 2018; 24 VIII 1991 roku; 11 XI 1918 r.*;
- gdy nazwa miesiąca została zapisana słownie: *7 kwietnia, 17 maja.*

Kropkę stawiamy:

- po cyfrach arabskich oznaczających liczebniki porządkowe, np.: *na 5.* (= piątym) *piętrze*; *w 3.* (= trzeciej) *osobie*;
- w datach pisanych w całości cyframi arabskimi, np.: *15.08.1920, 1.09.2018 roku; 27.11.1955 r.*

Kropka po liczebniku może zostać opuszczona, jeśli z kontekstu jednoznacznie wynika, że użyty został liczebnik porządkowy, np.: *Chodzę do 10 klasy.*

ĆWICZENIE 27

Znajdź w ćw. 25 i wypisz wszystkie daty. Zapisz je na trzy sposoby.

ĆWICZENIE 28

Wypisz z tekstu o Marii Curi-Skłodowskiej imiona i nazwiska obcego pochodzenia, odmień je według przypadków. Porównaj z językiem ukraińskim.

ĆWICZENIE 29

Wysłuchaj tekstu. W miejscu luk wstaw brakujące wyrazy.

Henryk Sienkiewicz (1846–1916) jeden z najpopularniejszych pisarzy XX w. wywodził się z ziemiańskiej, 1866–1869 studiował prawo na Uniwersytecie Warszawskim. Pracował jako i felietonista, współwłaściciel dwutygodnika *Niwa*, redaktor dziennika *Słowo*. Sienkiewiczowi wielkie powieści historyczne. Cykl „Trylogia”, składa się z utworów: „Ogniem i Mieczem” (1884), „Potop” (1886), „Pan Wołodyjowski” (1888), obejmujących polskie dzieje w XVII w. wojny z Tatarami, Szwedami i Turkami. W 1905 roku dostał jako pierwszy Polak w dziedzinie, a drugi po Marii Curie Skłodowskiej. Głównym do przyznania Nagrody Nobla stała się powieść „Quo Vadis”, która rozślawiła jego imię poza granicami Polski i doczekała się wielu tłumaczeń obcojęzycznych.

Władysław Reymont (1867–1925) urodzony we wsi Kobile Wielkie koło Radomska jako jedno z dziewięciorga dzieci organisty Józefa Reymonta. w Tuszynie koło Łodzi, dokąd ojciec przeniósł się na zamożniejszą parafię. Był krnąbrny, toteż po paru latach nauki w został oddany do szkoły w Warszawie pod opiekę swej i jej męża. Jedynym jego formalnym wykształceniem było uzyskanie krawieckiego Jednak nie pracował ani dnia w wyuczonym zawodzie. Pracował jako drożnik kolejowy koło Koluszek. Reymont uległ wypadkowi kolejowemu. Trafił do Za kalectwo dostał wysokie odszkodowanie, co pomogło mu zdobyć niezależność finansową. Werdykt Akademii Szwedzkiej, przyznającej Władysławowi Reymontowi, był dla świata zaskoczeniem. Pisarz uhonorowano jako autora „Chłopów”, dzieła opublikowanego w polskim wydaniu książkowym w latach 1904–1909. Z powodu ciężkiej choroby nie mogli przybyć na uroczystość. Zmarł w roku następnym w wieku 58 lat.

Czesław Miłosz (1911–2004) Urodził się w Szetajniach Miłosz studiował na Uniwersytecie w Wilnie, najpierw, a po jakimś czasie studiował prawo. Mieszkał na Zachodzie i USA. Poeta otrzymywał wiele nagród międzynarodowych. Od roku 1981 wiele razy przyjeżdżał i Cechuje go etyczne spojrzenie na współczesny świat znieprawionej cywilizacji, co uwidacznia się również w eseistyce i Po wojnie pracował w Ambasadach i w USA i Francji.

ĆWICZENIE 31

Porozmawiajcie w grupie, z twórczością jakich pisarzy zapoznaliście się w poprzednich klasach. Jakich ich utwory znacie?

ĆWICZENIE 31

Streść po polsku poniższy tekst. Zapisz poprawnie nazwy obwodów i nazwy organizacji polskich na Ukrainie. Zwróć uwagę na pisownię. Na czym polega różnica pisowni tych nazw po polsku i po ukraińsku.

За офіційними даними тільки 0,3% громадян України складають поляки. Найбільше їх проживає у Житомирській області, Хмельницькій та Львівській. Це дев'ята щодо чисельності етнічна спільнота.

Україна не заважає етнічним полякам гуртуватися навколо своєї історичної батьківщини. Активно працюють польські громадські організації – Спілька поляків України, Федерація польських організацій в Україні, Польський інститут у Києві та ін.

Окремим питанням є вивчення польської мови як рідної представниками польської національної меншини. Слід наголосити, що тільки на території Львівського консульського округу діють 5 шкіл з польською мовою навчання. Педагогічні кадри для викладання польської мови готують 15 вищих навчальних закладів.

У співпраці з місцевими громадами та владою поляки відновлюють польські пам'ятки архітектури на теренах України. Долучаються до відновлення польських об'єктів культурної спадщини також молоді українці.

W tym miejscu
zapoznasz się
z zasadami tworzenia
przymiotników

Przymiotnik odrzeczownikowy

tworzy się od formy rzeczownika w Mianowniku za pomocą przyrostków:

-owy, np.: *cel* – *celowy*, *deszcz* – *deszczowy*,
dom – *domowy*;
-ny, np.: *biologia* – *biologiczny*, *chemia* – *chemiczny*,
dół – *dolny*;
-y, np.: *Bóg* – *boży*,
człowiek – *człowieczy*, *kaczy* – *kurzy*,
prawnik – *prawniczy*;
-i, np.: *gęś* – *gęsi*,
kot – *koci*, *koza* – *kozi*, *lis* – *lisi*;
-ski, np.: *Belgia* – *belgijski*, *autor* – *autorski*, *koń* – *koński*
i niektórych innych.

Przymiotnik odczasownikowy

tworzy się od formy bezokolicznika za pomocą przyrostków:

-ny, np.: *wypłacać* – *wypłacalny*, *rozwiązywać* – *rozwiązywalny*, *mieszkać* – *mieszkalny*,
czytać – *czytelny*;
-czy, np.: *wykonywać* – *wykonawczy*;
-wy, np.: *szkodzić* – *szkodliwy*, *drażnić* – *drażliwy*;
-ły, np.: *ogłuchnąć* – *ogłuchły* i niektórych innych.

Przymiotnik odprzymiotnikowy

tworzy się od formy przymiotnika w Mianowniku za pomocą przyrostków:

-awy, np.: *biały* – *białawy*, *łyś* – *łyśawy*, *niski* – *niskawy*;
-uchny, np.: *malutki* – *maluchny*, *wąski* – *wąziuchny*;
-usieńki, np.: *malutki* – *malusieńki*, *wąziutki* – *wąziusieńki*;
-uśki, np.: *malutki* – *maluśki*, *głupiutki* – *głupiutki*;
-uteńki, np.: *malutki* – *maluteńki*, *głupiutki* – *głupiuteńki*,
wąziutki – *wąziuteńki* i niektórych innych.

ĆWICZENIE 32

Określ właściwości podanych przymiotników według wzoru.

WZÓR: *wielki – mianownik, liczba pojedyncza, rodzaj męski, stopień równy.*

najstarszy –
młodsza –
turkusowe –
wysokiego –
nowym –
dawną –
największego –
młodemu –
bardziej zdolni –
bardzo znane –
gorszych –
starymi –
wysokie –
małym –
miłymi –

ĆWICZENIE 33

Od podanych rzeczowników utwórz przymiotniki, określ za pomocą jakiego przyrostka zostały utworzone. Z pięcioma ułóż swoje zdania.

Postawa, charakter, bohater, czyn, zachód, wynik, książka, leń, hałas, biel, uczeń, strach, morze, pisarz, literatura, język, autobus, mieszkanie, szkoła, klasa, zawód, przyjaźń, zadowolenie, sen, ojciec, matka, radość, kolega, głos, pokój, kwadrat, marmur.

ĆWICZENIE 34

Z tekstu „Polacy w Europie i świecie” wypisz przymiotniki i określ ich sposób tworzenia: za pomocą czego są one utworzone i od jakiej części mowy.

ĆWICZENIE 35

Od czasowników *pracować, mieszkać, czytać, wykonywać, pisać* utwórz przymiotniki i ułóż z nimi zdania.

ĆWICZENIE 36

Uzupełnij przysłowia brakującymi przymiotnikami. Porozmawiajcie w grupie o znaczeniu tych przysłów. Czy w języku ukraińskim są podobne? Wykorzystanie słownika ułatwi Ci wykonanie zadania.

1. Nie ma tego, co by na nie wyszło.
2. wróbel w garści, niż skowronek na dachu.
3. przyjaciół poznajemy w biedzie.
4. chęciami jest piekło wybrukowane.
5. głowie, dość dwie słowie.
6. Polak po szkodzie.
7. Nie czyń drugiemu, co tobie
8. to ptak, co gniazdo kała.

W tym miejscu
dowiesz się,
co to jest
frazelogizm

Związek frazeologiczny lub frazeologizm
to stałe połączenie dwóch lub więcej wyrazów,
np.: *złote serce, czuć się jak ryba w wodzie.*

Wyrażenie – związek frazeologiczny składający się najczęściej z *rzeczownika* i *przymiotnika*, np.: *twardy orzech do zgryzienia, wilczy bilet.*

Zwrot – związek frazeologiczny, którego podstawowym członem jest czasownik, odmieniający się w zależności od użycia, np.: *zbić z pantafelku, mieć dwie lewe ręce.*

Fraza – związek frazeologiczny, będący zdaniem lub wypowiedzeniem bez orzeczenia, np.: *Do wesela się zagoi. Gdzie kucharek sześć, tam nie ma co jeść.*

ZWRÓĆ UWAGĘ!

Znaczenie związku frazeologicznego:

- nie wynika ze znaczeń poszczególnych słów;
- nie jest ich prostą sumą;
- **jest znaczeniem przenośnym.**

**Zapamiętaj różnicę
w znaczeniu!**

Biały kruk:

- o bardzo rzadkim egzemplarzu książki lub publikacji. Np.: *Biblioteka nie wypoczywa białych kruków do domu*;
- o człowieku o nietypowych dla danego społeczeństwa poglądach, sposobie życia. Np.: *Był białym krukiem pośród malarzy*.

Біла ворона – про людину, яка різуче виділяється серед інших своєю поведінкою чи своїм зовнішнім виглядом. Наприклад: *Був білою вороною серед своїх ровесників*.

ĆWICZENIE 37

Połącz przymiotniki z rzeczownikami tak, aby utworzyły związki frazeologiczne. Wyjaśnij ich znaczenie. Czy istnieją takie same w języku ukraińskim?

Przymiotniki	Rzeczowniki
błękitna	lata
zielone	kwiaty
różowe	piekło
zielona	kamień
czarne	traf
węgielny	okulary
ślepy	myśli
dantejskie	szkoła

ĆWICZENIE 38

Znajdź w tekście „Polacy w Europie i na świecie” kilka frazeologizmów. Porozmawiajcie w grupie o ich znaczeniu w tekście.

ĆWICZENIE 39

Wybierz właściwe zwierzęta, ukryte w związkach frazeologicznych. W jakich sytuacjach można ich użyć?

1. rządzić się jak szara..... (krowa, kaczka, gęś),
2. wylewać łzy (pszczoła, krokodyl, smok),
3. zapuszczać (czapla, bocian, żuraw),

4. mieć w kieszeni (kot, zaskroniec, wąż),
5. bawić się jak kot z (ptaszek, słoń, myszka),
6. rzucać się jak w sieci (dorsz, krab, ryba)

ĆWICZENIE 40

Uzupełnij podane porównania i ułóż z nimi po jednym zdaniu.

1. pracowity jak.....
2. uparty jak.....
3. dumny jak.....
4. potulny jak.....

ĆWICZENIE 41

Wyjaśnij znaczenie podanych wyrażeń. Porównaj z językiem ukraińskim.

1. chodząca encyklopedia –
2. czarna owca –
3. urodzony w czepku –

ĆWICZENIE 42

Podane wyrażenia frazeologiczne z lewej kolumny połącz z odpowiednimi wyjaśnieniami ich znaczenia z prawej. Porozmawiajcie w grupie, czy w języku ukraińskim są podobne frazeologizmy, czy ich znaczenie jest zbieżne z polskim?

gwóźdź programu	przyczyna nieporozumienia
róg obfitości	→ bałagan, chaos
musztarda po obiedzie	atrakcja, sensacja programu
groch z kapustą	rzecz spóźniona
urwanie głowy	niewyczerpane zasoby czegoś
burza w szklance wody	niepoważna, błaha awantura
kość niezgody	wielkie zamieszanie

ĆWICZENIE 43

Zapoznaj się z poniższym tekstem o Ukraińcach w Polsce. Nowe słownictwo zapisz do słowniczka.

Według ostatniego narodowego spisu powszechnego 2011 r. społeczność ukraińska w Polsce liczy prawie 51 tysięcy osób.

Ukraińcy są jedną z najliczniejszych mniejszości narodowych w Polsce (obok Niemców). Jednak inaczej, niż na ogół wspólnoty mniejszościowe (np. polscy

Litwini i Białorusini, słowaccy i ukraińscy Węgrzy), nie skupiają się oni na terenach graniczących ze zwartym terytorium danego narodu, lecz są rozproszeni w Polsce zachodniej i północnej.

Ukraińcy polscy mieszkali na terenach, rozciągających się wzdłuż południowej i wschodniej granicy Polski, od okolic Krynicy po okolice Włodawy.

W efekcie największe skupiska mniejszości ukraińskiej znajdują się na terenach województw: warmińsko-mazurskiego, zachodniopomorskiego i dolnośląskiego. Ukraińcy są też w województwach podkarpackim, małopolskim i podlaskim.

Lata dziewięćdziesiąte przyniosły ożywienie życia ukraińskiego w Polsce. Odrodził się Kościół greckokatolicki, powstały liczne stowarzyszenia, rozwinęło się też szkolnictwo ukraińskie.

Obecnie mniejszość ukraińska to kilka działających organizacji: Związek Ukraińców w Polsce, Zjednoczenie Łemków, Związek Ukraińców Podlasia, Towarzystwo Ukraińskie (z ośrodkiem w Lublinie) i inne. Aktywność na niwie kulturalnej i oświatowej cechuje się drukowanymi i elektronicznymi mediami, dorocznymi festiwalami kultury ukraińskiej. Na całą Polskę są znane festiwale Łemkowska Watra w Żduni, Podlaska Jesień w Bielsku Podlaskim czy Ukraińska wiosna w Poznaniu i inne.

Ukraińska społeczność różni się od tej z 1944 roku. Tworzą ją już znani dziennikarze, naukowcy, politycy, działacze samorządowi, przedsiębiorcy oraz lekarze.
(Wg Internetu)

ĆWICZENIE 44

Zapoznaj się z treścią ciekawostki

CIEKAWOSTKA

Łemkowska Watra w Żdychu od 36 lat jest miejscem do wspólnej, międzypokoleniowej zabawy, ale także niezwykle ciekawych spotkań oraz dyskusji. Inspiratorem i pomysłodawcą powstania tych spotkań na początku lat 80. XX wieku był Reprezentacyjny Zespół Pieśni i Tańca „Łemkowyna” z Bielanki z Władysławem Grabaną na czele.

Festiwal to również czas wzajemnego dialogu międzykulturowego o wymiarze transgranicznym w trójkącie Polska-Ukraina-Słowacja. Stwarza to okazję do wymiany myśli na rzecz dobrosąsiedzkich relacji. To święto kultury, na które w drugiej połowie lipca zjeżdżają się goście i turyści z Polski oraz z zagranicy, m.in. z Ukrainy, Słowacji, Kanady, USA, Chorwacji, Serbii, Węgier, Austrii i innych.

Łemkowska Watra należy do największych międzynarodowych imprez artystycznych Regionu Karpat oraz Polski. Watra co roku gromadzi od 6 do 10 tysięcy osób, mieszkańców Beskidu Niskiego.

Od 1990 roku Łemkowską Watrę w Żdychu – niewielkiej wsi w Beskidzie Niskim – organizuje „Zjednoczenie Łemków”. Spośród reszty miejscowości Żdychu wyróżnia wyjątkowa malowniczość i magnetyzm. Teren Watry to 2,5 hektara terenu z amfiteatrem, sceną z zapleczem scenicznym oraz mini skansen. Łączny areal festiwalu to 9,5 ha. Ognisko, które jest rozpalane w lipcu, powinno przetrwać w sercach aż do następnego roku. Rok liczony jest od lipca do lipca, od Watry do Watry.

ĆWICZENIE 45

W Internecie poszukaj więcej informacji na temat Ukraińców w Polsce.

ĆWICZENIE 46

Zabawcie się w grupie w konferencję, na której jedna osoba występuje jako prelegent, a druga – jako tłumacz.

ĆWICZENIE 47

Na mapie Polski wskaż miejsca zamieszkania Ukraińców dawniej i teraz.

ĆWICZENIE 48

Streść po polsku poniższy tekst. Ułóż sześć pytań do tekstu.

Перша українська колонія в Римі з'явилася наприкінці XVI століття. Це були студенти, що навчалися в Грецькій колегії. Серед них був український богослов, письменник, математик, філософ, майбутній ректор Київської академії Феофан Прокопович.

Багато місць у Ватикані та Італії пов'язано з іменами митрополита Андрія Шептицького та кардинала Йосипа Сліпого.

У передмісті Палермо на о. Сицилії є цікава згадка про українських козаків, датована 1622 роком. Багато українців перебувало у Флоренції, зокрема, Михайло Драгоманов та Семен Гулак-Артемівський. У Мілані навчалася українська оперна співачка Соломія Крушельницька. У Римі на вулиці Сістіна в 1838–1842 роках жив Микола Гоголь. В елітному кафе «Греко», що було місцем зустрічей письменників та художників, зберігається його мініатюрний портрет.

ĆWICZENIE 49

Poszukaj w Internecie informacji o twórczości wybitnej operowej śpiewaczki Salomei Kruszelnickiej. Porozmawiajcie o tym w grupie.

ĆWICZENIE 50

Twoim zdaniem, dlaczego w XVII wieku Kozacy ukraińscy znaleźli się na południu Europy na Sycylii? Wiecej informacji zaczerpnij z Internetu lub encyklopedii.

ĆWICZENIE 51

Czy ktoś w Twojej rodzinie miał kontakt z Ukraińcami z Polski. Wrażeniami podziel się w grupie.

ĆWICZENIE 52

Przygotuj i podziel się w grupie informacją o znanym Ukraińcu, który mieszkał poza granicami naszego kraju.

ĆWICZENIE 53

Jaki kraj, oprócz Polski, najczęściej wybierają młodzi Ukraińcy dla dalszej nauki, a jaki dla wypoczynku? Uzasadnij swoje zdanie.

W tym miejscu
zglebisz wiedzę
o czasowniku

Czasownik – jednokrotność i wielokrotność

Czasowniki jednokrotne – to czasowniki oznaczające czynność lub stan o przebiegu jednorazowym. Np.: *machnąć, błysnąć, grać, spać, chodźć*.

Czasowniki wielokrotne albo częstotliwe – to czasowniki oznaczające czynność lub stan, które się powtarzają. Np.: *machać, błyskać, grywać, sypiać, pisywać, chadzać*.

Czasowniki wielokrotne tworzy się od **jednokrotnych** za pomocą odpowiednio:

przyrostków, najczęściej **-a-**, **-wa-** i innych, np.: *chodzić – chadzać; powstać – powstawać*

przedrostków, najczęściej **po-**, np.: *plakać – popłakiwać*

ZWRÓĆ UWAGĘ!

często zachodzi wymiana **samogłoski rdzennej** w **-a-**, **-o-** i inne, np.: *siedzieć – siadywać, nieść – nosić*

ZAPAMIĘTAJ!

Uważa się za **niepoprawne** używanie w języku mówionym form wielokrotnych, np.: *wyłanczać, przelanczać, okranzać, wystuchiwać; kupywać*

Należy użyć form: *wyłaczać, przelaczać, okręzać, wystuchiwać, kupować*

ĆWICZENIE 54

W tekście „*Ukraińcy w Europie i na świecie*” znajdź 5 czasowników jednokrotnych. Ustal, w jaki sposób można od nich utworzyć formy wielokrotne.

ĆWICZENIE 55

Ułóż zdania z wielokrotnymi czasownikami *czytywać, pisywać, mawiać, sypiać, grywać*.

ĆWICZENIE 56

Jaką funkcję pełnią następujące czasowniki i w jaki sposób były utworzone.

Bywać, chadzać, czytywać, gadać, grywać, jeździć, jadać, miewać, mawiać, pijać, pisywać, siadywać, stawać, sypiać, widywać.

ĆWICZENIE 57

Z ćw. 52 wypisz czasowniki, określ ich formę, a z wielokrotnymi ułóż zdania.

ĆWICZENIE 58

W tekście „*Ukraińcy w Europie i na świecie*” poszukaj czasowników wielokrotnych, utwórz od nich jednokrotne, jeśli jest to możliwe.

ĆWICZENIE 59

Przeczytaj tekst. Nowe słownictwo wypisz do słowniczka.

Ukraińiec, który bronił Zamościa

Od 23 czerwca 2018 r. rondo na Stabłowicach we Wrocławiu, u zbiegu ulic gen. Augusta Emila Fieldorfa i Wojanowskiej, nosi nazwę generała Marka Bezruczki. Kim był generał?

Ukrainiec Marko Bezruczko, urodzony 31 października 1883 r. w Tokmaku Wielkim w guberni taurydzkiej na Krymie. Początkowo zamierzał zostać nauczycielem – w tym celu wstąpił do seminarium pedagogicznego w Perejasławiu – szybko jednak zmienił plany i został junkrem szkoły piechoty. Oficerskie szlify otrzymał w 1908 r. Przed wybuchem Wielkiej Wojny pełnił służbę w Wilnie.

W lipcu 1920 roku Polska i cała Europa stanęła przed wielkim zagrożeniem.

15 sierpnia 1920 r. stoczono bitwę pod Warszawą. Wydarzenie to miało decydujące znaczenie i należy do 18 przełomowych bitew w historii świata.

Dywizja pułkownika Marka Bezruczki, wspólnie z polskimi żołnierzami 31.

Pułku Strzelców Kaniowskich, z powodzeniem broniła Zamościa. Bezruczko awansowany został do stopnia generała chorążego Armii URL.

Gen. Bezruczko pochowany jest na prawosławnym cmentarzu na warszawskiej Woli. Znajdują się tam groby blisko stu ukraińskich oficerów Armii Ukraińskiej Republiki Ludowej.

ĆWICZENIE 60

Dowiedz się więcej na temat biografii gen. Marka Bezruczki.

ĆWICZENIE 61

Poszukaj w Internecie więcej informacji na temat Bitwy Warszawskiej. Informacjami podziel się z koleżankami i kolegami z klasy.

ĆWICZENIE 62

Z ćw. 26 wybierz jedną znakomitą postać ukraińską, która przebywała w Europie i zapoznaj grupę z jej biografią.

ĆWICZENIE 63

Przypomnij sobie o zasadach układania biografii. W tym pomoże ci poniższe słownictwo.

Urodziłem się... w... . W ... r. przeprowadziłem się wraz z rodzicami do... , gdzie mieszkam z nimi do dziś. W ... r. poszedłem do Szkoły Średniej nr ... w ..., do której uczęszczam obecnie. Wielokrotnie brałem udział w olimpiadach i konkursach: w klasie VI z fizyki, w VII z chemii - w obu doszedłem do etapu miejskiego, w klasie VIII, IX i X z historii - w klasie VIII zajęłem III miejsce w etapie rejonowym, w klasie IX - II miejsce, a w klasie X wygrałem etap rejonowy. Od roku ... (od VII klasy) corocznie uczestniczyłem w konkursie recytatorskim i wiedzy o Polsce. Od klasy VIII uczęszczałem na dodatkowe zajęcia fakultatywne z języka polskiego. Od roku ... do roku ... byłem równocześnie uczniem szkoły muzycznej w klasie fortepianu. W latach ... - ... należałem do szkolnej drużyny sportowej (koszykówka) i brałem udział w różnych zawodach sportowych, odnosząc sukcesy.

Zamierzam ... i

◆ LEKCJA 5

UCZMY SIĘ PO EUROPEJSKU!

Edukacja jest jedną z dziedzin życia niepodlegających unifikacji w UE. Każde z państw może w sposób dowolny kształtować swój system szkolny i egzaminacyjny – każde państwo samo tworzy swoją edukację. Edukacja nie podlega procesom integracji rozumianej jako ujednolicenie uregulowań prawnych, które narzucałyby konieczność zmian. To państwa członkowskie są odpowiedzialne za treść nauczania i kształt systemów oświaty. Trzeba jednak pamiętać, że w zjednoczonej Europie absolwenci będą szukać pracy i rywalizować o miejsca na uczelniach wyższych z rówieśnikami z innych krajów. A więc system edukacyjny każdego kraju musi być tak skonstruowany, aby młodzi Europejczycy mieli szansę na znalezienie swojego miejsca w Europie.

Nie oznacza to jednak, iż nie ma wspólnej polityki edukacyjnej w UE. Edukacja postrzegana jest jako kluczowy element decydujący o powodzeniu prawdziwego integrowania się Europy. Mimo pełnej autonomii w systemie edukacji istnieją uregulowania prawne odnoszące się nie do treści kształcenia, a do zapewnienia jednakowego dostępu do edukacji na wszystkich jej szczeblach obywatelom państw członkowskich UE oraz stosowania tych samych mechanizmów uznawania kwalifikacji dla celów zawodowych.

Aby systemy szkolne były adekwatne do otaczającej nas rzeczywistości, prawie wszystkie państwa w Europie przeprowadziły reformę swoich systemów

edukacji. Zmiany te koncentrują się na: promowaniu szerszej znajomości języków państw członkowskich, edukacji z zakresu bieżących spraw europejskich, przechodzeniu młodych ludzi z życia szkolnego do zawodowego, edukacji niepełnosprawnych, kampanii propagującej umiejętność czytania i pisanie oraz wprowadzaniu nowych technologii informatycznych.

Edukacja w UE opiera się na współpracy państw członkowskich w kształceniu, a także szkoleniu oraz uczeniu się od siebie nawzajem. Dąży się do unifikacji edukacji w państwach członkowskich poprzez wprowadzanie strategii typu Europa 2020 bądź Otwarta Metoda Koordynacji czy programów, takich jak Erasmus, Socrates, Mobilna Młodzież. Celami UE w zakresie kształcenia są: zwiększenie mobilności uczniów, nauczycieli i studentów, poprawienie jakości i skuteczności edukacji, zwiększanie kreatywności oraz innowacyjności na wszystkich poziomach kształcenia, a także rozwój wymiaru europejskiego w edukacji, objawiającego się nauczaniem i upowszechnianiem języków państw członkowskich.

Najwyższy poziom edukacji osiągnęły: Finlandia, Szwecja, Estonia, Szwajcaria i Holandia. Dobry system edukacyjny ma też Wielka Brytania, Irlandia, Dania, Polska i Niemcy. Najniższy stopień skolaryzacji występuje na Malcie, w Grecji, Hiszpanii, Portugalii i Rumunii.

W Polsce od pewnego czasu widać znaczący wzrost pod względem edukacji nauk ścisłych. Polska bierze udział w międzynarodowym badaniu poziomu szkolnictwa przeprowadzanym przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju. W tym badaniu zajmuje 5. miejsce w Europie (po Finlandii, Estonii, Szwajcarii i Holandii) oraz 11. miejsce na świecie. Warto wiedzieć, że ranking ten odzwierciedla ścisły związek pomiędzy poziomem edukacji a rozwojem gospodarczym. Poprawa nauczania skutkuje zatem wzrostem PKB, a ogólny rozwój państwa wpływa też na jakość nauczania.

(Wg Internetu)

ĆWICZENIE 1

Przeczytaj tekst, nowe słownictwo wypisz do słowniczka.

ĆWICZENIE 2

Odpowiedz na pytania. Odpowiedzi uzasadnij.

1. Czy system edukacji w Unii Europejskiej podlega obowiązkowej unifikacji?
2. Czy istnieje wspólna polityka edukacyjna w obszarze UE?
3. Jakie zmiany zaszły w systemach szkolnych państw członkowskich UE, aby były adekwatne do otaczającej rzeczywistości?
4. Czy kraje unijne współpracują ze sobą w zakresie edukacji? Na czym polega ta współpraca?
5. Jakie kraje unijne osiągnęły najwyższy poziom edukacji? Pokaż je na mapie.
6. Polska wchodzi do grupy krajów z najwyższym, średnim czy najniższym poziomem edukacji?
7. Jakie przedmioty najlepiej rozwijają się w Polsce?
8. Do czego prowadzi poprawienie systemu nauczania w każdym kraju?

ĆWICZENIE 3

Porozmawiajcie w grupie o programach edukacyjnych, w jakich możecie uczestniczyć i jakie korzyści dla siebie zyskać? Które z nich mają związek z edukacją europejską?

ĆWICZENIE 4

Jak myślisz, czy ukraiński system oświaty bardzo różni się od europejskiego? Co chcesz w nim zmienić i dlaczego?

ĆWICZENIE 5

Na jakie przedmioty stawia oświata europejska, a na jakie ukraińska? Uzasadnij swoją odpowiedź.

ĆWICZENIE 6

Po dyskusji w grupie stwórzcie idealny model edukacji na Ukrainie. Weźcie pod uwagę różne aspekty. Wykorzystajcie słownictwo z ramki.

Jeśli chodzi o... Mówiąc o... Biorąc pod uwagę...	naukę języków obcych; wychowanie; przygotowanie do pracy zawodowej; ocenianie; uczenie na pamięć; uczenie faktów, dat, nazwisk, życiorysów; uczenie selekcji danych; przygotowanie do korzystania z Internetu; przygotowanie do życia w społeczeństwie, rodzinie, pracy w grupie; przygotowanie do sporządzania i realizacji projektów; wymianę międzynarodową; wycieczki szkolne; naukę życia w grupie; nauczanie religii; lekcje wychowania fizycznego; liczbę przedmiotów; liczbę lekcji dziennie, wakacje; ferie; liczbę lat nauki itd.
Trzeba .../ można .../ warto .../ koniecznie trzeba ...	żeby szkoła (coś robiła/ czegoś nie robiła)
Powinno (coś) być/ nie powinno (czegoś) być	powinno być najwyżej 6 lekcji dziennie, nie powinno być zadań domowych, powinno być więcej kółek zainteresowań, bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych...
Szkoła powinna/ nie powinna nauczyciele powinni/ nie powinni	wychowywać... zwracać się do uczniów po nazwisku, stawiać ocen, robić niezapowiedzianych sprawdzianów...

ĆWICZENIE 7

Zapisz wnioski z dyskusji w formie listu do ministra edukacji.

Szanowny Panie Ministrze! Szanowna Pani Minister! My, uczniowie klasy... szkoły... w... po burzliwej dyskusji na lekcji języka polskiego, prosimy o zapoznanie się z naszym idealnym – naszym zdaniem – modelem edukacji ...

ĆWICZENIE 8

Przyjrzyj się plakatowi „Dobra szkoła”, przedstawiającemu system edukacyjny w Polsce po zmianach z 2016 roku. Porównaj polski i ukraiński system edukacyjny.

System polski	System ukraiński
<p>Gdy ma się 7 lat, idzie się do szkoły podstawowej.</p> <p>Szkoła podstawowa trwa 8 lat.</p> <p>Po ósmej klasie można pójść do... na ... lat lub...</p> <p>Studia trwają 3 lata (licencjat) i 2 lata (studia magisterskie).</p>	

ĆWICZENIE 9

Napisz historię swojej edukacji. Skorzystaj z wypowiedzeń z ramki.

Gdy miałem ... lat, poszedłem do Szkoły Średniej nr ... w
W I / II / III ... klasie...

... brałam/ brałem udział w...

... konkursie (*jakim?* – recytatorskim/ na *co?* – na najciekawsze opowiadanie/ *czego?* – tradycyjnego tańca ukraińskiego);

... olimpiadzie z (*czego?* – z języka ukraińskiego);

... projekcie pod nazwą „...”, który dotyczył... (*czego?*)/ miał na celu... (*co?*);

... zajęciach kółka matematycznego/ fizycznego/ teatralnego...

... byłam/ byłem członkiem (*czego?* – chóru szkolnego);

... uczestniczyłam/ uczestniczyłem (w *czym?* – zajęciach szkolnego teatru i zagrałam/ zagrałem rolę (*kogo?*) w szkolnym przedstawieniu);

... należałam/ należałem do... (*czego?* – szkolnej drużyny sportowej);

... trenowałam/ trenowałem (*co?* – boks);

... chodziłam/ chodziłem na dodatkowe zajęcia z... (*czego?* – gry na gitarze) do ... (szkoły muzycznej).

Po skończeniu szkoły zamierzam ... Chciałabym/ chciałbym ... Moim marzeniem jest ...

ĆWICZENIE 10

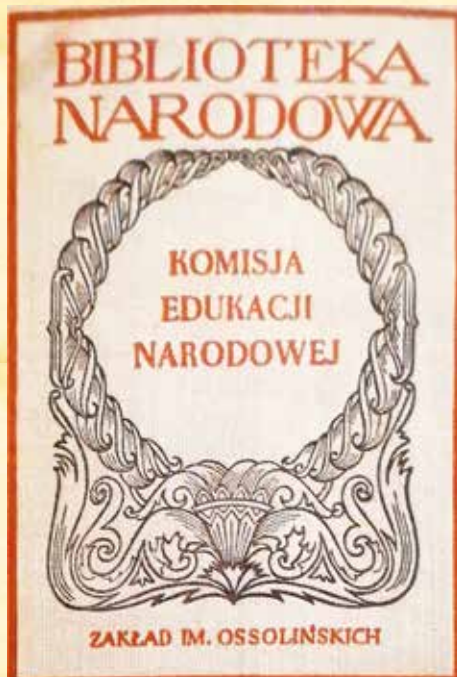
Czy Twoja szkoła jest „dobrą szkołą”? Sprawdź swoje komunikacyjne umiejętności językowe i wiedzę o Polsce na stronie

ĆWICZENIE 11

Zapoznaj się z treścią ciekawostki. Porozmawiajcie w grupie, czemu powinna była służyć nowo powołana Komisja Edukacji Narodowej?

CIEKAWOSTKA

W okresie Oświecenia 14 października 1773 roku król Polski – Stanisław August Poniatowski powołał Komisję Edukacji Narodowej. Była to pierwsza taka organizacja w Polsce i w Europie – można powiedzieć, pierwsze ministerstwo edukacji. KEN powołano w celu kontynuowania szkolnictwa w Polsce po rozwiązaniu zakonu jezuitów, który wcześniej organizował szkoły na ziemiach Rzeczypospolitej. Komisja, na której czele stał Hugo Kołłątaj istniała niecałe 20 lat – do upadku Rzeczypospolitej. KEN przeprowadziła reformę szkolnictwa średniego, przygotowano nowe podręczniki oraz ścieżkę kształcenia nauczycieli. Wprowadzono trójstopniowy model szkolnictwa składający się ze szkół powszechnych, gimnazjów oraz uniwersytetów.

ĆWICZENIE 12

Przypomnij sobie, jak powstawała oświata na Ukrainie? Z jakimi znanymi nazwiskami powiązany był ten proces?

ĆWICZENIE 13

Poszukaj informacji o pierwszych szkołach na Ukrainie, podziel się tą wiadomością w grupie. Porozmawiajcie o historii szkolnictwa w waszym regionie.

ĆWICZENIE 14

Przeczytaj poniższy tekst. Nowe słownictwo zapisz do słowniczka.

We Francji dość złożony system szkolnictwa komplikowany jest dodatkowo częstymi reformami.

Do szkoły podstawowej zalicza się przedszkole, które nazywa się „ecole maternelle” (szkoła matczyna). Uczęszczają do niej niemal wszystkie dzieci od 3 do 6. roku życia. Jest to pierwszy cykl podstawowego nauczania.

W wieku lat 6 rozpoczyna się nauczanie obowiązkowe w szkole podstawowej i jest to początek drugiego cyklu, który obejmuje trzy klasy szkoły podstawowej: kurs przygotowawczy oraz kurs podstawowy 1 i 2.

Trzeci cykl to obecnie kolejne dwie klasy szkoły podstawowej, czyli kurs średni 1 i 2, oraz klasa VI, która jest początkową klasą szkolnictwa średniego.

Należy ona do „college”, odpowiadającego mniej więcej gimnazjum, gdzie drugi rok nauki jest początkiem czwartego cyklu. Następne klasy numerowane są w odwrotnej kolejności - piąta, czwarta i trzecia.

Licea albo „drugi cykl wykształcenia średniego” to trzy klasy (druga, pierwsza i końcowa) prowadzące do matury. Licea dzielą się na ogólnokształcące, technologiczne i zawodowe.

W niektórych liceach są klasy pomaturalne, będące częścią szkolnictwa wyższego, dające „wyższy patent technika” albo przygotowujące do dyplomu DCG (księgowości i managementu) lub do elitarnych uczelni zwanych „grandes ecoles” (wielkie szkoły).

(Wg Internetu)

ĆWICZENIE 15

Przeczytaj poniższe fragmenty strony internetowej. Zaznacz i popraw błędy wynikające z niestarannego zapisu oraz wstaw brakujące przecinki. (zapytaj.onet.pl/Category/030,018/2,26469335,Jak_jest_w_szkolach_francuskich_.html)

usta zapytał(a) 29.12.2013 o 11:39

Jak jest w szkołach francuskich?

Proszę abyscie nie pisali takich odpowiedzi „Zajrzyj na wikipedie” bo usuwam i inne bezsensowne też usuwam

blocked odpowiedział(a) 29.12.2013 o 11:40:

Proszę z mojej prezentacji

Dzieci we francuskiej szkole w środę mają wolne ale w niektórych szkołach dzieci chodzą na zajęcia dodatkowe na to co kto lubi np. jeśli lubisz czytać książki idziesz do biblioteki itd. Weekendy mają wolne . We Francji szkołę zaczyna się w wieku sześciu lat. Tak zwana zerówka normalnie wlicza się do szkoły podstawowej czyli ecole primaire i nazywana jest CP. Potem są kolejne klasy CE1 CE2 CM1 CM2. We Francji jest tak że jeśli jesteś dobrą uczennicą mozesz przeskoczyć klasy ale dużo osób niezdaje np z 21 osób musi powtarzać siedem osób. Tam są oceny od 1–20. Jest tam dziennik elektryczny czyli rodzice mogą się dowiedzieć jakie dzieci mają oceny i jeżeli spóźnisz się twoja wychowawczyni dzwoni do twoich rodziców i powiadamia. Na wycieczki co roku jeździ się zagranicę. Prawie nie ma prac domowych, bo odrabiasz je na świetlicy do 17. Dzieci francuskie mają więcej ferii i wakacji czyli dłużej niż my w Poland. Ferie trwają 16 dni .

dominikola odpowiedział(a) 30.12.2013 o 16:10

A więc w podstawowej nie ma lekcji w środę i weekend, codziennie kończy się o 16.45

W koledżu (odpowiednik gimnazjum :P) są lekcje w środę – do 12.30 a w resztę dni do 17.00 – weekend wolny.

W liceum od pon do piątku lekcje codziennie do 17.00

Zaczyna się w każdym przypadku od 8.30, ale to zależy też od szkoły.

Lecje trwają 55 minut

Przerwa na obiad 1h 30 minut :P

Koledż ma 4 lata, podstawówka trwa 5, a liceum 3.

Szkołę zaczyna się od 6 roku ż.

Kończymy gdy mamy 17 lat

Podczas przerw na obiad są dodatkowe zajęcia. Np. gitara na którą ja chodzę, lub plastyczne, pianino, tańce, nie płacimy za to.

Jak masz jakieś pytania to pytaj, bo mieszkam we Francji i łatwo mi udzielić odpowiedzi. ;)

blocked odpowiedział(a) 23.04.2016 o 19:14

chodzę do Francuskiej szkoły, w środę nie idzie się do szkoły, oceny są tam od 1 do 20, przerwy trwają 6 minut, około dwunastej zaczyna się przerwa obiadowa, jest tam duża dyscyplina, trzeba nosić mundurki, zakaz biegania i inne, gdy nie ma kogoś na lekcji pani dzwoni do rodziców.

ĆWICZENIE 16

Na podstawie powyższych wpisów sporządź spis informacji o szkole we Francji. Użyj formy „robi się co”? Czy wszystkie informacje można zapisać w tej formie? Których nie można? Jak je zapiszemy? Skorzystaj ze słownictwa z ramki.

WZÓR: *Naukę rozpoczyna się w wieku 6 lat.*

Chodzi się/ nie chodzi się. Jeździ się. Odrabia się. Kończy się. Ma się. Zaczyna się. Je się.

ZAPAMIĘTAJ!

Przy użyciu formy „*czasownik w 3. os. lp. + się*” musisz być uczestnikiem tej czynności!
Często takie połączenie jest formą potoczną.
Np.: *robi się!*, *czyta się!*

ĆWICZENIE 17

Porównaj systemy edukacyjne w Polsce i Francji. A jak wygląda szkolnictwo na Ukrainie? Oceń różnice. Porozmawiajcie o tym w grupie.

Jeśli chodzi o...; Biorąc pod uwagę...; Mówiąc o ...;
Podobnie, analogicznie, inaczej niż, odwrotnie, tak samo.
Podoba mi się / nie podoba mi się pomysł, idea, zasada

ĆWICZENIE 18

Przygotuj prezentację o systemie edukacji w jednym z krajów członkowskich Unii Europejskiej. Materiały pobierz ze strony <http://eurydice.org.pl/systemy-edukacji-w-europie>. Wymyślcie nagrodę za najlepszą prezentację.

ĆWICZENIE 19

Przeczytaj artykuł. Nowe słownictwo zapisz do słowniczka.

Szkoły polskie w Holandii

O istnieniu wielu polskich szkół i szkółek społecznych w Holandii wie chyba każdy, a już na pewno ci emigranci, którzy za granicę zdecydowali się wyjechać z dziećmi. Wszystkie polskie szkoły w Holandii kładą nacisk na nauczanie języka polskiego. Przy ambasadach RP na całym świecie działają Szkolne Punkty Konsultacyjne (SPK), też przy Ambasadzie RP w Hadze. Lekcje języka polskiego odbywają się wg obowiązujących w Polsce programów nauczania. Są też jednak rozszerzenia, np. warsztaty tłumaczeń pozwalają na praktyczne wykorzystanie dwujęzyczności i poszukiwanie korelacji pomiędzy dwoma światami. Wszak każdy język to osobny świat pojęć, skojarzeń, metafor...

Nie każdy jednak zdaje sobie sprawę, że na terenie Holandii język polski obecny jest też w programach szkół międzynarodowych i... brytyjskich, do których uczęszcza pewien procent dzieci polskich emigrantów. Filozofią nauczania w szkole międzynarodowej czy brytyjskiej jest m.in. pielęgnowanie języka ojczystego i zagwarantowanie możliwości zdawania tego języka jako elementu egzaminu kończącego pewien etap edukacji. W szkole międzynarodowej język polski funkcjonuje na poziomie MYP (Middle Years Programme) oraz IB (International Baccalaureate Programme), w szkole brytyjskiej w ramach egzaminu GCSE (General Certificate of Secondary Education).

Jak wygląda matura międzynarodowa z języka polskiego? Matura IB to zwieńczenie dwuletniego programu nauczania, skonstruowanego w oparciu o listę wybranych przez ucznia lektur (15 na poziomie wyższym, 11 na poziomie standardowym), omawianych dokładnie pod kierunkiem polskiego mentora. Egzamin składa się z pięciu części: 1. eseju porównawczego na ok. 1500 słów pisanego w domu; 2. ustnego komentarza do wybranego fragmentu literatury, nagrywanego i wysyłanego do moderacji; 3. ustnej prezentacji na temat wybranych lektur; 4. pisania komentarza do nieznanego tekstu; 5. pisania eseju porównawczego w oparciu o wskazane lektury. 50% oceny końcowej to punkty uzyskane za trzy wyżej wspomniane elementy (realizowane w czasie dwuletniego programu), drugie 50% to pisane w szkole prace (dwa ostatnie punkty). Część „szkolna” odbywa się w maju. Ocenę końcową wystawia komisja zewnętrzna. Lista lektur zawiera zawsze kilka pozycji z literatury światowej oraz resztę z literatury polskiej, są to jednak książki niekoniecznie znane polskiemu maturzyście np. „Dziennik 1954” L. Tyrmanda czy „Kompleks polski” T. Konwickiego. Można tam jednak znaleźć również klasykę z listy lektur w Polsce, np. „Konrada Wallendroda” A. Mickiewicza czy „Inny świat” G.H. Grudzińskiego. Matura IB gwarantuje możliwość studiowania na całym świecie, również w Polsce. Porównując maturę polską i międzynarodową łatwo zauważyć różnice. Maturzysta w Polsce ocenę z języka polskiego zdobywa w dwóch etapach: w czasie ustnej prezentacji (przygotowywanej w domu) i podczas szkolnego egzaminu, w czasie którego musi się wykazać umiejętnością czytania ze zrozumieniem i pisania własnego tekstu. Maturzysta IB ocenę zdobywa w pięciu etapach, z których trzy realizuje w toku nauki, a tylko dwa ostatnie w czasie oficjalnego egzaminu w szkole. Lista lektur w programie IB jest krótsza, ale zarazem wymagana jest bardzo dokładna ich znajomość. Każda część egzaminu bowiem dotyczy tych, a nie innych pozycji. Maturzysta IB nie ma do dyspozycji – co jest ułatwieniem w polskiej maturze – fragmentów lektury, o jakiej ma pisać. Matura międzynarodowa z języka polskiego oceniana jest bardzo surowo.

Egzamin GCSE z języka polskiego to sprawdzian umiejętności czysto językowych. Uczeń nie omawia literatury i nie zajmuje się analizowaniem książek, a jedynie ćwiczy posługiwanie się językiem polskim w zakresie mówienia, słuchania, czytania i pisania. Uczeń wywodzący się z domu, w którym na co dzień mówi się po polsku i uczęszczający do polskiej szkoły nie powinien mieć ze zdaniem tego egzaminu problemu. Egzamin składa się z czterech części: 1. mówienia; 2. słuchania; 3. czytania; 4. pisania. Egzamin z mówienia sprawdza umiejętność szybkiego reagowania w życiowej sytuacji. Egzaminator i zdający muszą się spontanicznie i bez przygotowania wcielić w narzucone role i przeprowadzić kilkudzaniowy dialog np. między recepcjonistą a gościem hotelowym czy klientem a kasjerem. W drugiej części egzaminu uczeń wygłasza kilkuminutową prezentację i odpowiada na pytania egzaminatora. Część ustna egzaminu jest w całości nagrywana i oceniana przez komisję zewnętrzną. Egzamin ze słuchania sprawdza umiejętność rozumienia języka mówionego. Zdający słucha nagranych fragmentów audio i musi odpowiedzieć na pytania w oparciu o usłyszany tekst. Tempo tej części egzaminu jest bardzo szybkie. Egzamin z czytania to seria krótszych i dłuższych tekstów, pod którymi znajdują się pytania sprawdzające umiejętność rozumienia czytanego tekstu, intencji nadawcy itp. Egzamin z pisania to arkusz zawierający dwa tematy wypracowań. Pierwsze to na ogół tekst użytkowy (list, fragment pamiętnika), drugi to np. artykuł do gazety, dotyczący praw zwierząt czy zdrowego żywienia. Egzaminy odbywają się na ogół w ciągu dwóch dni, na przełomie kwietnia i maja.

(Wg Katarzyny Pokutyckiej)

ĆWICZENIE 20

Do każdej części tekstu sformułuj po 4 pytania.

ĆWICZENIE 21

Sporządź notatki. Jakie informacje zanotowałaś/ zanotowałeś?

Matura w Polsce	Matura IB w Holandii
Więcej lektur...	

ĆWICZENIE 22

Zdecyduj, które zdania są prawdziwe, które fałszywe. Uzasadnij swój wybór.

1. Tekst mówi o dwu różnych egzaminach. TAK/ NIE
2. Dzieci polskich emigrantów w Holandii uczęszczają do różnych typów szkół. TAK/ NIE
3. Matura międzynarodowa, o której jest mowa w tekście, to matura z Polski w holenderskiej lub brytyjskiej szkole. TAK/ NIE
4. Po zdaniu matury IB można studiować w Polsce. TAK/ NIE
5. Lista lektur obowiązkowych na maturze IB gwarantuje znajomość kanonu polskiej literatury. TAK/ NIE
6. Na egzaminie GCSE sprawdza się dokładnie znajomość kilku lektur. TAK/ NIE
7. Egzamin poprawiają nauczyciele ze szkoły. TAK/ NIE
8. Egzamin ze słuchania sprawdza umiejętność rozumienia języka mówionego. TAK/ NIE
9. Egzamin GCSE z języka polskiego to sprawdzian umiejętności czysto językowych. TAK/ NIE
10. Maturzysta IB ocenę zdobywa w pięciu etapach. TAK/ NIE

ĆWICZENIE 23

Zdania nieprawdziwe popraw tak, aby były prawdziwe.

ĆWICZENIE 24

Streść artykuł, używając słownictwa z ramki.

Artykuł (kogo?) pt. „...” mówi o...

Autorka przedstawia, charakteryzuje, opisuje, podaje przykład(y), ...

ĆWICZENIE 25

Egzamin GCSE sprawdza „umiejętność szybkiego reagowania w życiowej sytuacji”. Zareaguj szybko w różnych szkolnych sytuacjach.

1. **Nauczyciel:** Dlaczego nie było cię wczoraj na lekcji?
2. **Kolega:** Pożycz długopis!
3. **Dyrektor:** Z której jesteś klasy?
4. **Dyrektor:** Z kim macie teraz lekcje?
5. **Jakaś pani:** Gdzie jest pokój nauczycielski?
6. **Pani woźna:** Ej, podnieś ten papier!
7. **Kolega:** Masz zadanie z chemii?
8. **Koleżanka:** Co robisz w Sylwestra?
9. **Nauczyciel** (na początku lekcji): A... B... (Twoje imię i nazwisko).
10. **Nauczyciel:** Kto jest dyżurnym?
11. **Mama** (przez telefon): Zjadłeś/zjadłaś drugie śniadanie?
12. **Nauczyciel:** Znowu nie masz zadania?
13. **Nauczyciel:** Kto jest dziś nieobecny?
14. **Kolega:** Masz pożyczyć dychę?
15. **Kolega:** Daj łyka.

ĆWICZENIE 26

Pooglądaj dowolny odcinek serialu „Szkoła” (TVN). Czy poruszane w nim problemy są podobne do problemów uczniów na Ukrainie? Czy oglądasz ukraiński serial pod tym samym tytułem (1+1)?

ĆWICZENIE 27

Na podstawie obejrzanego odcinka opowiedz grupie ulubione sceny z filmu. Wykorzystaj poniższe wypowiedzenia.

- bohaterowie sceny są w... ;
- przychodzi X/ X mówi: „...” ;
- Y powiedział, że.../ nagle.../ następnie.../ potem... ;
- jestem w... ;
- powiedziałam... ;
- zobaczyłam, że... ;
- i wtedy... ;
- pomyślałam sobie, że... ;
- krzyknęłam, że... ;
- zaśmiałam się.

ĆWICZENIE 28

Przyjrzyj się plakatowi poniżej i odpowiedz na pytania. Wypowiedz się, korzystając z poniższego słownictwa.

1. Przed czym ostrzega?
2. Czego nie należy robić?
3. Jak oceniasz tę kampanię?
4. Czy dziś uczniowie dzielą się jeszcze czymkolwiek?
5. Czy jesteś zwolennikiem dzielenia się czymś z kimś?

Z moich obserwacji wynika... Nie wiem, jak inni, ale ja i moi koledzy.../ moje koleżanki... To już historia, teraz... Być może ktoś..., ale my... Dziś są inne zagrożenia... Problemem są/ nie są smartfony, ponieważ...

ĆWICZENIE 29

Opisz tak, jak sobie wyobrażasz, szkołę w UE. Twój obraz jest optymistyczny czy pesymistyczny? Dlaczego?

1. Warunki nauki (wyposażenie sal, szafki dla uczniów, szkolny autobus, infrastruktura (np. toalety, windy, klimatyzacja, parking dla rowerów, ścieżka rowerowa do szkoły, stołówka szkolna, jakość obiadów...)).
2. System nauki (ile dni tygodniowo, ile godzin dziennie (od której?), jakie przerwy, czy są zadania domowe, kiedy są wakacje, ferie, jakie są przedmioty itd.).
3. Relacje między nauczycielami a uczniami (jacy są nauczyciele/ uczniowie).
4. Relacje między uczniami.

ĆWICZENIE 30

Swój obraz szkoły wpisz w „kartkę z pamiętnika” – „Byłem przez miesiąc w szkole UE” – w formie opowiadania (150 słów).

W tym miejscu
zgłębisz wiedzę
o zaimku

Zaimek – samodzielna, odmienna część mowy

Odpowiada na pytania:

*kto? co? ja, ona, oni,
czyj? mój, wasz, twój
jaki? żaden, wszyscy
który? ten, tamta*

Zastępuje inne części mowy w zdaniu:

rzeczownik: *Darek jest moim przyjacielem. Ufam **mu**.*

przymiotnik: *Masz nową książkę. Też chcę mieć **taką**.*

liczebnik: *Mam **50** zł. Nie wiem, czy mi **tylko** wystarczy.*

przysłówek: *Szkoła jest **blisko, tam, za rogiem**.*

Odrobina stylistyki

Dzięki zaimkom unikamy powtórzenia tych samych wyrazów.

Zamiast: *Z **Darkiem** chodzimy do jednej klasy. **Darek** jest moim najlepszym kolegą. Na **Darku** zawsze mogę polegać.*

Lepiej powiedzieć: *Z **Darkiem** chodzimy do jednej klasy. **On** jest moim najlepszym kolegą. Na **nim** zawsze mogę polegać.*

Niektóre zaimki mogą mieć krótszą i dłuższą formę

*mi – mnie,
ci – tobie,
mu – jemu/ niemu,
cię – ciebie,
go – jego,
jej – niej.*

Na początku zdania używamy **form dłuższych** zaimków: *jego, mnie, ciebie, tobie, jemu, sobie.*

Np.: ***Jemu** podoba się ta szkoła. **Mnie** nie zależy na tym, a jemu?*

Formy skrócone stosujemy natomiast w środku zdania i na jego końcu:

go, mi, cię, ci, mu, się
Np.: *Wczoraj **mi** o tym powiedział. Nie widzę **go**.*

Nie należy stosować **długiej formy** zaimków bezpośrednio po czasownikach. Np.: *Przyniosłam **tobie** lekturę.*

Natomiast po czasowniku należy użyć **formy krótszej**. Np.: *Przyniosłam **ci** lekturę.*

ZAPAMIĘTAJ!

Biernik: *tę*
Narzędnik: *tą*

Kłopoty z **TE** czy **TĄ**:

*Pożycz mi **tę** książkę.
 Odłoń **tę** firankę.
 Przepróż **tę** koleżankę.
 Stoję za **tą** babcią.
 Wyglądam za **tą** koleżanką.
 Z **tą** książką jakiś problem.*

Odrobina składni

W zdaniu zaimek może pełnić funkcję:

Podmiotu: ***Ona** jest bardzo cierpliwa osobą.*

***Każdy** może zostać bohaterem.*

Dopełnienia: *Podaj **mu** klucze.*

*Myślimy o **was**.*

Przydawki: ***Żaden** plan nie okazał się dobry.*

*Nie podoba mi się **ten** obraz.*

Okolicznika: ***Wszędzie** was szukaliśmy.*

***Nigdy** nie potrafiłeś dobrze rysować.*

Ze względu na to, jaką część mowy zastępują,
 zaimki dzielą się na:

ZAIMKI RZECZOWNE

Zastępują **rzeczowniki**;
 odmieniają się przez
przypadki, liczby, rodzaje;
 odpowiadają na pytanie:
kto?, co?

Np.: *ja, my, nikt, ktokolwiek,
 ktoś, coś, cokolwiek, nic.*

W zdaniu występują w roli
podmiotu lub **dopełnienia**.

ZAIMKI PRZYMOTNE

Zastępują **przymiotniki**;
 odmieniają się przez
przypadki, liczby, rodzaje;
 odpowiadają na pytanie:
jaki?, jaka?, jakie? – *taki, swój,
 jakiś, żaden, nijaki, wszelki*
który?, która?, które? –
ten, tamta, którykolwiek,
czyj?, czyja?, czyje?, kogo? –
mój, twój, jego, jej, wasz, ich.

W zdaniu najczęściej są
przydawkami.

Ze względu na to, jaką część mowy zastępują,
zaimki dzielą się na:

ZAIMKI LICZEBNE

Zastępują **liczebniki**;
odmieniają się przez
przypadki i rodzaje;
odpowiadają na pytanie:
ile?, ilu?

W zdaniu pełnią funkcje
przydawek.

ZAIMKI PRZYSŁOWNE

Zastępują **przysłówki**;
zaimki przysłówne są
nieodmienne;
odpowiadają na pytanie:
**jak?, kiedy?, gdzie?, skąd?,
dokąd?, którędy?**

W zdaniu występują w roli
okoliczników.

Ze względu na znaczenie zaimki dzielimy na:

osobowe:

*ja, mnie, ty,
tobie, my, nam,
wy, wam*

dzierżawcze:

*swój, nasz,
wasz, jej*

wskazujące:

*tam, tutaj, ów,
ten, tamten, tędy,
dotąd, wtedy*

zwrotny:

*się, siebie,
sobą*

względne:

służą do łączenia
zdań podrzędnych
z nadrzędnymi
(zawsze stawiamy
przed nimi prze-
cinek).

Odpowiadają
na pytania:

*kto?, co?, jaki?,
jaka?, jakie?,
który?, która?,
które?, czyj?,
czyja?, czyje?,
ile?, ilu?, jak?,
gdzie?, kiedy?*

nieokreślone:

*ktoś, coś,
kiedyś, gdzieś,
cokolwiek*

przeczące:

*nikt, nic,
niczyj, żaden,
nigdy, nigdzie,
donikąd*

pytające:

*kto?, co?, jaki?,
jaka?, jakie?,
który?, która?,
które?, czyj?,
czyja?, czyje?,
ile?, ilu?*

upowszechniające:

*każdy, wszyscy, wszelki,
zawsze, wszędzie,
zewsząd, wszystko, nic*

wzmacniające:

*sam, sama,
samo, sami*

	Odmiana zaimków osobowych: ja, ty, my, wy			
	liczba pojedyncza		liczba mnoga	
M.	ja	ty	my	wy
D.	mnie	ciebie	nas	was
C.	mnie, mi	tobie, ci	nam	wam
B.	mnie	ciebie, cię	nas	was
N.	mną	tobą	nami	wami
Msc.	mnie	tobie	nas	was

	Odmiana zaimków osobowych: on, ona, ono, oni, one				
	liczba pojedyncza			liczba mnoga	
	rodzaj męski	rodzaj żeński	rodzaj nijaki	rodzaj męsko-osobowy	rodzaj niemęsko-osobowy
M.	on	ona	ono	oni	one
D.	jego, niego, go	jej, niej	jego, niego, go	ich, nich	ich, nich
C.	jemu, niemu, mu	jej, niej	jemu, niemu, mu	im, nim	im, nim
B.	jego, niego, go	ją, nią	je, nie	ich, nich	je, nie
N.	nim	nią	nim	nimi	nimi
Msc.	(o) nim	(o) niej	(o) nim	(o) nich	(o) nich

	Odmiana zaimków osobowych: taki, który				
	liczba pojedyncza			liczba mnoga	
	rodzaj męski	rodzaj żeński	rodzaj nijaki	rodzaj męsko-osobowy	rodzaj niemęsko-osobowy
M.	taki, który	taka, która	takie, które	tacy, którzy	takie, które
D.	takiego, którego	takiej, której	takiego, którego	takich, których	takich, których
C.	takiemu, któremu	takiej, której	takiemu, któremu	takim, którym	takim, którym
B.	takiego, którego	taką, która	takie, które	takich, których	takie, które
N.	takim, którym	takiej, której	taką, którą	takimi, którymi	takimi, którymi
Msc.	(o) takim, którym	takiej, której	takim, którym	(o) takich, których	(o) takich, których

	Odmiana zaimków osobowych: ten, ta, to				
	liczba pojedyncza			liczba mnoga	
	rodzaj męski	rodzaj żeński	rodzaj nijaki	rodzaj męsko-osobowy	rodzaj niemęsko-osobowy
M.	ten	ta	to	ci	te
D.	tego	tej	tego	tych	tych
C.	temu	tej	temu	tym	tym
B.	tego/ten	tę	to	tych	te
N.	tym	tej	tym	tymi	tymi
Msc.	(o) tym	(o) tej	(o) tym	(o) tych	(o) tych

ĆWICZENIE 31

Przepisz, wstawiając odpowiednią formę zaimka z nawiasu.

1. Brawo (ja), brawo (ty)!
2. Daj (ja) spokój!
3. Czekaliśmy na (on), a (on) nie przyjechał!
4. Zapytałem (ona), czy pożyczy mi słownik.
5. Przyniosłeś (ja) słownik? O, dzięki (ty). Jutro (ty) oddam.
6. (Ja) zupełnie nie zależy na opinii naszego dyrektora.
7. Proszę pana, czy mógłby pan pożyczyć (ja) długopis?
8. Pożyczcie (on).
9. Nie przychodźcie ze wszystkim do (ja).
10. Marku, czy możesz pożyczyć (oni) ten album do zrobienia prezentacji?
11. Na egzaminie zabrakło (ona) kartki. I wiedzy... .
12. Dobry kolega zawsze jest dla (ty) dostępny na FB.
13. Dzisiaj to zależy tylko od (my) i od (wy).
14. Powiedz (ja), jaka jest ta nowa uczennica w sensie (ona) wyglądu.
15. Kto dał (on) te stare zdjęcia?
16. Nie lubię, kiedy spotykacie się z (oni). Są starsi!
17. Czekamy na (ona) już pół godziny.
18. Trzeba (ono) uspokoić.
19. Ale ładne dziewczyny! Tam są! Widzisz (one)?
20. Nikt nie może (ty) skrzywdzić.

ĆWICZENIE 32

W których zdaniach formy zaimków są użyte poprawnie?

1. Pomogę jej.
2. Podaj mnie jabłko.

3. Poznałem ją.
4. Przywitajmy nich.
5. Ona poszła do niego.
6. Zapukaj do niej.
7. Widzę go. [dziecko]
8. Zazdroszczę jej.
9. Zapytałem go.
10. Dał mnie do zrozumienia.
11. Obraził się na nią.
12. Pochwalił jego.
13. Widzę ich. [dziewczyny]
14. Mi bardzo się podoba.
15. Kibicujemy im.

ĆWICZENIE 33

Wypisz ze zdań zaimki i określ ich rodzaje, przypadki i liczby. Jak rozumiesz przysłowia? Czy są podobne w języku ukraińskim?

1. Kto się lubi, ten się czubi.
2. Jak ty mnie, tak ja tobie.
3. Komu w drogę, temu czas.
4. Ten się nie myli, kto nic nie robi.
5. Czego oczy nie widzą, tego sercu nie żal.
6. Kto pod kim dołki, ten sam w nie wpada.
7. Coś uczynił dobrego, nie żałuj nigdy tego.
8. Kto nikogo nie kocha, tego nikt nie kocha.
9. Kto rano wstaje, temu Pan Bóg daje.
10. Jakie wychowanie, taki obywatel.
11. Myślał indyk o niedzieli, a w sobotę łeb mu ścięli.
12. Jak cię widzą, tak cię piszą.
13. Jak sobie pościelesz, tak się wyśpisz.
14. Jaka praca, taka płaca.
15. Kto pyta nie błądzi.

ĆWICZENIE 34

Wykorzystaj w pytaniu zaimek *czyj* w mianowniku liczby pojedynczej i liczby mnogiej, wykorzystując formy dzierżawcze zaimków.

WZÓR: *Czyja to książka, Janka? – Tak, jego.*

Czyje to książki, Janka? – Tak, jego.

1. to samochód, pana dyrektora? – Tak,
2. to długopis, twój? – Tak,
3.t o pióro, pani Anny? – Tak,
4. to rzeczy, ich? – Tak,

5. to goście, państwa? – Tak,
6. to córka, pana? – Tak,
7. to słowniki, wasze? – Tak,
8. to zamówienie, pani Kowal? – Tak,
9. to laptop, twego brata? – Tak,
10. to torba, twojej siostry? – Tak,

ĆWICZENIE 35

Wstaw odpowiednią formę zaimków *ten sam* – *taki sam* w zdaniach 1–6 i *żaden* w 7–12.

1. Od dawna nie jesteśmy już
2. Pochodził z miasta.
3. Znów uwierzyła obietnicom.
4. Pożyczyłem w bibliotece książkę, co ty.
5. Spotkałem się dziś z problemem.
6. Opowiadał już o wczoraj.
7. Do tego zadania nie mam uwag.
8. Nie byłem w z tych muzeów.
9. z nas o tym nie wiedział.
10. W wypadku nie rób tego!
11. Nie mam na dziś planów.
12. O z twoich koleżanek nic nie wiem.

ĆWICZENIE 36

Przepisz, wstawiając odpowiednią formę zaimka z nawiasu.

1. (ja) Pójdiesz tam ze?
2. (ja) Daj spokój!
3. (ty) Dużo osłyszałem.
4. (ty) Czym do można dojechać?
5. (on) Nie poznałeś jeszcze?
6. (on) Musimy o tym powiedzieć.
7. (ona) Wiem, że widziałeś na koncercie.
8. (ona) Zrozumiałem to dzięki
9. (ono) To jest młodsze dziecko mojej siostry, nie znasz?
10. (ono) Znasz to opowiadanie? Ja też czytałam.
11. (my) Bez nie zrobisz tego.
12. (wy) Zapraszamy jutro.
13. (oni) Znam od dawna.
14. (oni) Przed długa droga.
15. (one) Dość często spotykamy.
16. (one) Pójdę do za godzinę.

17. (pan) Kto o tym powiedział?
18. (pani) Miło mi widzieć!
19. (panie) Siostra o dużo mówiła.
20. (panowie) Można spotkać się z wieczorem.
21. (państwo) Napiszę do z Krakowa.

ĆWICZENIE 37

Przepisz, wstawiając zaimki osobowe lub zwrotny w odpowiedniej formie, tam, gdzie jest to potrzebne.

1. Źle napisałem test, nie jestem z zadowolony.
2. Maria jest córką państwa Kowalskich, przyjechała do na wakacje.
3. Marta jest bardzo skromna, nie lubi mówić o
4. Czy kupięś to dla mnie? – Tak, dla
5. To są moje koleżanki, czy znasz?
6. Mój brat marzył, żeby zostać fizykiem i chyba będzie studiować fizykę.
7. Często w parku spotykam Jana, ale dziś nie było.
8. Skąd masz to pismo? – Kupiłam w kiosku.
9. Cześć Danko, jak się spodobał ten film.
10. Ja idę na basen, kto idzie ze?
11. Spotkałem naszego dyrektora. był dziś jakiś bardzo zmęczony.
12. poszedłem do szkolnej biblioteki.

ĆWICZENIE 38

Z tekstu ćw. 14 „Szkoly polskie w Holandii” wypisz zaimki, określ ich formę gramatyczną.

ĆWICZENIE 39

Z tekstu „Uczmy się po europejsku!” wypisz zaimki i ustal, jakie części mowy one zastępują.

ĆWICZENIE 40

Streść po polsku poniższy tekst. Porozmawiajcie w grupie, czy podobają się Wam takie podejścia?

У Польщі багато уваги присвячено адаптації дітей до навколишнього світу. Учні відвідують підприємства, музеї. Для них влаштовують екскурсії до служб порятунку, органів місцевої влади. Таким чином молодь може краще розуміти, як влаштований навколишній світ.

Учні та шкільна молодь у Польщі багато читають. Сприяє читанню щорічне проведення у першу суботу вересня загальнопольського читання одного з творів польських класиків. У цій акції бере участь президент з дружиною.

У 2018 році, як і у попередні роки, старт було дано в Саксонському парку у Варшаві. Уся Польща та поляки за кордоном читали «Провесинь» Стефана Жеромського.

У болгарських школах замість оцінок використовують смайлики. Чимало вправ і завдань спрямовані на те, щоб школярі завжди були в доброму гуморі, вчилися розуміти почуття, вміли справлятися з негативними емоціями.

У Новій українській школі велика увага буде приділена саме таким методам співпраці школи учнів і батьків.

ĆWICZENIE 41

Zapoznaj się z treścią ciekawostki. Omówcie z koleżankami i kolegami kwestię konieczności czytania dzieł klasyków. Czy weźmiesz udział w kolejnym Narodowym Czytaniu literatury narodowej. Może w Twojej miejscowości także odbywa się taka akcja?

CIEKAWOSTKA

Narodowe Czytanie – polska akcja społeczna propagująca znajomość literatury narodowej, w której obszerne fragmenty dzieł odczytywane są publicznie, również w środkach masowego przekazu; zapoczątkowana w 2012. Wówczas czytano Pana Tadeusza Adama Mickiewicza. Pomyślnie pragnęli, żeby literatura narodowa nie była tylko przedmiotem nauczania szkolnego, ale stała się obecna w szeroko rozumianym życiu społecznym. Polacy, w drodze głosowania internetowego, sami wybierają dzieło, które następnie odczytywano w całej Polsce. Warszawskie oficjalne czytanie odbywa się w Parku Saskim. Dzieła literackie są odczytane w wielu miejscowościach w Polsce oraz za granicą, m.in. na Litwie, Łotwie, Białorusi, Ukrainie, we Włoszech, Francji, w Hiszpanii, Portugalii, Węgrzech, Niemczech, Danii, Wielkiej Brytanii, Irlandii, Kanadzie, USA, Australii, Nowej Zelandii, Kazachstanie i Japonii.

EUROPA – KONTYNENT KULTURY

Kultura jest pojęciem wieloznacznym, stosowanym w różnych dyscyplinach nauki, jak i w języku potocznym. Pierwotnie słowo to z łacińskiego oznaczało „uprawę roli”. Pojęcie kultury może również odnosić się do różnych form aktywności człowieka, między innymi kultura fizyczna. Termin ten oznacza także pielęgnowanie obyczajów i sposobów postępowania. Można powiedzieć, że kultura ma bardzo szerokie znaczenie. Rozumie się przez nią – materialne i niematerialne – wytwory człowieka (takie jak nauka, sztuka, literatura, religia, idee). Ogólnie mówiąc, kultura to całokształt materialnego i duchowego dorobku ludzkości. Dorobek ten jest gromadzony, utrwalany i wzbogacany, przekazywany z pokolenia na pokolenie. W skład tak pojętej kultury wchodzi też instytucje społeczne, zasady współżycia społecznego, sposoby postępowania, kryteria ocen estetycznych i moralnych przyjęte w danej zbiorowości i wyznaczające obowiązujące zachowania.

Mianem kultury europejskiej możemy określić przenikanie się różnych kultur: rzymskiej, judeochrześcijańskiej, helleńskiej, celtyckiej, germańskiej i słowiańskiej. Wyróżniamy trzy główne filary Europy: filar antyczny, filar judeochrześcijański oraz filar celtycko-germański.

Do filaru antycznego zaliczamy Starożytną Grecję, oraz Starożytny Rzym. Bardzo wiele zawdzięczamy Starożytnej Grecji, m.in. ideę państwa demokratycznego i... igrzyska olimpijskie. Nasza współczesna nauka, a zwłaszcza zmysł krytycznej oceny zjawisk i rzeczy, nawiązuje do greckiej filozofii. Starożytnej Grecji zawdzięczamy także teatr i podstawowe gatunki dramatu – komedię i tragedię, oraz mitologię grecką, która jest nadal ważnym źródłem symboli dla literatury i sztuki.

Starożytny Rzym stał się dla Europy wzorcem organizacji państwowej opartej na prawie stanowionym. Obecnie prawo rzymskie jest nadal jednym z najważniejszych przedmiotów na studiach prawniczych. Wiele rzeczy Europa przejęła od Rzymian, między innymi naśladowała organizację administracji i armii. Rzymianie byli także świetnymi inżynierami i budowniczymi. To właśnie im wiele zawdzięcza współczesne budownictwo drogowe, architektura i inżynieria sanitarna. Dzięki Rzymianom większość narodów Europy posługuje się tym samym pismem. Językiem, który umożliwiał Europie integrację kulturową była przez stulecia łacina. W Rzymie powstawały cyrki (były to budowle przeznaczone do jazdy na rydwanach), podobnie jak w Grecji, rozwijał się teatr.

Ludy celtyckie żyjące w starożytności nie pozostawiły po sobie świętych ksiąg. Informacje o ich wierzeniach pochodzą głównie z relacji historyków greckich i rzymskich oraz zabytków archeologicznych. Celtowie tworzyli liczne związki plemienne i federacje polityczne. Na terytorium każdej zbiorowości oddawano cześć innym bóstwom.

Wszystko wskazuje na to, że pierwotnie największą rolę w wierzeniach celtyckich odgrywał kult bóstw żeńskich, które były zarazem boginiami płodności i śmierci. Ślady kultu prastarego bóstwa kobiecego spotyka się na wszystkich obszarach zamieszkiwanych niegdyś przez Celtów. Celtowie oddawali również cześć nimfom i boginkom opiekującym się rzekami, jeziorami i lasami. Szczególnym szacunkiem cieszyły się niektóre źródła, zamieszkiwane według wierzeń przez mądre nimfy – czarodziejki.

Natomiast Germanie jako odrębna grupa ludów pojawili się na przełomie II i I tysiąclecia p.n.e. na terenie obecnej Danii i południowej Szwecji. Utwory na temat religijnych wyobrażeń Germanów powstały dość późno i nie wiadomo,

jak wiele motywów trafiło do nich z innych religii. Wierzyli w istnienie możliwości przemieszczania się pomiędzy światami. Wyobrażenia Germanów dotyczące istot boskich odbiegają od chrześcijańskiego obrazu Boga. Wierzyli, że pod ziemią mieszkali karły będące mistrzami rzemiosł i magii. Pierwotnie Germanie nie znali również świątyń, a ofiary – często krwawe – składali pod gołym niebem. Czczono święte miejsca, takie jak samotne kamienie i wielkie dęby. Religia ludów germańskich zniknęła wraz z chrystianizacją Skandynawii. Z kultury celtycko-germańskiej Europa między innymi wzięła sagi i legendy. Z tego kręgu kulturowego wywodzi się także etos rycerski oraz poezja erotyczna. Do tradycji celtycko-germańskich nawiązywali przede wszystkim twórcy romantyzmu. Utworzone przez Germanów organizacje państwowe, m.in. Franków i Wizygotów, dały początek państwom środkowej Europy. W dzisiejszych czasach budowniczych pochodzących z germańskich plemion Gotów, uznaje się za twórców stylu gotyckiego w architekturze.

Kultura europejska lubiła wzorować się na kulturze i tradycjach innych kręgów cywilizacji. Na przykład, Arabom zawdzięczamy system dziesiętny i cyfry, sztukę uprawy roślin i hodowli zwierząt Europa zaczerpnęła z Bliskiego Wschodu.

Wspólne korzenie kultury europejskiej znacznie ułatwiają proces jednoczenia się współczesnej Europy. Zarazem można jednak zauważyć odejście od źródeł kultury – mówi się np. o epoce postchrześcijańskiej, nie sposób nie zauważyć rozwijającej się na Zachodzie Europy kultury muzułmańskiej. W XXI wieku najistotniejsze problemy kultury związane są z powstaniem kultury masowej oraz procesem globalizacji.

(Wg Internetu)

ĆWICZENIE 1

Przeczytaj tekst. Nowe słownictwo wypisz do słowniczka.

ĆWICZENIE 2

Zaznacz zdanie, które najbardziej Cię poruszyło. Dlaczego?

ĆWICZENIE 3

Odpowiadając na pytania, podyskutujcie w grupie, co to jest kultura.

1. Jakie są źródła kultury europejskiej?
2. Ile jest filarów kultury europejskiej?
3. Jak one są nazwane w tekście?
4. O co wzbogaciła Starożytna Grecja kulturę europejską?
5. W jakich dziedzinach współczesnego życia społecznego najbardziej wyuczwalne jest dziedzictwo Starożytnego Rzymu?
6. Na czym polega dziedzictwo tradycji celtycko-germańskich?

7. Czy inne narody i kultury wywierały wpływ na kulturę cywilizacji europejskiej?
8. Co charakteryzuje kulturę europejską XXI wieku?
9. Jakie miejsce zajmuje polska w kulturze europejskiej?
10. Jaki jest wkład Ukrainy w kulturę Europy?

ĆWICZENIE 4

Przypomnij, jak się przedstawiamy? Uzupełnij zdania na podstawie tekstu.

Nazywam się...

Jestem...

Czuję związek z kulturą europejską.

Jako „Greka” cechuje mnie umiłowanie...

Jako „Rzymianin” daję się poznać jako (jaki kto).

Z kultury żydowskiej widzę u siebie...

Widzę też u siebie coś z Celta: ..., a nawet Germanina.

ĆWICZENIE 5

Jak sądzisz, czy ta reklama z radia jest poprawna: „Nazywam się Ewa. Mam 62 lata ...”? Jaki błąd popełnili autorzy reklamy? Popraw go.

PRZYPOMNIJ SOBIE

Przypomnij pisownię małą i dużą literą

Małą literą piszemy nazwy:

- wyznawców religii,
np.: *chrześcijanie, żydzi, muzułmanie*;
- mieszkańców miast,
np.: *ateńczycy, rzymianie, lwowianie*.

Dużą literą piszemy nazwy:

- plemion, narodowości, mieszkańców państw,
np.: *Grecy, Celtowie, Żydzi*;
- mieszkańców kontynentów,
np.: *Europejczycy, Amerykanie, Azjaci*.

ĆWICZENIE 6

Streść tekst Europa – kontynent kultury, uzupełniając go słownictwem z ramki:

Tekst mówi o... Na wstępie autor definiuje pojęcie... Kultura jest to... Następnie wymienia...; są to: W dalszej części artykułu autor przypomina, co Europa zawdzięcza różnym kulturom, np. Rzymianom zawdzięczamy..., Grekom..., Żydom..., Celtom..., Germanom..., a chrześcijaństwu... . Autor na końcu tekstu zwraca uwagę na fakt, że w XXI wieku... .

ĆWICZENIE 7

Zapoznaj się z poniższym tekstem, a potem dokonaj jego pisemnego streszczenia.

Jednym z najtrwalszych osiągnięć starożytnych Rzymian jest prawodawstwo. Początkowo funkcjonowało ono jako prawa zwyczajowe przyjęte od przodków. Jednak z czasem Rzymianie stworzyli trwały system prawny. Każdy obywatel rzymski był objęty prawem, które miało na celu nie tylko rozstrzygnięcie sytuacji konfliktowych i wymierzenie kar, ale uregulowanie całości stosunków panujących w państwie.

Rzymianie podzielili prawo na dziedziny np.: prawo cywilne – *ius civilis* – prawo obywatelskie, prawo państwowe (publiczne), czy prawo boskie. Rzymianie szczegółowo regulowali przepisami prawnymi dziedziczenie i nabywanie ziemi, stosunki rodzinne, szczegółowa znajomość prawa należała do podstawowych narzędzi uprawiania polityki. Rzymianie wychodzili od rozstrzygnięć konkretnych przypadków prawnych (*casus* – przypadek, stąd nazwa kazuistyka) do abstrakcyjnego i ogólnego ujmowania prawa.

Począwszy od III wieku naszej ery powstawały szkoły prawnicze kształcące specjalistów w omawianej dziedzinie. Prawo rzymskie rozwijało się zgodnie z zasadą *iuris prudentia*, co oznaczało biegłą znajomość prawa lub dochodzenie do rozwiązań drogą rozwiązań prawnych.

Najstarszym zbiorem prawa spisane w latach 451–449 p.n.e. było **Prawo XII tablic**, które zostało wyryte na 12 brązowych tablicach i ustawione na Forum Romanum. Obejmowało normy prawa cywilnego, państwowego i karnego, zawierało opis procedur sądowych, regulowało obyczaje związane z kultem religijnym. Ostro karano za wszelkie naruszenia własności, nadawano też wysoką pozycję ojcu w rodzinie.

W VI wieku n.e. (528–534) powstał drugi zbiór praw (kodeks), nazywany **Kodeksem Justyniana** (*Codex Iustinianus*), od średniowiecza (XII wieku) nazywany **Corpus Iuris Civilis (Zbiór prawa cywilnego)**. Został spisany po rozpadzie Cesarstwa i stał się podstawą nauk prawnych w późniejszej Europie. Kodeks Justyniana zawiera: rozporządzenia cesarzy (od Hadriana do Justyniana), fragmen-

ty pism rzymskich prawników oraz podstawowe wiadomości z zakresu prawa o charakterze podręcznikowym. Cesarz Justynian I Wielki uzupełnił Kodeks swoimi konstytucjami o charakterze: prawa administracyjnego, spadkowego, rodzinnego i kościelnego.

Prawo XII tablic

Dzięki swojej precyzji prawo rzymskie okazało się jednym z najtrwalszych elementów myśli Rzymian. Prawo rzymskie odegrało bardzo ważną rolę w tworzeniu współczesnych systemów prawnych, a szczególnie prawa cywilnego. Terminy prawne opracowane w okresie starożytnym stanowią do dziś podstawę nauk prawnych, np.: adwokat, oskarżyciel, sędzia przysięgły, obrońca, zasada domniemanej niewinności, oraz pojęcia z dziedziny prawa handlowego np.: sprzedaż, najem i zlecenie. Dużą rolę w podtrzymaniu tradycji prawa rzymskiego odegrał Kodeks Napoleoński opracowany w XIX wieku.

(Wg M.Grzędziel, „Osiągnięcia cywilizacyjne starożytnego Rzymu”)

ĆWICZENIE 8

Przeczytaj sentencje łacińskie i ich tłumaczenia na język polski. Czy są podobne popularne tłumaczenia w języku ukraińskim i czy to samo znaczą po ukraińsku? Porozmawiajcie w grupie, skąd pochodzą sentencje łacińskie. Czy należy je stosować w mowie potocznej?

1. A priori – Z góry (*wiadomo*) –
2. Ad rem – Do rzeczy –
3. Anno Domini (2018) – Roku Pańskiego (2018) –
4. Dura lex, sed lex – Twarde prawo, lecz prawo –
5. Est in medio verum – Prawda leży pośrodku –
6. Historia magistra vitae – Historia nauczycielką życia –
7. Lex retro non agit – Prawo nie działa wstecz –
8. Memento mori – Pamiętaj, że umrzesz –
9. Nil ad rem – To nie ma nic do rzeczy –
10. Primum non nocere – Przede wszystkim nie szkodzić –

ĆWICZENIE 9

Ułóż 5 zdań w taki sposób, żeby w każdym była wykorzystana sentencja łacińska.

Oda do radości – hymn Unii Europejskiej

Słowa: Fryderyk Schiller

Przekład: Konstanty Ildefons Gałczyński

Muzyka: Ludwig van Beethoven

O Radości, Iskro Bogów, Kwiecie Elizejskich Pól,
Święta! Na twym świętym progu staje nasz natchniony chór.
Jasność Twoja wszystko zaćmi, złączy, co rozdzielił los.
Wszyscy ludzie będą braćmi tam, gdzie Twój przemówi głos.

Kto przyjaciel, ten niech zaraz stanie tutaj pośród nas
I kto wielką miłość znalazł, ten niech z nami dzieli czas.
Z nami ten, kto choćby jedną duszę rozplłomić mógł.
Ale kto miłości nie zna, niech nie wchodzi tu na próg.

Patrz, patrz: wielkie słońce światem biegnie syjąc złote skry,
Jak zwycięzca, jak bohater – biegnij, bracie, tak i ty.
Radość tryska z piersi ziemi, radość pije cały świat.
Dziś wchodzimy, wstępujemy na radości złoty ślad.

Ona w sercu, w zbożu, w śpiewie, ona w splocie ludzkich rąk,
Z niej najlichszy robak czerpie, z niej – najwyższy niebios krąg.
Bracie, miłość niezmierzona mieszka pod namiotem gwiazd,
Całą ludzkość weź w ramiona i ucałuj jeszcze raz.

Wstańcie ludzie, wstańcie wszędzie, ja nowinę niosę wam:
Na gwiazdzistym firmamencie miłość, miłość mieszka tam.
Wstańcie ludzie, wstańcie wszędzie, ja nowinę niosę wam:
Na gwiazdzistym firmamencie miłość, miłość mieszka tam!

ĆWICZENIE 10

Zaśpiewajcie ten hymn. Porozmawiajcie w grupie na temat treści wiersza Fryderyka Schillera w przekładzie Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego. Wyrażcie swoje emocje za pomocą słownictwa z ramki.

Podczas śpiewania czułam/ czułem...
Co za energia, chciałoby się (co zrobić?)...
Nic nie czułam/ czułem...
Jest coś pozytywnego w tej melodii i tekście.
E, tam, piosenka jak piosenka – coś o miłości, jak prawie każda.
Przepraszam, ale to stara piosenka, tekst bez sensu...
Ma siłę łączącą ludzi...
Fajnie się śpiewa – ale nie rozumiem, o czym.
To jest hymn, a hymny takie są – działają na uczucia.

ĆWICZENIE 11

Znajdź wersję ukraińską hymnu. Kto go przetłumaczył? Czy tekst tłumaczenia ukraińskiego jest podobny do polskiego?

ĆWICZENIE 12

Zdecyduj, które zdania są prawdziwe. Dopisz własne zdania prawdziwe.

Jest to hymn skierowany do radości.	TAK	NIE
Jest to hymn skierowany do miłości.	TAK	NIE
Głosem mówiącym w hymnie jest „nasz natchniony chór.”	TAK	NIE
Głosem mówiącym w hymnie jest Schiller, autor.	TAK	NIE
Radość łączy ludzi.	TAK	NIE
Radość bierze się tylko z miłości.	TAK	NIE
Radość daje motywację do działania i sukcesów.	TAK	NIE
Radość rodzi miłość.	TAK	NIE
Miłość rodzi radość.	TAK	NIE

ĆWICZENIE 13

W kampanii referendalnej przed wejściem Polski do UE wielu znanych Polaków opowiadało się na TAK. Odczytaj te nazwiska – sprawdź, kim byli w 2004 roku. Czy słyszałaś/ słyszałeś o którymś z nich? Czy mieli jakiś związek z Ukrainą?

prezydent/ pani prezydent, aktor/ aktorka, piosenkarz/ piosenkarka,
dziennikarz/ dziennikarka, sportowiec/ sportsmenka

ĆWICZENIE 14

Zapoznaj się z biogramem Andrzeja Wajdy. Na ten wzór ułóż krótki biogram jednej z osób, wymienionych w ćw. 13.

Andrzej Wajda na festiwalu Off Plus Camera (2012)

Wspaniały polski reżyser filmowy i teatralny Andrzej Wajda urodził się 6 marca 1926 roku w Suwałkach. Zmarł 9 października 2016 roku w Warszawie.

Ojcem Andrzeja Wajdy był zawodowy wojskowy Jakub Wajda. Matka reżysera, Aniela z domu Białowas, pracowała jako nauczycielka. Andrzej Wajda początkowo wychowywał w Suwałkach. W 1934 roku cała rodzina przeprowadziła się do Radomia, co było związane z awansem Jakuba Wajdy na stopień kapitana. Rodzice zapisali go do Publicznej Szkoły Podstawowej nr 15 im. Mikołaja Reja.

Andrzej Wajda z ojcem rozstał się pod koniec sierpnia 1939 roku, gdy ten wraz z 72 Pułkiem Piechoty opuścił Radom i wziął udział w przygotowaniach do obrony Polski przed niemiecką agresją. Oficer Jakub Wajda w kwietniu 1940 roku padł ofiarą zbrodni katyńskiej, o czym jego rodzina początkowo nie wiedziała.

Młody Andrzej zainteresował się malarstwem. Okupację przetrwał w Radomiu i Krakowie. W 1944 roku powrócił do Radomia, gdzie zapisał się do Koedukacyjnego Gimnazjum i Liceum dla Dorosłych „Przyszłość”.

W 1946 roku rozpoczął studia malarskie na Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Tam stworzył szereg ciekawych obrazów: *Las w górach*, *Wschodnie miasto* i *Rajski ptak*. W lipcu 1949 roku Andrzej Wajda zrezygnował ze studiów na Akademii i przeniósł się na studia z reżyserii na Szkole Filmowej w Łodzi. Studia ukończył w roku 1953.

Andrzej Wajda współtworzył kino moralnego niepokoju. Jego twórczość nawiązywała do polskiego symbolizmu i romantyzmu. Popularność przyniosły filmy inicjujące tak zwaną polską szkołę filmową: *Kanał* oraz *Popiół i diament*. Dokonał ekranizacji wielu dzieł literackich, jak *Popioły*, *Brzezina*, *Wesele*, *Ziemia obiecana*, *Panny z Wilka* i *Pan Tadeusz*. Za zasługi dla rozwoju kinematografii był wielokrotnie nagradzany, między innymi w 2000 roku otrzymał Nagrodę Akademii Filmowej (Oscara) za całokształt twórczości.

Gwiazda Andrzeja Wajdy w Alei Gwiazd w Łodzi, odsłonięta w 1998 r.

ĆWICZENIE 15

Poszukaj w Internecie informacji o autorach dzieł literackich, na podstawie których powstały ekranizacje Andrzeja Wajdy. Informacjami podziel się w grupie.

ĆWICZENIE 16

Ułóż gratulacje dla znanej osoby z okazji zdobycia jednej z nagród. Której formy użyjesz? Do kogo użyjesz pozostałych form?

Chciałbym serdecznie pogratulować...

E, no – gratulacje! Brawo!

Gratulacje z okazji...

Gratulacje!

No bracie/ siostro, gratuluje, kto by się spodziewał...

No kolego, gratuluje. Pełen szacunku!

Pani/ pan pozwoli, że złożę na pani/ pana ręce gratulacje z okazji...

Serdecznie gratuluje otrzymania nagrody...

ĆWICZENIE 17

Korzystając z powyższych zwrotów, pogratuluj czegoś (np. nagród w szkole, dobrego świadectwa, zdania egzaminu, dostania się na studia, I miejsca w konkursie): koleżance/ koledze, siostrze/ bratu, mamie/ tacie, nauczycielce/ nauczycielowi...

ĆWICZENIE 18

Zadaj kilka pytań osobom z ćw. 14. O co zapytasz sportowca, dziennikarza, piosenkarza, aktora i prezydenta? Jak się do nich zwrócisz? Skorzystaj ze słownictwa z ramki. Których form nie użyjesz? Porozmawiajcie w grupie o tym, których form nie używa się nigdy, których nie powinno używać dziecko w stosunku do dorosłych? Uzasadnij.

Pani Aniu
 Pani dziennikarzu/ panie dziennikarzu
 Panie Kwaśniewski
 Panie piosenkarzu/ pani piosenkarz/ pani piosenkarko
 Panie prezydencie/ pani prezydent
 Panie redaktorze/ pani redaktor
 Panie sportowcu/ pani sportowiec/ pani sportsmenko
 Proszę pani/ proszę pana
 Szanowna pani/ szanowny panie

Największe sukcesy	Który z pani/ pana sukcesów... ... uważa pani/ pan za największy? ... jest dla pani/ pana najważniejszy? ... najmilej pani/ pan wspomina? ... chciałaby pani/ chciałby pan powtórzyć? Co się pani/ panu najbardziej udało?
Porażki	Jak pani/ pan myśli... ... co się pani/ panu nie udało? ... co mogłaby pani/ mógłby pan zrobić lepiej?
Pytanie/ prośba	Czy mogłaby pani/ mógłby pan... ... opowiedzieć jakąś anegdotę ze swojej pracy? ... opisać, jak to jest, gdy... (<i>coś się robi</i>) ... opowiedzieć o... (<i>np. swojej pierwszej roli</i>) ... przekazać jakieś ważne słowa swoim następcom.
Inne	Jak pani/ pan myśli, ... Jak pani/ pan uważa, ... Według pani/ pana, co jest ważniejsze: ... (<i>np. szybki sukces czy spokojne dochodzenie do celu, kariera czy rodzina</i>) ... co jest w życiu i pracy prezydenta/ dziennikarza/ sportowca/ piosenkarza najważniejsze?

ĆWICZENIE 19

Odpowiedz na zadane w ćw. 18 pytania. Wczuj się w role tych osób.

1. Wiecie.../ wiedzą państwo.
2. Jak się jest ... (kim?).
3. To bardzo ważne, by... .
4. Jak się... (coś robi), to się ... (np. coś czuje).
5. Myślę, że moim największym sukcesem jest... .
6. Za swój największy błąd uważam... .
7. Chciałabym.../ chciałbym... .
8. Pamiętam, to było..., gdy.../ i wtedy.../ nagle.

ĆWICZENIE 20

Poproś o autograf. Których form użyjesz? Uzasadnij.

Autograf chcę!

Autografik ewentualnie mogłabym/ mógłbym?

Czy moglibyście dać mi autograf?

Czy mogłaby pani/ mógłby pan dać mi autograf?

Czy mogłabym/ mógłbym prosić o autograf?

Da mi pani/ pan autograf?

Dajcie mi autograf!

Proszę dać mi autograf.

Proszę o autograf.

Weźże daj mi autograf.

ĆWICZENIE 21

Napisz zaproszenie w imieniu Waszej klasy dla jednej z osób wymienionych w ćw. 13.

Klasa Szkoły Średniej nr ...

w ...

ma zaszczyt zaprosić

Szanowną Panią/ Szanownego Pana

na

który/ która/ które odbędzie się dnia... o godzinie ... w...

ĆWICZENIE 22

Napisz list do wybranej osoby, którą zapraszacie, używając zwrotów z ramki. W załączniku wysyłasz przygotowane zaproszenie.

Szanowny Paniel/ Szanowna Pani!

Szanowny Panie Prezydencie!

Szanowna Pani Redaktor!

Zwracamy się do Pani/ Pana z ogromną prośbą o przybycie na nasz...

Będziemy bardzo wdzięczni, jeśli zaszczyci nas Pani/ Pan swoją obecnością...

Pani/ Pana obecność uświetni naszą uroczystość i podniesie jej rangę.

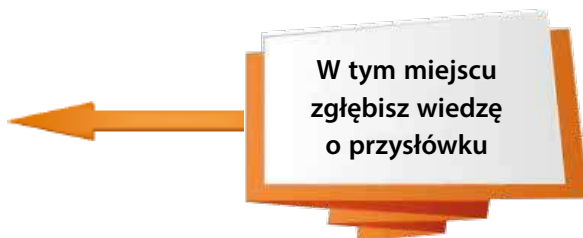
Bardzo liczymy na Pani/ Pana obecność.

W załączniku przesyłamy zaproszenie.

Z szacunkiem/ poważaniem.

Z wyrazami szacunku/ poważania.

Łącząc wyrazy szacunku, liczymy

W tym miejscu
zgłębisz wiedzę
o przysłówku

**Przysłówek –
samodzielna, nieodmienna część mowy**

Odpowiada na pytania:

jak? gdzie? kiedy?

Np.: *wysoko, blisko, wczoraj*

**właściwości cech czynności
oraz sposób jej wykonywania
(czasownik + przysłówek).**

**Np.: *skacze wysoko;
pisze starannie***

Najczęściej określa:

**stopień i natężenie cechy
przedmiotu lub czynności
(przysłówek + przymiotnik;
przysłówek + przysłówek).**

**Np.: *niezwykle piękny ogród;
bardzo szybko biega***

**okoliczności wykonania czynności
(miejsce gdzie? czas kiedy?).**

Np.: *Mieszkam daleko. Czytałem wczoraj.*

ZWRÓĆ UWAGĘ!

Wyrażenia przyimkowe także odpowiadają na pytania *gdzie?, kiedy?*.

Np.: *w domu, za miesiąc*.

Wyrażenia przyimkowe rozpoznasz po połączeniu przyimka (*w, za, na*) z rzeczownikiem (*dom, szkoła, tydzień, miesiąc, rok ...*).

Np.: *w szkole, na stole, za tydzień*.

Przysłówki najczęściej powstają od **przymiotników**.

Np.: *ładny – ładnie, wesoły – wesoło, miły – miło, daleki – daleko*.

Stopniowanie przysłówków odprzymiotnikowych

STOPIEŃ	Stopniowanie regularne	Stopniowanie nieregularne	Stopniowanie opisowe
RÓWNY	<i>Wesoło, chłodno, bardzo</i>	<i>Źle, dużo, dobrze</i>	<i>Starannie, ślisko</i>
WYŻSZY	<i>Weselej, chłodniej, bardziej</i>	<i>Gorzej, więcej, lepiej</i>	<i>Mniej (bardziej) starannie, mniej (bardziej) ślisko</i>
NAJWYŻSZY	<i>Najweselej, najchłodniej, najbardziej</i>	<i>Najgorzej, najwięcej, najlepiej</i>	<i>Najmniej (najbardziej) starannie, najmniej (najbardziej) ślisko</i>

Pozostałe przysłówki **nie** stopniują się!

Np.: *całkiem, wczoraj, zawsze, jutro, wszędzie, tylko, cichcem, teraz, pojutrze, naprędce, wczoraj, pojednawczo, po ludzku*.

ZWRÓĆ UWAGĘ!

Przysłówek **bardzo** nie pochodzi od przymiotnika, ale się stopniuje (**bardzo, bardziej, najbardziej**).

ĆWICZENIE 23

Dobierz wyższy i najwyższy stopień do przysłówków, podanych w centrum koła.

ĆWICZENIE 24

Z tekstu „Europa – kontynent kultury” wypisz przysłowki, określ od jakich części mowy zostały utworzone i ułóż z nimi zdania.

ĆWICZENIE 25

Do podanych czasowników dopisz odpowiednie przysłowki: *szybko, ładnie, pięknie, zwinnie, dobrze, głośno, miło, poprawnie, brzydko, nisko*.

1. Rozmawiać (jak?).....
2. Pisać (jak?)
3. Czytać (jak?).....
4. Śpiewać (jak?)
5. Rysować (jak?).....
6. Malować (jak?).....
7. Biegać (jak?).....
8. Latać (jak?)
9. Tańczyć (jak?).....
10. Pływać (jak?).....

ĆWICZENIE 26

Według wzoru zmień przymiotniki na przysłowki. Z pięcioma ułóż swoje zdania powiązane z kulturą. Do wyrazów 6, 11, 12, 15, 18 utwórz wyższy i najwyższy stopień.

WZÓR: *mały - mało*

1. Mądry	11. Zły
2. Głośna	12. Dobry
3. Piękny	13. Pogodna
4. Grzeczna	14. Brzydkie
5. Wesoła	15. Staranny
6. Trudny	16. Ciche
7. Śliczny	17. Wysoka
8. Potężna	18. Niski
9. Dokładny	19. Szerokie
10. Wspaniałe	

ĆWICZENIE 27

Napisz zdania z podanymi przysłówkami, opisując życie szkolne:

1. Szybko

.....

2. Uroczo

.....

3. Celnie

.....

4. Starannie

.....

5. Wyraźnie

.....

6. Równo

.....

7. Cicho

.....

8. Gładko

.....

9. Ciekawie

.....

10. Mocno

.....

11. Wesoło

.....

12. Przyjemnie

.....

13. Rześko

.....

14. Codziennie

.....

15. Wieczorem

.....

ĆWICZENIE 28

Znajdź w przysłowiaach przysłówki i wypisz je. Jak rozumiesz te przysłowia? Czy są podobne w języku ukraińskim? Porozmawiajcie o tym w grupie.

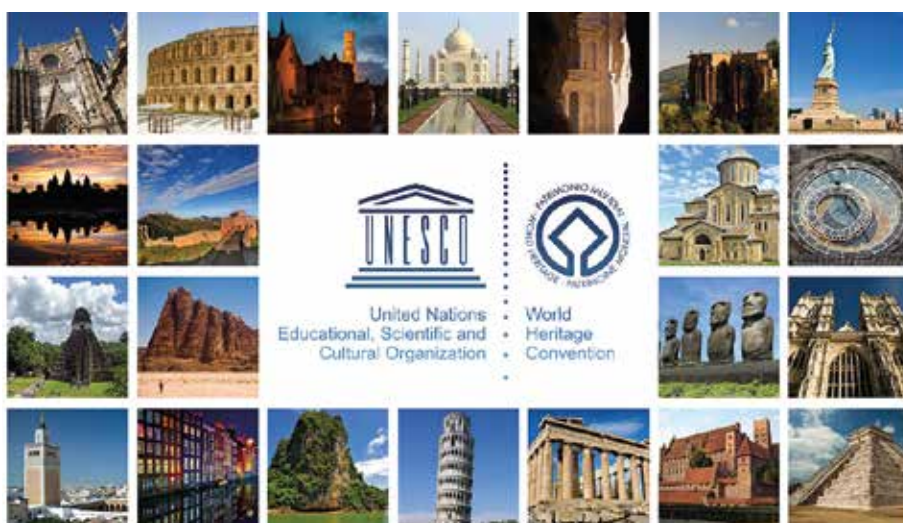
1. Im dalej, tym gorzej.
2. Lepiej późno, niż wcale.
3. To było dawno i nieprawda.
4. Zaraz, zaraz, ale nie wszystko naraz.
5. Wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej.
6. Co za dużo, to niezdrowo.
7. Ładnemu we wszystkim ładnie.
8. Łatwo przyszło, łatwo poszło.
9. Pod latarnią najciemniej.
10. Nie ma tego złego, żeby na dobre nie wyszło.

ĆWICZENIE 29

Zapoznaj się z tekstem o Światowym Dziedzictwie Kulturalnym i Naturalnym. Nowe słownictwo wypisz do słowniczka.

Światowe Dziedzictwo UNESCO

Podstawą wszelkich działań związanych ze Światowym Dziedzictwem jest Konwencja UNESCO, dotycząca Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego. Jej tekst został przyjęty w 1972 r. w Paryżu. Polska, jako członek UNESCO od 1946 r., przystąpiła do Konwencji w 1976 r. Ukraina (członek UNESCO od 1954), ratyfikowała Konwencję dopiero w 1988 r.

Lista Światowego Dziedzictwa została sporządzona na I sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa w Paryżu w 1977 r. Wpisu 12 pierwszych obiektów, w tym dwóch z Polski – zespołu staromiejskiego Krakowa i Kopalni Soli w Wieliczce – dokonano na II sesji w Waszyngtonie w 1978 roku.

Pierwszymi obiektami z Ukrainy, które znalazły się na Liście Światowego Dziedzictwa były sobór św. Zofii i Ławra Kijowsko-Pieczerska w Kijowie (1990), a także zespół staromiejski Lwowa (1998).

Pośród miejsc wskazanych przez państwa – strony Konwencji wyróżniających się powszechną uniwersalną wartością, Komitet tworzy Listę Światowego Dziedzictwa, która ma przedstawiać różnorodność kulturalną i bogactwo natury wszystkich regionów świata. Zachowane w stanie pierwotnym zespoły przyrodnicze i architektoniczne to świadectwa warunków, w jakich powstawała nasza cywilizacja. Stąd na Liście Światowego Dziedzictwa znajdują się zarówno zabytki architektury i zespoły budowlane, jak i pomniki przyrody lub formacje geologiczne i fizjograficzne, a także miejsca zabytkowe – wspólne dzieła człowieka i przyrody.

Szczególna opieka, którą miejscom na swoim terytorium mają zapewnić państwa – strony Konwencji ma je chronić przed zniszczeniem i umożliwić ich zachowanie w możliwie niezmienionej postaci dla przyszłych pokoleń.

(Wg Internetu)

ĆWICZENIE 30

Zapoznaj się z treścią ciekawostki.

CIEKAWOSTKA

Na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO trafiają unikatowe lub choćby wyjątkowe obiekty kulturowe i przyrodnicze. Wpis jest równoznaczny z objęciem ich szczególną ochroną. Do tej pory na liście znalazło się powyżej 1030 obiektów zgłoszonych przez państwa ze wszystkich kontynentów. 15 z nich znajduje się na terenie Polski, a 7 – na Ukrainie.

ĆWICZENIE 31

Znajdź w Internecie obiekty z polskiej Listy Światowego Dziedzictwa UNESCO. Wskaż ich miejsce na mapie Polski. Wybierz jeden z nich i przygotuj prezentację dla grupy. Czy może już zwiedziłaś/ zwiedziłeś jakiś z tych obiektów?

1. Historyczne centrum Krakowa (wpis 1978).
2. Królewskie Kopalnie Soli w Wieliczce i Bochni (wpis 1978, 2013).

3. Belovezhskaya Pushcha/ Puszcza Białowieska (wpis 1979, 1992, 2014).
4. Auschwitz Birkenau, niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady/1940-1945/ (wpis 1979).
5. Historyczne centrum Warszawy (wpis 1980).
6. Stare miasto w Zamościu (wpis 1992).
7. Miasto średniowieczne w Toruniu (wpis 1997).
8. Zamek krzyżacki w Malborku (wpis 1997).
9. Kalwaria Zebrzydowska: manierystyczny zespół architektoniczno-krajo-
brazowy oraz park pielgrzymkowy (wpis 1999).
10. Kościoły Pokoju w Jaworze i Świdnicy (wpis 2001).
11. Kościoły drewniane południowej Małopolski: Binarowa, Blizne, Dębno,
Sękowa, Haczów, Lipnica Murowana (wpis 2003).
12. Muskauer Park/ Park Mużakowski (wpis 2004).
13. Hala Stulecia we Wrocławiu (wpis 2006).
14. Drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim regionie Karpat (wpis 2013).
15. Kopalnia rud ołowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania
wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach (wpis 2017).

ĆWICZENIE 32

Za pomocą Internetu przygotuj prezentację na temat ukraińskiej Listy Światowego Dziedzictwa UNESCO. Opowiedz o jednym z tych obiektów. A może mieszkasz gdzieś w pobliżu czy już osobiście zapoznałaś się/ zapoznałeś się z jednym z nich?

1. Kijów: sobór św. Zofii i Ławra Kijowsko-Pieczerska (wpis 1990).
2. Zespół staromiejski Lwowa (wpis 1998).
3. Południk Struve'go, /obiekt transgraniczny: Białoruś, Estonia, Finlandia, Litwa, Łotwa, Norwegia, Mołdowa, Rosja, Szwecja, Ukraina/ (wpis 2005).
4. Pierwotne lasy bukowe w Karpatach/obiekt transgraniczny: Albania, Austria, Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Hiszpania, Niemcy, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Ukraina i Włochy/ (wpis 2007, 2011, 2013, 2017).
5. Rezydencja metropolitów bukowińskich i dalmackich w Czerniowcach (wpis 2011).
6. Chersonesz Taurydzki – antyczne miasto z systemem gruntów uprawnych (wpis 2013).
7. Drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim regionie Karpat (wpis 2013).

ĆWICZENIE 33

Podzielcie się na kilka zespołów i zabawcie się w tłumaczy na konferencji międzynarodowej. Ustalcie, kto będzie prelegentem, a kto – tłumaczem. Wytypujcie w tym celu dwie osoby. Niechaj prelegent czyta tekst, a tłumacze na przemian tłumaczą.

Obrazki i... paski

Na pewno słyszeliście o tzw. paskach. Tak, chodzi o paski, jakie widzimy w czasie telewizyjnych programów informacyjnych u dołu ekranu – krótki tekst na kolorowym tle. Dziś paski stały się bardzo ważnym narzędziem komunikacji – opisują, komentują, pomagają widzowi utrwalić sobie to, co widzi. Im ciekawiej napisany pasek, tym większa szansa dotarcia z informacjami do odbiorcy. Wydaje się jednak, że napisanie dobrego tekstu na pasek to sztuka niełatwa. Konkurencja jest duża, a złożoność sytuacji w telewizyjnych przekazach – ogromna.

Postanowiliśmy sprawdzić jak Wy poradzicie sobie z zadaniem tworzenia pasków, ale w tym wypadku nie interesuje nas współczesny świat. To zostawiamy kolegom ze stacji telewizyjnych. My zapraszamy do świata Wielkiej Sztuki. Spójrzcie na słynne obrazy wielkich mistrzów tak, jakby to były obrazy z telewizyjnych ekranów i – napiszcie do nich tekst paska. Niech to będzie jednak spojrzenie z przymrużeniem oka, a tekst musi być na tyle oryginalny, żeby uzyskać uznanie redakcji. Codziennie tuż po godzinie 10-tej zamieścimy na naszej stronie internetowej reprodukcję dzieła sztuki, nie zawsze bardzo znanego. Waszym zadaniem będzie zabawne, oryginalne skomentowanie tego, co widzicie w postaci tekstu imitującego telewizyjny pasek. Spośród nadesłanych propozycji codziennie wybierzemy jedną, najbardziej naszym zdaniem oryginalną i nagrodzimy cennym albumem malarstwa bądź innymi nagrodami wskazanymi przez prowadzącego program. Ta – nieco przekorna zabawa to jedynie pretekst do wejścia w świat sztuki, malarzy, galerii, muzeów i domów aukcyjnych. Będziemy opowiadać Wam niezwykle historie z tym światem związane, podpowiemy gdzie można obejrzeć słynne obrazy lub jak zainwestować w sztukę. Aha, sprawdzimy też, co wisi na ścianach w Waszych domach lub biurach. Gotowi na taką wyprawę?

(Wg Urszuli Urzędowskiej)

ĆWICZENIE 34

Na podstawie wysłuchanego tekstu wybierz prawidłową odpowiedź. Zaznacz, które zdania dotyczą:

	radia	telewizji	Internetu
Tekst znajduje się na stronie internetowej:	✓		
Pasek: krótki tekst na kolorowym tle.			
Konkurencja jest duża.			
Napiszcie do nich tekst paska.			
Będziemy opowiadać Wam niezwykle historie z tym światem związane.			

ĆWICZENIE 35

Podpisz poniższe obrazy własnymi paskami.

Amedeo Modigliani,
Młody uczeń.

Pieter Paul Rubens,
Daniel w jaskini lwów.

Hieronim Bosch,
Ogród rozkoszy ziemskich.

Pieter Bruegel,
Przysłowia niderlandzkie.

Pierre-Auguste Renoir, *Dwie siostry.*

Eugène Delacroix,
Wolność prowadząca lud na barykady.

El Greco,
Laokon.

Leonardo da Vinci,
Ostatnia wieczerza.

Edgar Degas,
Lekcja tańca.

Rembrandt van Rijn, *Lekcja anatomii
doktora Tulpa.*

Sandro Botticelli,
Narodziny Wenus.

Van Gogh,
Gwiazdzyste niebo.

ĆWICZENIE 36

Przeczytaj obce nazwiska. Spróbuj je odmienić. Przypomnij odmianę obcych nazwisk z lekcji 3, str. 61.

ĆWICZENIE 37

Dopasuj do obrazów różne wyrażenia, zwroty, frazy z życia codziennego. Ułóż do nich reakcję – powstanie dwuzdaniowy dialog.

A tę co ugryzło?
Bardzo ładny kapelusz!
Co ci jest?
Co jest na drugie danie?
Co panu dolega?
Co u pani słyszać?
Cześć, jak się masz?
Czy coś się stało?
Czy możesz mi podać sól?
Data urodzenia?
Dzień dobry, jak masz na imię?
Ile masz lat?
Jak panią uczesać?
Jaka u was pogoda?
Kici-kici ...
Może panu pomóc?
Nie mam co na siebie włożyć!
Nie zimno ci?
No i jak wyglądam?
No, nie śpimy, nie śpimy!
O, masz taki sam rozmiar butów!
Przepraszam, gdzie jest poczta?
Przestańcie!
Smacznego!
Zatańczymy?

ĆWICZENIE 38

Wybierz jeden z obrazów i opisz go. Skorzystaj ze słownictwa z ramki. Schemat opisu obrazu znajdziesz w lekcji 2, str. 40.

Na pierwszym planie... / w centrum... / na drugim planie... / w tle... / w prawym górnym rogu...

Widzimy... / widać... / można zobaczyć...

Zwróćmy uwagę na...

ĆWICZENIE 39

Streść po polsku poniższy tekst.

Україна має безцінне надбання – зразки сакрального мистецтва, які стали світовою спадщиною. Під опіку ЮНЕСКО дерев'яні храми Карпатського регіону потрапили у 2013 році. Тоді Україна спільно із Польщею подала до міжнародної організації перелік 16 церков – 8 українських та 8 польських. Проте архітектурний стиль у всіх – український: галицький, гуцульський, бойківський та лемківський. Нині половина храмів знаходяться на території країни-сусідки, та у минулі століття саме тут проживали українці. Церкви, внесені до списку світової спадщини ЮНЕСКО, знаходяться в Івано-Франківській, Закарпатській і Львівській областях. У Польщі ці об'єкти розташовані на території Малопольського і Підкарпатського воєводств.

(Wg: https://ua.igotoworld.com/ua/article/682_derevyannye-cerkvi-ukrainy-yunesko.htm)

ĆWICZENIE 40

Dopasuj zdjęcia obiektów z Listy Dziedzictwa Kulturowego UNESCO do ich nazw. Opowiedz w grupie o jednym obiekcie z listy ukraińskiej i o jednym – z listy polskiej.

?

Rezydencja metropolitów
bukowińskich i dalmac-
kich w Czerniowcach

?

Stare miasto
w Zamościu

?

Chersoniez Taurydzki

?

Auschwitz Birkenau, niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady /1940-1945/

?

Pierwotne lasy bukowe w Karpatach

?

Sobór (katedra) św. Zofii w Kijowie

?

Zamek krzyżacki
w Malborku

?

Historyczne centrum
Krakowa

MŁODZI W EUROPIE

Młodzi prawie we wszystkich europejskich krajach są w większości pozytywnie nastawieni wobec demokracji. Różnice między odpowiedziami badanych z Niemiec i Austrii a deklaracjami respondentów z państw Grupy Wyszehradzkiej nie są na ogół bardzo duże.

Ogólnie jednak odsetek osób, które nie potrafią udzielić odpowiedzi na pytania dotyczące demokracji (od 12% do 26% w zależności od kraju i pytania), jest jednak zdecydowanie wyższy niż w wypadku wyrażania opinii na temat Unii Europejskiej, co pokazuje, że dla części młodych ludzi pytanie to okazało się trudne. Największe różnice w odpowiedziach młodych Niemców i Austriaków a Polaków, Czechów, Słowaków i Węgrów występują w ocenie demokracji jako najlepszego możliwego systemu politycznego. Zgadza się z tym stwierdzeniem 71% Niemców i Austriaków, 60% Czechów oraz około połowy Polaków (50%), Słowaków (51%) i Węgrów (48%).

Jednocześnie w Polsce odnotowuje się największą grupę młodych, którzy zaprzeczają temu stwierdzeniu (29%). Podobny rozkład odpowiedzi jest na Węgrzech (27%). Jednocześnie na Węgrzech i Słowacji co czwarty, a w Polsce i Czechach co piąty badany nie był w stanie udzielić na to pytanie odpowiedzi.

Młodzież polska uważa integrację europejską za coś dobrego i chce pozostać w Unii Europejskiej.

Młode Polki i młodzi Polacy, podobnie jak ich rówieśnicy z pozostałych pięciu krajów objętych badaniem, są pozytywnie nastawieni do integracji europejskiej i osobiście doceniają płynące z niej korzyści. Na czele tych korzyści młodzi Europejczycy wymieniają to, że zapewnia ona pokój w Europie, co wydaje się przeczyć obiegowym opiniom, że młodsze pokolenie bardziej interesują kwestie ekonomiczne, takie jak fundusze europejskie służące do niwelowania różnic rozwojowych między poszczególnymi krajami. Mniej oczywistą dla badanych korzyścią, choć docenioną przez większość z nich, jest możliwość przekraczania granic między państwami członkowskimi bez kontroli granicznej. Być może pokazuje to, że dla części młodych osób pewne kwestie stały się oczywistością, z których znaczenia nie zawsze zdają sobie sprawę. Co ciekawe, stosunek do tej kwestii dzieli młodych z Europy Środkowej, ponieważ Polacy i Węgrzy odpowiadają tu inaczej niż Słowacy i Czesi. Szczególnie polska młodzież docenia korzyści płynące z zasady swobodnego przemieszczania się w ramach Wspólnoty – nie tylko brak kontroli granicznych, ale także możliwość pracy i studiowania w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej. Młodzi mieszkańcy Europy Środkowej wprawdzie cenią sobie pokój, ale jednocześnie nie chcą się tym pokojem dzielić z uchodźcami z tych części świata, w których trwa wojna i są prześladowania.

Badanie pokazało także, że nie wszyscy młodzi ludzie w równym stopniu są zwolennikami demokracji jako najlepszego istniejącego ustroju, choć zdecydowana mniejszość uważa, że jest wszystko jedno, czy żyją w demokracji, czy też nie. Istnieje ponadto stosunkowo duże przyzwolenie na ograniczenie demokracji w imię bezpieczeństwa. Co więcej, okazuje się, że wiara w znaczenia demokracji i jej mechanizmów jest skorelowana pozytywnie z poparciem dla integracji europejskiej.

(Wg Internetu)

ĆWICZENIE 1

Przeczytaj tekst. Nowe słownictwo wypisz do słowniczka. W razie trudności sięgnij do słownika.

ĆWICZENIE 2

Czy zgadzasz się z poniższymi twierdzeniami? Uzasadnij, przytaczając odpowiednie fragmenty z tekstu. Jakie Twoje zdanie? Porozmawiajcie o tym w grupie.

Młodzież z krajów UE jest pozytywnie nastawiona do demokracji.	TAK	NIE
Dla części młodych ludzi pytania dotyczące demokracji nie są istotne.	TAK	NIE
Młodzi Niemcy, Austriacy, Polacy, Czesi, Słowacy czy Węgrzy postrzegają demokrację jako najlepszy możliwy system polityczny.	TAK	NIE
Młodzieży w Polsce nie podobają się korzyści płynące z integracji europejskiej.	TAK	NIE
Na Węgrzech i w Polsce jednakowo jest postrzegana możliwość przekraczania granic między państwami członkowskimi bez kontroli granicznej.	TAK	NIE
Młodzi Europejczycy wcale się nie przejmują sprawami pokoju, lecz kwestie ekonomiczne stawiają na pierwszym miejscu.	TAK	NIE
Stosunek młodych z Europy Środkowej do kwestii demokracji, pokoju, rozwoju gospodarczego jest jednakowy.	TAK	NIE
Na pewne pytania młodzi Polacy i Węgrzy odpowiadają inaczej niż Słowacy i Czesi.	TAK	NIE
Młodzież europejska postrzega terroryzm jako największe zagrożenie współczesności.	TAK	NIE

Młodych Polaków wcale nie obchodzi ksenofobia czy populizm europejskich polityków.

TAK NIE

ĆWICZENIE 3

Podyskutujcie w grupie, czy zagadnienia dotyczące demokracji, pokoju, rozwoju gospodarczego, terroryzmu, inne kwestie na które reagują młodzi Europejczycy, też są ważne dla młodzieży z Ukrainy.

dla młodzieży na Ukrainie... / dla młodych Europejczyków...
podobnie jak... / tak samo... / jak dla..., tak i dla... /
inaczej niż... / odmiennie... / przeciwnie...

ĆWICZENIE 4

Zapoznaj się z poniższym tekstem. Przygotuj notatkę na podstawie danych z tekstu. Skorzystaj za słownictwa z ramki. Wypełnij tabelkę według krajów.

Jak żyje się dzieciom i młodzieży w Europie?

Populacja Unii Europejskiej się starzeje. W 2014 roku osoby poniżej 30. roku życia stanowiły zaledwie 33,3% całkowitej ludności EU. Według statystyk, średni wiek Europejczyków wzrósł o 7 lat przez ostatnie dwie dekady – w 1990 roku średni wiek wynosił 35 lat, a w 2013 roku 42 lata.

Dane dowodzą, że młodzi Europejczycy dość późno wkraczają w dorosłość i wyprowadzają się z domu. W 2013 roku w całej UE młodzi ludzie byli niechętni, aby opuścić dom rodziców przed ukończeniem 27 lat w przypadku mężczyzn i 25 lat w przypadku kobiet. Najwcześniej z domu wyprowadzają się Szwedzi – w wieku ok. 20 lat, a najpóźniej Chorwaci – kobiety w wieku 30, a mężczyźni 33 lat. Powodem późnego wkraczania w dorosłość może być m.in. zmaganie się młodych z bezrobociem.

W 2013 roku w całej UE 21% młodych ludzi w wieku 25–29 nie pracowało i nie było w trakcie nauki. Największe stopy bezrobocia odnotowano w Grecji (42%), we Włoszech (33%) i Bułgarii (32%). Najmniej bezrobotnych młodych jest w Szwecji (9%), Austrii (10%) oraz w Danii, Luksemburgu i Holandii (11%). Pomimo trudności młodzi cieszą się życiem. W 2013 roku wskaźnik zadowolenia z życia dla grupy wiekowej 25–34 wynosił 7,3 punkty na 10. Najwyższy poziom zadowolenia był wśród osób w wieku od 16 do 24 lat ze średnią notą 7,6. Więcej informacji w raporcie Eurostatu.

(Wg Internetu)

<i>Szwecja</i>	<i>Młodzi Szwedzi najwcześniej wyprowadzają się z domu</i>
<i>Chorwacja</i>	

Włochy są drugie/ Bułgaria jest trzecia... ... pod względem/ jeśli chodzi o...

ĆWICZENIE 5

Porozmawiajcie w grupie o tym, kiedy młodzież w Europie jest gotowa opuścić dom rodzinny. Jak wygląda sytuacja w tym zakresie na Ukrainie.

ĆWICZENIE 6

Za pomocą słownictwa z ramki przygotuj wypowiedź na temat swojego przyszłego mieszkania.

1. Gdzie zamieszkaasz (jakie masz marzenia o własnym domu)?
2. Kim będziesz?
3. Jaka atmosfera będzie w Twoim nowym domu?
4. Jakie wyposażenie mieszkania przewidujesz?
5. Dokąd się wyprowadzisz?

Miejsce zamieszkania: własny dom; własne mieszkanie w bloku; hotel studencki (akademik); wynajęte mieszkanie; wynajęty pokój w mieszkaniu; wynajęte miejsce w pokoju z kolegą lub koleżanką.

Usytuowanie nowego miejsca zamieszkania: centrum miasta; przedmieście; małe miasto; wieś.

Miejscowość położona: nad rzeką; w górach; nad morzem; nad jeziorem; pod lasem.

Dane o mieszkaniu: piętro; z widokiem na co?; jakie pomieszczenia będą w domu/ mieszkaniu).

Atmosfera w domu: dom otwarty; przyjazna atmosfera; idealny porządek; muzyka; cisza; radio; włączony telewizor; rozmowy

ĆWICZENIE 7

Wypisz z tekstu podstawowego i ćw. 4 nazwy krajów – wpisz je w odpowiedniej formie do tabelki.

<i>Pochodzę z...</i>	<i>Jestem</i>	<i>Jadę do.../ na ...</i>	<i>Byłam/ Byłem na wycieczce w.../ na ...</i>
<i>Niemiec</i>	<i>Niemką/ Niemcem</i>	<i>Czech</i>	<i>Węgrzech</i>

ĆWICZENIE 8

Przeczytaj poniższy tekst. Wyjaśnij różnicę pisowni procentów w języku polskim i ukraińskim.

W całej Unii Europejskiej odsetek zwolenników pozostania we Wspólnocie wzrósł w ciągu roku z 61% do 71%.

W pytaniu odnoszącym się do ich tożsamości, 46% Polaków odpowiedziało, że czują się obywatelami swojego kraju, a 43%, że najpierw obywatelami swojego kraju, a potem Europejczykami.

Wyłącznie obywatelami własnego państwa czuje się jedynie 21% Hiszpanów i 25% Francuzów. W przypadku Greków odsetek ten wynosi 34%, Niemców 36%, a Włochów 38%. Najbardziej zbliżone do polskich postawy reprezentują młodzi Brytyjczycy – 40% z nich odpowiedziało, że czuje się wyłącznie obywatelami Wielkiej Brytanii.

Wyłącznie europejską tożsamość zadeklarowało 2% Polaków, a 6% stawia ją przed tożsamością polską.

Opinię, że demokracja jest najlepszym systemem rządów podziela 49% Polaków. Tylko Francuzi są bardziej sceptyczni – 44%.

Równocześnie aż 34% Polaków uważa, że inne systemy władzy są tak samo dobre jak demokracja. Podobnego zdania jest 30% Francuzów i 29% Włochów, lecz tylko 17% Niemców.

13% Polaków uważa, że system polityczny w ich kraju funkcjonuje poprawnie. 47% domaga się zmian, a 28% chce, by były to zmiany radykalne.

49% Polaków uważa, że będzie im się powodziło znacznie lepiej lub lepiej niż ich rodzicom. Takimi optymistami jest tylko 12% Greków, 15% Włochów, 16% Brytyjczyków, 18% Hiszpanów i 22% Francuzów. Porównywalny z polskim optymizmem wykazują tylko Niemcy – 37%.

(Wg Internetu)

ĆWICZENIE 9

Które pytania mogły znaleźć się w ankiecie? Odpowiedz na nie jako młody obywatel Ukrainy. Jak myślicie, do których młodych Europejczyków jest najbliższym młodym Ukraińcom?

Czy jesteś za wejściem Ukrainy do UE?

TAK NIE

Czy demokracja jest najlepszym systemem rządów?

TAK NIE

Czujesz się: a) Najpierw obywatelem Ukrainy, a potem UE. b) Najpierw obywatelem UE, a potem Ukrainy. c) Tylko obywatelem UE. d) Tylko obywatelem Ukrainy.	TAK	NIE
Czy inne systemy rządów są równie dobre?	TAK	NIE
Czy coś trzeba zmienić na Ukrainie?	TAK	NIE
Czy UE trzeba poszerzyć o inne państwa?	TAK	NIE
Czy UE powinna mieć własny – jeden – rząd, armię itd.?	TAK	NIE
Czy jesteś optymistą, jeśli chodzi o Ukrainę?	TAK	NIE

ĆWICZENIE 10

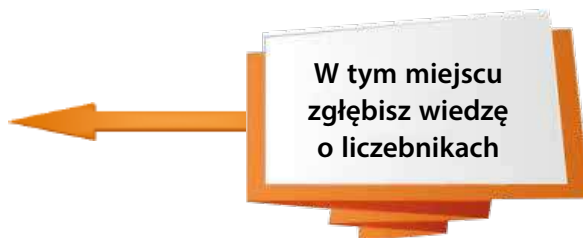
Porozmawiajcie w grupie, co najbardziej cenicie w UE. Czego najbardziej nie lubicie? Wymieńcie po cztery przykłady.

+	–
a) ...	a) ...
b) ...	b) ...
c) ...	c) ...
d) ...	d) ...

ĆWICZENIE 11

Wybierz z tekstu ćw. 8 dane dotyczące jednego kraju i podaj je.

WZÓR: *Hiszpania: 85% młodych Hiszpanów głosowałoby przeciwko wyjściu ich kraju z UE. 21% czuje się tylko obywatelami Hiszpanii ...*

Liczebniki ułamkowe

Liczebniki ułamkowe nazywają **ułamki**.

Np.: *jedna druga* ($1/2$), *jedna trzecia* ($1/3$),
trzy czwarte ($3/4$), *jedna piąta* ($1/5$),
dwie siódme ($2/7$), *sześć dziesiątych* ($6/10$),
ćwierć, *pół*, *półtora*

Licznik ułamka ma postać **liczebnika głównego**.
Mianownik ułamka – **liczebnika porządkowego**

Liczebniki ułamkowe odmieniają się przez **przypadki**. Np.: *Jednej trzeciej uczniów nie było w klasie. Na przepis potrzebują trzy czwarte szklanki mleka*

Liczebniki **pół** i **półtora** są **nieodmienne**.

Np.: *Przerwał w pół słowa.*
Za półtora roku ukończę szkołę.

ZAPAMIĘTAJ!

Liczebnik **półtora** ma dwie formy rodzajowe:

żeńską.

Np.: *półtorej godziny*

męską i nijaką.

Np.: *półtora kilometra,*
półtora jabłka

Odrobina pisowni

W zapisie **ułamków dziesiętnych** stosuje się **przecinek**, nie **kropkę**. Np.: **0,5** czyta się **zero przecinek pięć** lub **pięć dziesiątych**;
2,15 – **dwa przecinek piętnaście** lub **dwa i piętnaście setnych**

Odmiana liczebników ułamkowych	
M.	trzy czwarte litra, jedna druga kilograma
D.	trzech czwartych litra, jednej drugiej kilograma
C.	trzem czwartym litra, jednej drugiej kilograma
B.	trzy czwarte litra, jedną drugą kilograma
N.	z trzema czwartymi litra, z jedną drugą kilograma
Ms.	o trzech czwartych litra, o jednej drugiej kilograma
W.	o trzy czwarte litra!, o jedna druga kilograma!

Liczebniki nieokreślone

Liczebniki nieokreślone nie podają konkretnej liczby osób, rzeczy, zjawisk.
Np.: *parę, kilka, wiele, sporo, kilkaset, kilkanaście*

Liczebniki nieokreślone odmieniają się przez:

przypadki:

kilka okien, kilku oknom, kilkoma oknami

rodzaje:

*kilku lekarzy, kilka kobiet
kilkanaście egzemplarzy,
kilkaset płyt, kilkoro wnucząt,
paru uczniów, niewielu uczonych,
wielu chłopców, wiele dziewczyn*

Liczebniki mnożne

Liczebniki mnożne wskazują na mnogość, wielokrotność, powtórzenie czegoś.
Liczebniki te pokazują, z ilu części składa się całość przedmiotu lub ile razy dane zjawisko powtórzyło się.
Np.: *potrójna ochrona, dwukrotnie omówiony, sześciokrotnie cięższy, trzykrotnie wyższy*

Liczebniki wielorakie

Liczebniki wielorakie oznaczają różnorodność czegoś.

Np.: *dwojaki, trojaki, czworaki*

Nazwy liczb: *jedynka, dwójka, trójka, czwórka, piątka, szóstka, itd.* to rzeczowniki!

ĆWICZENIE 12

Uzupełnij zdania brakującymi liczebnikami z ramki.

Zabrakło ... metra taśmy.

Zjadłpomarańczy.

Przez mój pokój przewinęło się już ... gości.

... książek przeczytałaś w tym roku?

Zrobił ... zapasów na zimę.

Przyglądał się ... zapasom, które zrobił.

... dni zostawało do wyjazdu za granicę.

W sprawdzianie było ... błędów gramatycznych.

Zostało nam ... czasu.

Wymieniliśmy między sobą ... słów.

Półtora, niewielu, kilkanaście, mało, tylu, mnóstwo, trochę, półtorej, ile, parę.

ĆWICZENIE 13

Z podanymi liczebnikami ułóż swoje zdania.

Mnóstwo, pół, dwojaki, trojaki, kilka, wiele, półtora, sporo, kilkaset, dużo, parę, trochę.

ĆWICZENIE 14

Z ćw. 8 wypisz liczebniki ułamkowe i zapisz je słownie. Czy podobnie jest w języku ukraińskim?

ĆWICZENIE 15

Zapisz ułamki słownie.

1. $2/4$ – *dwie czwarte*
2. $5/7$ –
3. $1/2$ –
4. $1/7$ –
5. $5/9$ –
6. $4/5$ –
7. $3/4$ –
8. $2/3$ –
9. $3/7$ –
10. $6/8$ –

ĆWICZENIE 16

Zapisz słownie ułamki dziesiętne.

1. $3,7$ – *trzy i siedem dziesiątych*
2. $0,4$ –
3. $5,42$ –
4. $0,005$ –
5. $0,03$ –
6. $41,7$ –
7. $8,06$ –
8. $7,8$ –
9. $1,071$ –
10. $10,9$ –

ĆWICZENIE 17

Zapisz słownie liczebniki ułamkowe. Rzeczowniki w nawiasach zapisz w odpowiedniej formie.

1. Wyprawa w góry trwała $4,5$ (dzień).
2. Mieliśmy kupić $3 \frac{3}{4}$ (kilogram) owoców.
3. Wypił po spacerze $2,5$ (szklanka) wody.
4. Umówieni jesteśmy na spotkanie za $1,5$ (godzina).
5. $2/3$ (uczeń) dobrze poradzi sobie z zadaniem.
6. Przed nami był dom o wysokości $34,5$ (metr).
7. Tylko $1/3$ (widz) była na widowni.

8. To wydarzyło się przed 1,5 (rok).
9. Spotkamy się na wakacjach za 2,5 (miesiąc).
10. Przyjadę do Warszawy na 1,5 (tydzień).

ZAPAMIĘTAJ!

Odmianę wyrazu „procent”

	Lp.	Lmn.
M.	procent	procenty
D.	procentu	procentów
C.	procentowi	procentom
B.	procent	procenty
N.	procentem	procentami
Mc.	o procencie	o procentach
W.	procencie!	procenty!

W liczbie **pojedynczej** w połączeniu z liczebnikiem **głównym** w **Dopełniaczu** i **Bierniku** rzeczownik *procent* przyjmuje formę **Mianownika**. Np.: *Nie ma dwóch procent.*

Zabrakło pięciu procent.

W liczbie **mnożej** w połączeniu z liczebnikiem **głównym** w **Mianowniku** rzeczownik *procent* także przyjmuje formę **Mianownika** lp. Np.: *Trzydzieści trzy procent.*

ZWRÓĆ UWAGĘ!

Wyjątek: liczebnik **główny** *jeden* łączy się z **Biernikiem**.

Np.: *Do jednego procentu.*

Z liczebnikami *ułamkowymi* w każdym przypadku rzeczownik *procent* przyjmuje formę **Mianownika lp**.
Np.: *Czterdzieści dziewięć i pół procent.*

Z **Celownikiem, Narzędnikiem i Miejsownikiem** rzeczownik *procent* przyjmuje odpowiednie formy.
Np.: *Wręczono nagrody **dziesięciu procentom** dzieci.*
Z sześcioma procentami matury nie zdasz.
W pięćdziesięciu procentach był pewien tego, co mówi.

ĆWICZENIE 18

Połącz w zdaniu rzeczownik *procent* z liczebnikami. Zapisz liczebniki słownie.

1. W piątek nie było w szkole tylko 1% uczniów.
2. Firma wypracowała w tym miesiącu 7% zysku..
3. Do wykonana normy brakowało 1,5%.
4. Na sali było tylko 8% starszych osób.
5. Rozmowa była tylko z 35% uczestników akcji.
6. 70% uczniów jest gotowych do egzaminów.
7. W głosowaniu wzięło udział 75% wyborców.
8. Tylko 0,8% populacji owadów przeżyło zimę.
9. Myślę o 45,5% uczestników tego badania.
10. 60% Czechów i 50% Polaków uważa demokrację za najlepszy system polityczny.

ĆWICZENIE 19

Z podanych przysłów wypisz liczebniki, określ, do jakiej grupy należą. Z ułamkowymi liczebnikami ułóż 5 zdań. Jak rozumiesz przysłowia? Czy są podobne w języku ukraińskim?

1. Gdzie kucharek sześć, tam nie ma co jeść.
2. Co dwie głowy to nie jedna.
3. Chciwy dwa razy traci.
4. Gdzie dwóch się bije, tam trzeci korzysta.
5. Każdy kij ma dwa końce.
6. Jedna jaskółka wiosny nie czyni.
7. Nie czyń drugiemu, co Tobie niemiłe.

8. Dzielić włos na czworo.
9. Do trzech razy sztuka.
10. Każdy medal ma dwie strony.
11. Pleść piąte przez dziesiąte.
12. To jeszcze pół biedy.
13. Wygląda jak półtora nieszczęścia.
14. Koń ma cztery nogi, a też się potknie.
15. Plecie trzy po trzy.
16. Rozmowa w cztery oczy.
17. Mieć dwie lewe ręce.
18. Na dwoje babka wróżyła.
19. Być w siódmym niebie.
20. Piąta woda na kisielu.

ĆWICZENIE 20

Z podanych wyrazów wybierz liczebniki i wpisz do odpowiedniej grupy w tabeli.

Czworo, pięć, trójka, wielu, dziesiątka, książka, kilka, dwójka, dyrektor, sto, setna, pół, troje, trzech, trzecia, tysięczne, wieloraki, półtora, niewiele, jednorożec, zerówka, dwadzieściora, wakacje, parę, dwunastu, jedynka, czwórka, dwięćdziesiąt, kilku, sporo, kilkaset, pierwsza, literatura, trzy czwarte, kilkadziesiąt, piątka, kolega, rok, dwa i pół, milion, szóste, ćwierć, ósmy, potrójna, sześciokąt, czworonożny, siedem, czterysta, osiemsetna, szkoła, szóstka, podwórko, dwie piąte, kilkaset.

Liczebniki główne	
Liczebniki porządkowe	
Liczebniki wielorakie	
Liczebniki mnożne	
Liczebniki nieokreślone	
Liczebniki ułamkowe	

ĆWICZENIE 21

Wysłuchaj tekstu. W miejscu luk wpisz brakujące wyrazy.

Polska młodzież ze Lwowa poznaje tajniki dziennikarstwa. Fot. Eugeniusz Sało

W dniach 9–10 czerwca we Lwowie odbył się trzeci cykl warsztatów _____ MEDIA START. Tym razem młodzież ucząca się dziennikarstwa telewizyjnego zmierzyła się ze sztuką filmowania i montażu.

Pod okiem Adama Rogali, prowadzącego szkolenia i Dariusza Jadacha, _____ filmowego i telewizyjnego młodzi adepci dziennikarstwa uczyli się zasad sztuki operatorskiej m.in. kompozycji kadru, typów ujęć, oświetlenia planu zdjęciowego, przygotowania _____ oraz zasad montażu.

– Nasi młodzi filmowcy bardzo dobrze chłoną wiedzę. Bardzo im się podoba to, co im przekazujemy. Wydaje _____, że jest to bardzo proste, ale kiedy zaczynają robić filmik, okazuje się, że ta sztuka filmowa nie jest taka prosta. Wymaga ona trochę wiedzy, umiejętności operatorskich, ale świetnie im to wychodzi i bardzo dobrze sobie _____. Chcą filmować, chcą próbować i to jest najbardziej cenne – powiedział Dariusz Jadach, operator filmowy i telewizyjny, znany _____ do polskich seriali w TVP takich jak „Czas honoru”, „Kryminalni” czy „Złotopolscy”.

– Poznaliśmy zasady montażu i _____. Filmowaliśmy krótkie filmiki, które z trenerami analizowaliśmy, poznając swoje słabe i mocne strony. Podobają mi się tutaj, bo widzę w jaką stronę _____, jakie robię błędy i nad czym muszę jeszcze popracować. Cieszę się, że jestem tutaj i na pewno wezmę udział w kolejnych edycjach – podsumowała jedna z uczestniczek _____.

Warsztaty dziennikarskie Media Start odbywały się w pomieszczeniu Polskiej Szkoły _____ we Lwowie. Fundacja Pomoc Polakom na Wschodzie zorganizowała i przygotowała _____ warsztatów, które potrwają do końca tego roku. Młodzież będzie mogła wykorzystać zdobyte umiejętności dla pracy w polskich _____ we Lwowie.

– Organizujemy warsztaty dziennikarskie, aby dać młodym ludziom ze Lwowa i okolic podstawę do robienia _____. Żeby mieli podstawową bazę, gdyby w przyszłości chcieli podążyć ścieżką dziennikarską. I to zarówno ludzie, którzy chcieliby to _____, jak i ci, którzy zechcą robić prywatnie materiały wideo dla serwisów internetowych – zaznaczył Stefan Gardawski z Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie.

Projekt jest współfinansowany w ramach sprawowania opieki Senatu RP nad Polonią i Polakami za granicą.

(Wg „Kuriera Galicyjskiego”)

ĆWICZENIE 22

W zespole zabawcie się w fotografa i fotografujących się. Jak myślicie, kto z nich użyje podanych popularnych zwrotów, związanych z fotografią? Zapiszcie odpowiednie dialogi.

Polska młodzież ze Lwowa poznaje tajniki dziennikarstwa. Fot. Eugeniusz Sała

„Cziiiiiiz”

Chodźcie dwa kroki do przodu.

Czy mogłaby Pani zrobić nam zdjęcie?

Głowę trochę w lewo.

Nie pod słońce!
Niewyraźne, trzeba powtórzyć.
OK., robię samą głowę.
Patrzemy do kamery.
Stańcie bliżej siebie!
Tam na górze się naciska.
Tamtych z tyłu nie widać!
To kleimy z tym.
Trochę w lewo!
Tu trzeba nacisnąć.
Tylko tak, żeby nogi było widać.
Usunąć to zdjęcie czy zostawić?
Uśmiech!
Więcej światła!

ĆWICZENIE 23

Poukładaj dialog między Stefanem Gardawskim a dyrektorem Polskiej Szkoły nr 10. Brakujące informacje uzupełnij na podstawie tekstu.

- A jaki jest cel warsztatów?
- Adam ... i ..., operator ...
- Chciałbym rozmawiać z panem dyrektorem.
- Do widzenia.
- Dobrze.
- Dyrektor ..., słucham?
- Dzień dobry, Stefan Gardawski z ... , chcielibyśmy zorganizować w państwa szkole warsztaty filmowe.
- Dziękuję, do zobaczenia.
- Halo, mówi Stefan Gardawski z Fundacji ...
- Już łączę...
- Kto poprowadzi warsztaty?
- Najlepiej w czerwcu.
- O, to bardzo interesujące. A kiedy?
- Organizujemy warsztaty dziennikarskie, aby...
- Polska Szkoła nr 10, słucham.
- Proponuję ... czerwca.
- Proszę przyjechać do Lwowa, omówimy szczegóły.
(...)

ĆWICZENIE 24

Wykorzystując powyższe zwroty zacznij/ zakończ rozmowę telefoniczną z:

- Polską Szkołą nr 24 we Lwowie.
- Ambasadą Polską w Kijowie.
- Konsulatem RP w Winnicy.
- Szkolnym Punktem Konsultacyjnym w Kijowie.
- Instytutem Polskim w Kijowie.
- Centrum Metodycznym w Drohobyczu.

ĆWICZENIE 25

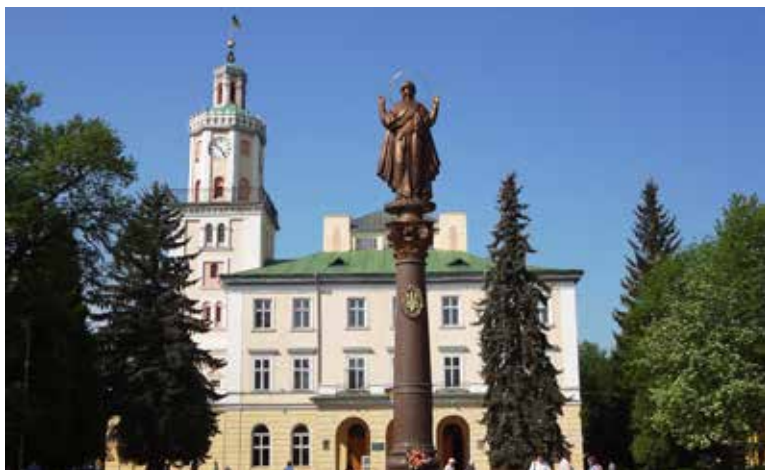
Czy podoba Ci się praca dziennikarza? Czy uczestniczyłeś/ uczestniczyłeś kiedyś w takich warsztatach? Czy chciałabyś/ chciałbyś brać udział w szkoleniach? Jakich? Przedyskutujcie to w grupie.

ĆWICZENIE 26

Napisz komentarz na 30 słów do wysłuchanego tekstu w ćw. 21. Co chcesz skomentować? Uzasadnij dlaczego.

ĆWICZENIE 27

Zapoznaj się z tekstem o realizowanym projekcie. Czy słyszałeś/ słyszałaś o podobnym projekcie? Jeżeli tak, podziel się informacją z kolegami.

Sambor

Ukraińsko-polski projekt „Nasze małe i wielkie historie, złapane w kadrze”, sfinansowany przez Polsko-Ukraińską Radę Wymiany Młodzieży, okazał się bardzo

interesujący. Uczniowie i nauczyciele klas 10A i 10B wyspecjalizowanej Szkoły Średniej nr 8 w Samborze na Ukrainie dowiedzieli się nowych faktów o długiej historii swojego miasta. Historia ta jest ściśle spleciona z historią nie tylko Polski, ale – jak się okazało – z miastem Sosnowiec na Śląsku.

Sosnowiec

Początek projektu był niezwykle owocny. Goście z VI Liceum im. Janusza Korczaka z Sosnowca byli serdecznie powitani przez nauczycieli, uczniów i dyrekcję w ścianach szkoły. Uczniowie klasy 10A zorganizowali dla kolegów z Polski wycieczkę. Wolontariusz z Ameryki za pomocą gier pomógł uczniom z Ukrainy i Polski szybciej zapoznać się ze sobą. Szkoła wywarła pozytywne wrażenie na gościach.

Wizyta w Ratuszu pozostawiła we wspomnieniach spotkanie z burmistrzem Sambora, jego zastępcami i radnymi. Były też opowieści o projekcie, goście pokazali ciekawy film o Sosnowcu, wymienili się prezentami.

Na wszystkich czekało zwiedzanie samborskiej starówki, wysłuchanie ciekawych legend, które w bardzo interesujący sposób opowiedziała nauczycielka od historii. Było to przyjemne spotkanie z królową Boną, która... opowiedziała historię swojego pobytu w Samborze.

ĆWICZENIE 28

Zapoznaj się z zasadami Polsko-Ukraińskiej Rady Wymiany Młodzieży.

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji ogłosiła nabór wniosków do trzeciej edycji Polsko-Ukraińskiej Rady Wymiany Młodzieży. Celem projektów jest zachęcenie młodzieży i osób pracujących z młodzieżą do wspólnych działań, które pozwolą na wzajemne zbliżenie się, odkrywanie wspólnych korzeni, przewyższanie uprzedzeń i stereotypów w postrzeganiu wspólnej historii oraz we współczesnych relacjach.

W ramach konkursu można dofinansować projekty z dziedziny wymiany młodzieżowej, seminariów, spotkań młodzieżowych, projektów informacyjno-promocyjnych.

Każdego roku określone są priorytety, które wraz z celami ogólnymi Polsko-Ukraińskiej Rady Wymiany Młodzieży, określają specyfikę tematów podejmowanych w projektach. Podstawowymi kierunkami projektów jest wzmacnianie dialogu międzykulturowego poprzez budowanie postaw otwartości i zrozumienia wśród młodych osób; nabywanie kompetencji niezbędnych do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym; wzmacnianie współpracy i wymiana doświadczeń w zakresie edukacji technicznej i branżowej; odkrywanie wspólnych korzeni, przezwyciężanie uprzedzeń i stereotypów w postrzeganiu wspólnej historii oraz we współczesnych relacjach.

Wnioski składać mogą organizacje, których działalność skierowana jest do młodzieży – mogą być to organizacje pozarządowe, instytucje oświatowe i publiczne. Oprócz młodzieży uczestnikami projektów mogą być również osoby pracujące z tą grupą wiekową. Polskie organizacje będą występować o uzyskanie wsparcia finansowego do Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, a ukraińskie – do Ministerstwa Młodzieży i Sportu Ukrainy.

W projekcie muszą wziąć udział minimum dwa podmioty, po jednym z każdego kraju (wnioskodawca musi posiadać ukraińską organizację partnerską wraz z którą przygotowuje i zrealizuje projekt). Projekty mogą być realizowane na terytoriach obu państw, niezależnie od miejsca złożenia wniosku w zależności od wybranej formy projektu.

(Wg Internetu)

ĆWICZENIE 29

Znajdź w Internecie informacje dotyczące Polsko-Ukraińskiej Rady Wymiany Młodzieży. Podziel się nimi z koleżankami i kolegami z klasy. Czy popierasz taką współpracę? Może Twoja szkoła czy zaprzyjaźniona organizacja pozarządowa biorą udział w takiej wymianie?

ĆWICZENIE 30

Na spotkaniu z polską młodzieżą:

- przedstaw się;
- podaj kilka informacji:
 - a) o sobie,
 - b) o swojej szkole,
 - c) o swojej miejscowości.

A co chcesz jeszcze powiedzieć kolegom z zagranicy?

ĆWICZENIE 31

Porozmawiajcie w grupie o przedstawionych w tabeli „kierunkach projektów” i swoich pomysłach na ich realizację. Pomocnymi będą wypowiedzenia z ramki.

wzmacnianie dialogu międzykulturowego	budowanie postaw otwartości i zrozumienia wśród młodych osób	nabywanie kompetencji niezbędnych do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym...	... i zawodowym
odkrywanie wspólnych korzeni	przewycięzanie uprzedzeń i stereotypów w postrzeganiu wspólnej historii...	... oraz we współczesnych relacjach	wzmacnianie współpracy i wymiana doświadczeń w zakresie edukacji technicznej i branżowej

Proponuję Zrobmy tak: A może by tak ...? Dlaczego nie ...? Myślę, że warto

Zorganizować, wspólnie uczestniczyć w ..., razem wyjechać ..., opracować (co?, np. szlak ...), napisać ..., wydać..., zaprosić

ĆWICZENIE 32

Zapoznaj się z treścią ciekawostki.

CIEKAWOSTKA

„Eurodesk” to program dla młodzieży, osób pracujących z młodzieżą i organizacji młodzieżowych, wspierany – finansowo i merytorycznie – przez Komisję Europejską i Ministerstwo Edukacji Narodowej w ramach programu „Młodzież w działaniu”. „Eurodesk” to sieć działająca w 31 krajach europejskich. Należą do niej organizacje i instytucje pracujące z młodzieżą, zajmujące się informacją europejską i/lub młodzieżową. W „Eurodesku” działa ponad 1000 organizacji, w tym ponad 70 w sieci „Eurodesk Polska”.

„**Młdzież w działaniu**” to program UE, który pozwala uzyskać dofinansowanie na realizację projektu. Dzięki temu młodzi ludzie w wieku 13–30 lat mogą realizować swoje pasje, rozwijać umiejętności i zdobywać nowe doświadczenia w czasie wolnym od nauki. Program adresowany jest również do osób pracujących z młodzieżą oraz organizacji działających na rzecz młodzieży, które chcą podnieść swoje kwalifikacje, rozwinąć działalność czy nawiązać współpracę międzynarodową.

ĆWICZENIE 33

Dokonaj streszczenia tekstu po polsku o realizacji projektów w ramach Ukraińsko-Polskiej Rady Wymiany Młodzieży.

У межах Українсько-польської Ради обмінів молоді, Виноградівська молодіжна громадська організація "КРЕАТИВ" спільно з польською організацією Фонд економічної та культурно-туристичної міжнародної інтеграції реалізували проект "Медіа група "UAPL".

Проект був розділений на два етапи – I етап з 31 липня по 04 серпня 2018 року у м. Виноградів Закарпатської області (Україна), та II етап з 05 по 09 серпня 2018 року у м. Сточек-Луковські Люблінського воєводства (Республіка Польща).

Lublin

Метою проекту було формування молодіжної медіа-команди для створення якісних фільмів з популяризації маловідомих, але дуже цікавих і туристично-привабливих місць Закарпаття та Люблінського воєводства. Тож його програма передбачала навчання медіа-грамотності, відеозйомки, майстер-класи, екскурсії та створення фільму про мальовничі місця Закарпаття та Люблінського воєводства.

Užgorod

Учасники "Медіа-група "UAPL", 12 молодих осіб з Польщі та України, готували інформацію про місця майбутнього відвідування, планували сценарії висвітлення найцікавішого та розробляли послідовність викладення інформації у фільмі для його кращого сприйняття. Новостворена медіа-група відвідала ряд цікавих об'єктів, які увійдуть до майбутнього фільму.

Реалізація проекту дала можливість українським та польським учасникам дізнатись більше про культуру, традиції, історію двох таких різних, та у той же час подібних країн; обмінялись досвідом щодо створення сучасних медіа-проектів.

(Wg Internetu)

ĆWICZENIE 34

Na podstawie artykułu zabawcie się w klub dyskusyjny.

Dr Łukasz Jurczyszyn, socjolog i politolog, razem z Andrzejem Stefańskim z biura Rzecznika Praw Obywatelskich przez pięć miesięcy jeździli po kraju i rozmawiali z młodymi Polakami u progu dorosłości. Odwiedzili 16 szkół z 16 województw. Łącznie w ich badaniu wzięło udział 396 osób w wieku 17-18 lat, uczniów: sześciu LO, sześciu techników i czterech zasadniczych szkół zawodowych. W każdej z tych szkół przez dwie godziny rozmawiali z uczniami jednej klasy. Przez pierwszą godzinę młodzież mówiła swobodnie o tym, co myśli na dany temat. W drugiej części organizowali tzw. debatę oksfordzką, w której uczestnicy dzielili się na obozy i próbowali nawzajem przekonać kolegów do swoich racji.

A ich racje dotyczyły różnych aspektów życia:

1. Jakie marzenia ma polska młodzież?
2. Gdzie chcą pracować po szkole czy po studiach?
3. Co myślą o unijnych perspektywach dla młodego Europejczyka?
4. Z jakich informacji korzystają?
5. Jakie sieci społeczne wykorzystują?
6. Jak widzą przyszłość Europy i Polski?

ĆWICZENIE 35

Wyraż swoją opinię na poruszone tematy w ćw. 34.

ĆWICZENIE 36

Zabawcie się w dziennikarza, robiącego wywiad, i osobę udzielającą wywiadu na temat Polsko-Ukraińskiej Rady Wymiany Młodzieży. Jakie pytania padną w pierwszej kolejności?

Sprawdź
swoją
wiedzę

Zadanie

Proszę połączyć wyrażenia oznaczające miejsca (z pierwszej kolumny) z wypowiedziami, które można w tych miejscach usłyszeć (z drugiej kolumny). Przykład: 0-o

0. Kawiarnia	o. „Poproszę kawę z mlekiem”
Dworzec kolejowy	„Z powodu choroby nauczyciela lekcja języka polskiego nie odbędzie się.”
Apteka	„Poproszę aspirynę i krople na katar.”
Sklep spożywczy	„Boli mnie głowa, mam podwyższoną temperaturę i kaszel.”
Hotel	„Przepraszam, gdzie jest stacja metra?”
Restauracja	„Pokój dwuosobowy kosztuje 200 zł na dobę.”
Bank	„Polecam danie dnia – schabowy z kapustą.”
Szkoła	„Chciałbym założyć konto bankowe.”
Autobus	„Czy jest żytni chleb ze słonecznikiem?”
Ulica	„Czy mógłby Pan skasować mi bilet?”
Lekarz	„Pociąg do Warszawy odjeżdża z II peronu.”

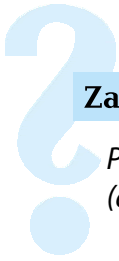

Zadanie

Proszę dopasować sytuacje z lewej kolumny do tekstów ogłoszeń z prawej kolumny, które dotyczą tych sytuacji. Przykład: 0-o

0. Kultura	o. Otwarcie wystawy fotografii Wrocław w moim obiektywie – piątek, 21.04, godz. 18.30. W programie również spotkanie z autorem zdjęć i dyskusja.
WYPOCZYNEK	Prywatna Przychodnia Stomatologiczna „Ortoprotex” mieszcząca się w Łodzi, już od 20 lat świadczy usługi pacjentom nie tylko z całej Polski, ale również z większości krajów Unii Europejskiej. Nasze specjalizacje to: stomatologia estetyczna (w tym wybielanie zębów), chirurgia, stomatologia dziecięca.
EDUKACJA	Agencja „Follow The Step,, zaprasza na wyjątkowy koncert Gorana Bregovica z gościnnym udziałem polskiej piosenkarki Kayah, która wystąpi na specjalne zaproszenie serbskiego kompozytora. Już 8 września 2017 roku, artyści spotkają się po 17-letniej przerwie na wspólnej scenie w warszawskiej Hali „Koło”! Bilety w cenie 150 i 120 zł.

ZDROWIE	Od rana będzie mocno grzmieć i padać głównie w centrum kraju. Burze spodziewane są w godzinach popołudniowych. Na pozostałym obszarze zachmurzenie umiarkowane, z przelotnymi opadami deszczu. Temperatura maksymalna powietrza wyniesie od 17° C do 20° C. Wiatr słaby i umiarkowany, północno-zachodni.
USŁUGI	Wybierasz się na studia i szukasz idealnej uczelni? Zapraszamy 25 sierpnia (w czwartek) w godzinach 17.00 – 19.00 do naszego uniwersytetu na drzwi otwarte. Będziesz mógł zapoznać się szczegółowo z naszą ofertą edukacyjną, przekonać, w jakich warunkach odbywają się zajęcia oraz otrzymać materiały informacyjne. Wykładowcy i studenci z przyjemnością odpowiedzą na wszelkie Twoje pytania i wątpliwości. Do zobaczenia!
POGODA	Zapraszamy Państwa do odwiedzenia jednego z najbardziej urokliwych miejsc na Mazurach. Hotel Gołębiwski w Mikołajkach jest malowniczo położony w samym sercu KRAINY WIELKICH JEZIOR, na przecięciu najpiękniejszych szlaków turystycznych Polski. Naturalne bogactwo przyrodnicze – lasy, puszcze i rezerваты – zachwycają przybywających tu turystów i pozwalają na pełne odprężenie. Bogactwo oferowanych atrakcji, miła obsługa i nowoczesne zaplecze konferencyjne zapewnią Państwu zarówno wspaniały wypoczynek w rodzinnym gronie jak i udane spotkanie biznesowe.

Zadanie

Proszę uzupełnić luki w tekście, wybierając poprawną odpowiedź (a. b. c.)

Kraków to jedno z najstarszych (1) ... polskich, leży w południowej części kraju (2) ... rzeką Wisłą. To dawna (3) ... Polski. W Krakowie jest dużo zabytków: Wawel – zamek królów polskich, kościół Mariacki z ołtarzem Wita Stwosza, Barbakan i Brama Floriańska oraz Sukienice. W Krakowie są też (4) ... muzea. W jednym z nich można (5) ... obraz Leonarda da Vinci „Dama z łąsiczką”. W centrum znajdują się kawiarnie i (6) ... , kina i teatry, hotele, (7) ..., konsulatory i różne sklepy. Kraków jest miastem chętnie odwiedzanym przez turystów. (8) ... ruch turystyczny jest zawsze latem podczas wakacji. W Balicach (9) ... Krakowem znajduje się drugie co do wielkości w Polsce port (10) ... o znaczeniu międzynarodowym.

1.

- a) miast
- b) miastem
- c) miastu

2.

- a) przy
- b) na
- c) nad

3.

- a) stolicą
- b) stolica
- c) stolicy

4.

- a) interesująca
- b) interesujący
- c) interesujące

5.

- a) zobaczył
- b) zobaczyć
- c) zobaczyli

6.

- a) restauracje
- b) restauracji
- c) restauracja

7.

- a) bank
- b) banku
- c) banki

8.

- a) największy
- b) największa
- c) największe

9.

- a) pod
- b) nad
- c) przy

10.

- a) lotnicza
- b) lotnicze
- c) lotniczy

Zadanie

Przeczytaj wywiad z Beatą Pawlikowską, następnie odpowiedz na pytania, wybierając prawidłową odpowiedź.

CZEGO O NIEJ JESZCZE NIE WIECIE?

P: Czy podróże, fotografia, pisanie to cel sam w sobie czy środek do celu? Ludzie myślą, że masz dużo pieniędzy... Gdzie leży prawda?

O: Podróżuję, bo zawsze o tym marzyłam i zawsze sprawia mi to fantastyczną radość. Fotografuję, bo zatrzymanie fragmentu nieustannie zmieniającej się rzeczywistości w kadrze to zajęcie magiczne. Piszę, bo kocham to robić. Taka jest prawda. Pieniądze? Same przychodzą kiedy chcą. Nigdy nie użyłam sztuki dla zarabiania pieniędzy. Raczej odwrotnie. Wierzę w to, że czysta, sztuka jest bogactwem samym w sobie, więc w całkiem naturalny sposób przyciąga do siebie więcej bogactwa. I to dzieje się samo, bez mojego świadomego udziału.

P: Którą podróż wspominasz jako najcenniejszą pod względem rozwoju osobistego, samoświadomości i wzbogacenia siebie?

O: Beata Pawlikowska: Podróże do dżungli amazońskiej były dla mnie fantastyczną szkołą życia. Tam zrozumiałam, że – przeciwnie do tego, czego uczy się w naszej zachodniej cywilizacji – w życiu wcale nie chodzi o to, żeby udawać kogoś, kto jest silny, odważny i samodzielny. W życiu chodzi o to, żeby być silnym, odważnym i samodzielnym. To ogromna różnica, która mnóstwo zmienia.

P: Czy miewasz koszmary? Blondynka, która potrafi śmiałym krokiem wkroczyć do dżungli, pewnie na co dzień nie boi się niczego!

O: Raczej się nie boję, a jeżeli czuję strach, to wiem, że pojawia się po to, żeby mnie przed czymś przestrzec, a ja dziękuję mu za to i świadomie podejmuję decyzję o tym co robię dalej. Nauczyłam się rozumieć strach i wiem, że można być od niego silniejszym.

P: Co Cię przeraża, a co motywuje? Ludzie uciekają od strachu, jak i od ambicji... Miewasz tak czasem?

O: Napędza mnie ciekawość, pasja, chęć poznania. Uwielbiam poznawać nowe krainy, nowych ludzi, obserwować, rozmawiać, wyciągać wnioski. Co mnie przeraża? Uśmiecham się teraz. A dlaczego myślisz, że w ogóle jest coś takiego?...

P: Czy kiedyś powiesz sobie „dość” i zacumujesz przy jednym porcie na stałe?

O: A po co? Robię to, co kocham. Nie zamierzam przestać pracować. Piszę książki, prowadzę program w radiu, podróżuję, fotografuję, rysuję. Sprawia mi to ogromną radość, daje poczucie spełnienia. Przypuszczam, że zawsze tak będzie, a jeśli pewnego dnia zapragnę "osiąść na stałe", to myślę, że zrobię to z taką samą radością i oczekiwaniem na to, czego przewidzieć nie mogę.

1. Beata Pawlikowska jest...

- a. znaną podróżniczką
- b. wybitną prawniczką
- c. lekarzem chirurgiem

2. Pawlikowka opowiada o podróży do:

- a. Afryki
- b. Azji
- c. Dżungli amazońskiej

3. Beata Pawlikowska zajmuje się również...

- a. sportami ekstremalnymi
- b. pisanie i fotografią
- c. malowaniem na szkle

4. Beata Pawlikowska planuje w najbliższym czasie...

- a. przejść na emeryturę
- b. pracować dalej
- c. wyjechać na stałe z Polski

5. Beata Pawlikowska lubi swoją pracę, ponieważ:

- a. jest uzależniona od pracy
- b. nie ma innego pomysłu na życie
- c. lubi to, co robi

Zadanie

Uzupełnij zdania

1. Jak ... na imię?

- a) mam
- b) masz
- c) macie

2. Ile to jest ... $35 + 100$?

- a) sto pięć
- b) sto trzydzieści
- c) sto trzydzieści pięć

3. W niedzielę chciałbym odwiedzić moją ...

- a) mama
- b) mamę
- c) mamie

4. Mój przyjaciel mieszka na...

- a) wieś
- b) wsi
- c) wsią

5. Do stolicy możemy pojechać...

- a) nowoczesnym pociągiem
- b) nowoczesnym pociągu
- c) nowoczesny pociąg

6. Moich ... nie ma dzisiaj w domu.

- a) rodzica
- b) rodzic
- c) rodziców

7. Po pracy spaceruję z ... po parku.

- a) psem
- b) psom
- c) psa

8. Nie przygotowałam dziś ..., ponieważ nie miałam czasu.

- a) obiad
- b) obiadem
- c) obiadu

9. Przepraszam Pana, gdzie jest ... apteka?

- a) bliska
- b) najbliższa
- c) bliżej

10. W jakiej okolicy są ... domy

- a) najtaniej
- b) najtańszy
- c) najtańsze

11. Żeby zdążyć na czas, muszę pojechać.... drogą

- a) najkrócej
- b) krótką
- c) najkrótszą

12. Nie przychodź do ... wieczorem, ponieważ jestem zajęty.

- a) nas
- b) mnie
- c) niej

13. Pies chodzi za ... wszędzie.

- a) nami
- b) nas
- c) nich

14. Ania ma nowego psa. Znalazła... na ulicy.

- a) go
- b) jego
- c) niego

15. Znajomi zaprosili nas ... domu.

- a) na
- b) w
- c) do

16. Nie mogę iść ... koncert, ponieważ mam jutro egzamin.

- a) do
- b) po
- c) na

17. Nie mam czasu ... pracy, żeby zjeść śniadanie.

- a) przy
- b) koło
- c) w

18. ... moim domem rośni stare drzewo.

- a) przed
- b) po
- c) między

19. ... wakacjach zacznę studia w Polsce.

- a) po
- b) w
- c) przed

20. Tomek bardzo ... czytać książki.

- a) lubić
- b) lubię
- c) lubi

21. Wanda, kiedy ... do Warszawy?

- a) pojedziesz
- b) pojedą
- c) pojedźmy

22. Dyrektor na pewno ... ten problem.

- a) rozwiąże
- b) rozwiązę
- c) rozwiążą

23. W Paryżu (my) wieżę Eiffla.

- a) będę zwiedzał
- b) będą zwiedzali
- c) będziemy zwiedzali

24. Ania i Paweł ... w gry komputerowe.

- a) będzie grał

- b) będą grali
- c) będzie grała

25. Przez cały dzień mama ... mieszkanie.

- a) sprzątała
- b) posprzątała
- c) sprzątnąć

26. Cały tydzień ... filmy.

- a) obejrzałam
- b) oglądałam
- c) obejrzyć

27. Jutro ... list do babci, dziś nie mam czasu.

- a) piszę
- b) napiszę
- c) będę pisała

Zadanie

Rozwiąż test.

Dokonaj wyboru poprawnej odpowiedzi : a, b lub c.

1. Jak się Pan nazywa?

- a) Pan nazywa się Kowalski.
- b) Nazywa się Kowalski.
- c) Nazywam się Kowalski.

2. To jest Anna.

- a) Co to jest?
- b) Kto to jest?
- c) Kto ona jest?

3. Piotr i Andrzej z Polski.

- a) są
- b) jest
- c) jesteśmy

4. Mój ojciec jest

- a) dobry dentysta
- b) dobrym dentystą
- c) dobrą dentystką

5. Do pracy jadę

- a) z autobusem
- b) autobusem
- c) na autobusie

6. Nie umiem na nartach.

- a) jeżdżę
- b) jeździć
- c) jechać

7. Lubię

- a) mojego komputera
- b) mój komputer
- c) moim komputerem

8. Proszę kawę bez

- a) cukier
- b) cukrem
- c) cukru

9. Osiemnaście plus dwieście piętnaście to

- a) trzydzieści trzy
- b) dwieście trzydzieści tr
- c) dwieście trzynaście

10. Lekcja zaczyna się o(19:20)

- a) dziesiątej dwadzieścia.
- b) dziewiątej dwadzieścia.
- c) dziewiętnastej dwadzieścia

11. Często jemy w barach mlecznych, ale oni w restauracji.

- a) jem
- b) jemy
- c) jedzą

12. *Wczoraj (my) dziesięć godzin.*

- a) pracowali
- b) pracowaliśmy
- c) pracowali

13. *Jutro Ania i Piotregzamin.*

- a) będą zdawać
- b) będziecie zdawać
- c) będą zdawały

14. *Teraz mieszkam w*

- a) Polsce
- b) Polska
- c) Polski

15. *Nauczyciel poprosił was, weszły do klasy.*

- a) żebyśmy
- b) żeby
- c) żebyście

16. *Mężczyźni, uprawiają sport, żyją dłużej.*

- a) który
- b) które
- c) którzy

17. *W zeszłym roku często za granicę.*

- a) pojechałem
- b) wyjeżdżałem
- c) wyjechałem

18. *..... ludzie mają dużo problemów.*

- a) Ci
- b) Te
- c) Jacy

19. *On urodził się w roku.*

- a) siedemdziesiątym trzecim
- b) siedemdziesiątego trzeciego
- c) siedemdziesiąty trzeci

20. Kraków jestmiastem od Tarnowa.

- a) dłuższym
- b) dużym
- c) większym

21. Ten samochód został zaprojektowany przez

- a) niego
- b) jego
- c) go

22. Powiedz co dziś robiłeś?

- a) mnie
- b) mi
- c) mną

23. Gdybyśmy byli bogate, na długie wakacje.

- a) pojechaliby
- b) pojechałybyśmy
- c) pojechalibyśmy

24. Kraków leży nad

- d) Wiśle
- e) Wisłę
- f) Wisłą

25. Dziś jest zimniej wczoraj.

- a) niż
- b) od
- c) przed

26. miał czas, przeczytałbym tę książkę.

- a) gdybyś
- b) gdyby
- c) gdybym

27. Nie chodzę często do teatru, nie mam pieniędzy.

- a) dlatego, że
- b) dlatego
- c) że

28. *Ania zapytała mnie,widziałam ten film.*

- a) żebym
- b) że
- c) czy

29. ludzie lubią poznawać inne kultury i miejsca.

- a) otwarte
- b) otwarty
- c) otwarci

30. *Wieczorem najpierw zjem kolację, potem obejrzę film.*

- a) i
- b) a
- c) albo

31. *Nasze miasto odwiedzili dwaj znani*

- a) Włosi
- b) Włochy
- c) Włoszki

32. *Mój dziadek z babcią w 1947 r.*

- a) pobrał się
- b) wyszedł za mąż
- c) ożenił się

33. *Czy już skończyłeś referat?*

- a) gotować
- b) przygotować
- c) przygotowywać

34. *Olga dobrze czuje się w Polsce. Jej przyjaciele są bardzo*

- a) życzliwymi
- b) życzliwe
- c) życzliwi

35. *Marek i Agata mają dzieci.*

- a) cztery
- b) czworo
- c) czterech

SPIS TREŚCI

LEKCJA 1

RAZEM W EUROPIE. PRZEKRACZAMY GRANICE!.....	5
--	---

LEKCJA 2

EUROPA JEST NASZYM WSPOLNYM DOMEM	40
--	----

LEKCJA 3

UNIA EUROPEJSKA	61
-----------------------	----

LEKCJA 4

POLACY W EUROPIE I NA ŚWIECIE	81
--	----

LEKCJA 5

UCZMY SIĘ PO EUROPEJSKU!.....	122
-------------------------------	-----

LEKCJA 6

EUROPA – KONTYNENT KULTURY.....	148
---------------------------------	-----

LEKCJA 7

MŁODZI W EUROPIE.....	180
-----------------------	-----

SPRAWDŹ SWOJĄ WIEDZĘ

ROZUMIENIE TEKSTU CZYTANEGO	210
GRAMATYKA.....	217

Навчальне видання

БІЛЕНЬКА-СВИСТОВИЧ Леся Володимирівна,
КОВАЛЕВСЬКИЙ Єжи,
ЯРМОЛЮК Микола Олександрович

ПОЛЬСЬКА МОВА

(6-й рік навчання, рівень стандарту)

Підручник для 10 класу
спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних
мов та закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

**Видано за рахунок державних коштів.
Продаж заборонено**

У підручнику використано матеріали з інтернет-джерел

Редактор *Т. Калуські*
Коректор *П. Жуковський*
Дизайн і верстка *С. Максимця*

Формат 70х100/16. Ум. друк. арк. 18,14. Обл.-вид. арк. 18,00. Наклад 8783. Зам. № 1337.

Видавець і виготовлювач видавничий дім „Букрек”,
вул. Радищева, 10, м. Чернівці. 58000.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи
ЧЦ № 1 від 10.07.2000 р.